

TREĆI DIO
POLITIKE I FUNKCIONIRANJE UNIJE

GLAVA I.
ODREDBE OPĆE PRIMJENE

Članak III.-115.

Unija osigurava dosljednost politika i mjera iz ovoga Dijela, uzimajući u obzir sve svoje ciljeve i u skladu s načelom prijenosa ovlasti.

Članak III.-116.

U svim mjerama iz ovoga Dijela Unija teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti žena i muškaraca.

Članak III.-117.

U utvrđivanju i provedbi politika i djelovanja iz ovoga Dijela, Unija uzima u obzir uvjete vezane za promicanje visokog stupnja zaposlenosti, jamčnije odgovarajuće socijalne zaštite, borbu protiv društvene isključenosti, te visoku razinu obrazovanja, usavršavanja i zaštite zdravlja ljudi.

Članak III.-118.

U utvrđivanju i provedbi politika i mjera iz ovoga Dijela, Unija teži suzbijanju diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnoga opredjeljenja.

Članak III.-119.

Obveze zaštite okoliša moraju se uključiti u utvrđivanje i provedbu politika i mjera iz ovoga Dijela, osobito radi promicanja održivoga razvoja.

Članak III.-120.

Pri utvrđivanju i provedbi ostalih politika i mjera Unije uzimaju se u obzir obveze zaštite potrošača.

Članak III.-121.

U utvrđivanju i provedbi politika Unije na području poljoprivrede, ribarstva, prijevoza, unutarnjega tržišta, istraživanja i tehnološkoga razvoja, te istraživanja svemira, Unija i države članice u cijelosti poštuju uvjete ve-

zane za dobrobit životinja, kao bića koja osjećaju, istovremeno poštujući zakonske ili upravne odredbe i običaje država članica koji se odnose na određene vjerske obrede, kulturne tradicije i regionalnu baštinu.

Članak III.-122.

Ne dovodeći u pitanje članke I.-5., III.-166., III.-167. i III.-238., a s obzirom na značenje koje usluge od općega gospodarskoga interesa imaju kao dio zajedničkih vrijednosti Unije te na njihovu ulogu u promicanju socijalne i teritorijalne kohezije, Unija i države članice, svatko u okviru svojih nadležnosti i u okviru područja primjene Ustava, vode računa o tome da se takve usluge obavljaju na temelju načela i uvjeta, osobito gospodarskih i financijskih uvjeta, koji im omogućuju ispunjenje njihovih zadaća. Ta se načela i uvjeti utvrđuju europskim zakonima, ne dovodeći u pitanje nadležnost država članica da, u skladu s Ustavom, pružaju, naručuju i financiraju te usluge.

GLAVA II.

ZABRANA DISKRIMINACIJE I GRAĐANSTVO UNIJE

Članak III.-123.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi pravila koja zabranjuju diskriminaciju na temelju državljanstva, kako predviđa članak I.-4. stavak 2.

Članak III.-124.

1. Ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava i u granicama ovlasti koje su njime prenesene na Uniju, europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća mogu se utvrditi mjere potrebne radi suzbijanja diskriminacije na temelju spola, rase, etničkoga podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Odstupajući od stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi osnovna načela za poticajne mjere Unije i utvrditi takve mjere, radi potpore djelovanjima koja države članice poduzimaju kako bi pridonijele postizanju ciljeva iz stavka 1., isključujući bilo kakvo ujednačavanje njihovih zakona i drugih propisa.

Članak III.-125.

1. Ako se pokaže da je, radi lakšeg ostvarivanja prava svakoga građanina Unije na slobodno kretanje i boravak iz članka I.-10. stavka 2. točke (a), potrebno djelovanje Unije, a Ustav nije predvidio potrebne ovlasti, mjere u tu svrhu mogu se utvrditi europskim zakonima ili okvirnim zakonima.

2. U iste one svrhe o kojima je riječ u stavku 1., a ako Ustav nije predvidio potrebne ovlasti, europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća mogu se utvrditi mjere koje se odnose na putovnice, osobne iskaznice, boravišne dozvole ili sve druge takve isprave i mjere koje se tiču socijalne sigurnosti ili socijalne zaštite. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-126.

Europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća određuju se iscrpne mjere koje se odnose na ostvarivanje aktivnog i pasivnog biračkog prava svakog građanina Unije iz članka I.-10. stavka 2. točke (b) na lokalnim izborima i izborima za Europski parlament u državi članici na čijem području boravi, a da nije njen državljanin. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom. Tim se mjerama mogu predvidjeti iznimke ako tako nalažu problemi svojstveni određenoj državi članici.

Aktivno i pasivno biračko pravo na izborima za Europski parlament ostvaruju se ne dovodeći u pitanje članak III.-330. stavak 1. i mjere donesene radi njegove provedbe.

Članak III.-127.

Države članice donose potrebne propise kako bi građanima Unije osigurale diplomatsku i konzularnu zaštitu u trećim zemljama, kako predviđa članak I.-10. stavak 2. točka (c).

Države članice započinju međunarodne pregovore potrebne kako bi se osigurala ta zaštita.

Europskim zakonom Vijeća mogu se utvrditi mjere potrebne za olakšavanje takve zaštite. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-128.

Jezici na kojima se svaki građanin Unije ima pravo obratiti institucijama ili tijelima prema članku I.-10. stavku 2. točki (d) i dobiti odgovor navedeni su u članku IV.-448. stavku 1.

Institucije i tijela iz članka I.-10. stavka 2. točke (d) su one koje su navedene u članku I.-19. stavku 1. podstavku 2., članku I.-30., članku I.-31. i članku I.-32., uključujući i Europskoga pučkog pravobranitelja.

Članak III.-129.

Svake tri godine Komisija izvješćuje Europski parlament, Vijeće i Gospodarski i socijalni odbor o primjeni članka I.-10. i ove glave. U tom se izvješću uzima u obzir razvoj Unije.

Na temelju toga izvješća i ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava, europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća mogu se dopuniti prava utvrđena u članku I.-10. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta. Taj zakon ili okvirni zakon neće stupiti na snagu dok ga ne odobre države članice u skladu sa svojim ustavnopravnim propisima.

GLAVA III.

UNUTARNJE POLITIKE I DJELOVANJE

POGLAVLJE I.

UNUTARNJE TRŽIŠTE

ODJELJAK 1.

STVARANJE I FUNKCIONIRANJE UNUTARNJEGA TRŽIŠTA

Članak III.-130.

1. Unija donosi mjere radi stvaranja ili osiguranja funkcioniranja unutarnjega tržišta, u skladu s odgovarajućim odredbama Ustava.

2. Unutarnje tržište obuhvaća područje bez unutarnjih granica na kojemu je osigurana sloboda kretanja osoba, usluga, roba i kapitala, u skladu s Ustavom.

3. Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europske uredbe i odluke kojima utvrđuje smjernice i uvjete potrebne za osiguranje uravnoteženog napretka u svim dotičnim sektorima.

4. Prilikom izrade svojih prijedloga za postizanje ciljeva iz stavaka 1. i 2., Komisija uzima u obzir opseg napora koje će određena gospodarstva, između kojih postoje razlike u razvijenosti, morati uložiti radi stvaranja unutarnjega tržišta, te može predložiti odgovarajuće mjere.

Ako te mjere budu u obliku izuzeća, smiju biti privremene prirode i takve da funkcioniranje unutarnjega tržišta ometaju u najmanjoj mogućoj mjeri.

Članak III.-131.

Države članice međusobno se savjetuju radi zajedničkog poduzimanja koraka potrebnih kako bi se spriječilo da na funkcioniranje unutarnjega tržišta utječu mjere koje neka država članica može biti prisiljena poduzeti u slučaju ozbiljnih unutarnjih poremećaja koji utječu na očuvanje javnoga poretka, u slučaju rata ili ozbiljnih međunarodnih napetosti koje predstavljaju ratnu prijetnju, odnosno radi izvršavanja obveza koje je prihvatila u svrhu održavanja mira i međunarodne sigurnosti.

Članak III.-132.

Ako mjere poduzete u okolnostima iz članka III.-131. i III.-436. imaju za posljedicu narušavanje tržišnoga natjecanja na unutarnjem tržištu, Komisija ispituje, zajedno s dotičnim državama članicama, kako se te mjere mogu prilagoditi pravilima utvrđenim u Ustavu.

Odstupajući od postupka utvrđenog u člancima III.-360. i III.-361., Komisija ili bilo koja država članica mogu se izravno obratiti Sudu pravde, ako Komisija ili država članica smatraju da neka druga država članica zlorabi ovlasti predviđene člancima III.-131. i III.-436. Sud pravde donosi odluku na zatrenoj sjednici.

ODJELJAK 2.

SLOBODA KRETANJA OSOBA I PRUŽANJA USLUGA

Pododjeljak 1.

Radnici

Članak III.-133.

1. Radnici se imaju pravo slobodno kretati unutar Unije.
2. U pogledu zapošljavanja, plaće i ostalih uvjeta rada i zapošljavanja, zabranjuje se svaka diskriminacija između radnika iz država članica koja se temelji na državljanstvu.
3. Podložno ograničenjima koje opravdavaju razlozi javnoga poretka, javne sigurnosti ili javnoga zdravlja, radnici imaju pravo:
 - a) prihvatiti ponuđeno zaposlenje;
 - b) slobodno se kretati unutar područja država članica u tu svrhu;
 - c) boraviti u državi članici u svrhu zaposlenja u skladu s odredbama koje uređuju zaposlenje državljana te države, utvrđenim u zakonu i drugim propisima;
 - d) ostati na području države članice nakon prestanka zaposlenja u toj državi, pod uvjetima sadržanim u europskim uredbama koje donosi Komisija.

4. Ovaj se članak ne primjenjuje na zapošljavanje u javnoj službi.

Članak III.-134.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere koje su potrebne za ostvarenje slobode kretanja radnika, kako je utvrđeno u članku III.-133. One se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Ti europski zakoni ili okvirni zakoni imaju osobito za cilj:

- a) osigurati blisku suradnju između nacionalnih službi za zapošljavanje;
- b) ukinuti upravne postupke i prakse te rokove propisane za pristup raspoloživim radnim mjestima, bilo da proizlaze iz nacionalnoga zakonodavstva ili iz prethodno sklopljenih sporazuma između država članica, čije bi zadržavanje moglo predstavljati prepreku liberalizaciji kretanja radnika;
- c) ukinuti sve propisane rokove i druga ograničenja predviđena nacionalnim zakonodavstvom ili prethodno sklopljenim sporazumima između država članica, kojima se, u pogledu slobodnog izbora zaposlenja, radnicima iz drugih država članica nameću uvjeti različiti od onih koji se postavljaju radnicima dotične države;
- d) uspostaviti odgovarajuće mehanizme za povezivanje ponuda i molbi za zaposlenje te za lakše postizanje ravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada na način da se izbjegne ozbiljno ugrožavanje životnog standarda i stupnja zaposlenosti u različitim regijama i industrijskim granama.

Članak III.-135.

U okviru zajedničkoga programa, države članice potiču razmjenu mladih radnika.

Članak III.-136.

1. Na području socijalne sigurnosti, europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere koje su potrebne kako bi se ostvarila sloboda kretanja radnika, uspostavom sustava koji zaposlenim i samozaposlenim radnicima migrantima i uzdržavanim članovima njihovih obitelji jamči:

- a) zbrajanje ukupnoga staža ostvarenog na temelju zakona različitih zemalja, u svrhu stjecanja i zadržavanja prava na naknadu i obračuna visine naknade;
- b) isplatu naknada osobama koje prebivaju na području država članica.

2. Član Vijeća koji smatra da bi nacrt europskoga zakona ili okvirnog zakona iz stavka 1. mogao utjecati na temeljne aspekte njegovog sustava socijalne sigurnosti, uključujući njegov opseg, troškove ili financijsku strukturu, odnosno da bi mogao utjecati na financijsku ravnotežu toga sustava, može zatražiti da se to pitanje uputi Europskome vijeću. U tom se slučaju postupak iz članka III.-396. prekida. Nakon rasprave, Europsko vijeće, u roku od četiri mjeseca od tog prekida:

- a) taj nacrt vraća Vijeću koje okončava prekid postupka iz članka III.-396., ili
- b) od Komisije traži da podnese novi prijedlog u kojem se slučaju smatra da prvotni prijedlog akta nije donesen.

Pododjeljak 2.

Sloboda poslovnoga nastana

Članak III.-137.

U okviru ovoga pododjeljka, zabranjuje se ograničavanje slobode poslovnog nastana državljana jedne države članice na području druge države članice. Ta se zabrana odnosi i na ograničavanje osnivanja zastupništava, podružnica ili društava kćeri od strane državljana bilo koje države članice koji su pravo poslovnoga nastana ostvarili na području bilo koje druge države članice.

Podložno odjeljku 4. koji se odnosi na kapital i platni promet, državljani jedne države članice imaju pravo na području druge države članice pokrenuti i obavljati samostalnu djelatnost, te osnivati poduzeća, osobito društva u smislu članka III.-142. stavka 2. i upravljati njima, prema uvjetima predviđenim pravom države u kojoj se taj poslovni nastan ostvaruje za njene državljane.

Članak III.-138.

1. Europskim okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za ostvarivanje slobode poslovnoga nastana za određene djelatnosti. One se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

2. Europski parlament, Vijeće i Komisija izvršavaju dužnosti povjerene im stavkom 1., i to osobito na način da:

- a) u pravilu daju prednost onim djelatnostima kod kojih sloboda poslovnoga nastana daje osobito vrijedan prinos razvoju proizvodnje i trgovine;
- b) osiguraju blisku suradnju između nadležnih tijela u državama članicama kako bi se upoznali s konkretnim stanjem različitih djelatnosti o kojima je riječ u Uniji;

- c) ukinu one upravne postupke i prakse čije bi zadržavanje predstavljalo prepreku slobodi poslovnoga nastana, bilo da proizlaze iz nacionalnoga zakonodavstva ili prethodno sklopljenih sporazuma između država članica;
- d) osiguraju da radnici jedne države članice zaposleni na području druge države članice mogu ostati na tom području radi pokretanja samostalne djelatnosti, ako ispunjavaju uvjete koje bi morali ispunjavati da u tu državu ulaze u trenutku kada namjeravaju pokrenuti tu djelatnost;
- e) omoguće državljaninu jedne države članice da stječe i koristi zemljište i zgrade na području druge države članice, ako to nije protivno načelima utvrđenim u članku III.-227. stavku 2.;
- f) postupno ukidaju ograničenja slobode poslovnoga nastana u svakoj razmatranoj grani djelatnosti, kako u pogledu uvjeta za osnivanje zastupništava, podružnica ili društava kćeri na području države članice, tako i u pogledu uvjeta za dolazak osoblja iz matičnog poduzeća na upravljačke ili nadzorne položaje u takvim zastupništvima, podružnicama ili društvima kćerima;
- g) usklađuju, u mjeri u kojoj je to potrebno, jamstva koja države članice zahtijevaju od društava u smislu članka III.-142. stavka 2. radi zaštite interesa njihovih članova i interesa drugih, a u cilju ujednačavanja takvih jamstava u čitavoj Uniji;
- h) se uvjere da potpore koje odobravaju države članice ne narušavaju uvjete poslovnoga nastana.

Članak III.-139.

U pogledu određene države članice, ovaj se pododjeljak ne primjenjuje na djelatnosti koje su u toj državi članici, makar i povremeno, povezane s izvršavanjem službenih ovlasti.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima se iz primjene ovoga odjeljka mogu isključiti određene djelatnosti.

Članak III.-140.

1. Ovaj pododjeljak i mjere donesene na temelju njega ne dovode u pitanje primjenjivost odredaba zakona i drugih propisa u državama članicama koje prema stranim državljanima predviđaju posebno postupanje zbog razloga javnoga poretka, javne sigurnosti ili javnoga zdravlja.

2. Europskim okvirnim zakonima usklađuju se nacionalne odredbe iz stavka 1.

Članak III.-141.

1. Europskim okvirnim zakonima olakšava se pokretanje i obavljanje samostalne djelatnosti. Oni uređuju:

- a) uzajamno priznavanje diploma, svjedodžbi i ostalih dokaza o formalnim kvalifikacijama;
- b) usklađivanje odredaba o pokretanju i obavljanju samostalnih djelatnosti koje su predviđene zakonima i drugim propisima država članica.

2. U slučaju medicinskih, njima srodnih i farmaceutskih zvanja, postupno ukidanje ograničenja ovisi o usklađivanju uvjeta za obavljanje poslova tih zvanja u različitim državama članicama.

Članak III.-142.

Prema društvima osnovanim u skladu s pravom neke države članice, čije se sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi unutar Unije postupa se, u svrhe ovoga pododjeljka, na isti način kao prema fizičkim osobama koje su državljani država članica.

Izraz "društva" znači društva osnovana prema građanskom ili trgovačkom pravu, uključujući zadruge te ostale pravne osobe na koje se primjenjuje javno ili privatno pravo, osim onih koje su neprofitne.

Članak III.-143.

Ne dovodeći u pitanje primjenu drugih odredaba Ustava, a u pogledu udjela u kapitalu društava u smislu članka III.-142. stavka 2., države članice prema državljanima drugih država članica postupaju na isti način kao prema vlastitim državljanima.

Pododjeljak 3.

Sloboda pružanja usluga

Članak III.-144.

U okviru ovoga pododjeljka, zabranjuju se ograničenja slobode pružanja usluga unutar Unije u odnosu na državljane država članica koji su poslovni nastan ostvarili u državi članici različitoj od države osobe kojoj su usluge namijenjene.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima ovaj se pododjeljak može proširiti na pružatelje usluga koji su državljani trećih zemalja, a poslovni su nastan ostvarili unutar Unije.

Članak III.-145.

U svrhu Ustava, "uslugama" se smatraju one usluge koje se uobičajeno pružaju uz naknadu, ako nisu uređene odredbama koje se odnose na slobodu kretanja osoba, robe i kapitala.

"Usluge" osobito uključuju:

- a) djelatnosti industrijske prirode;
- b) djelatnosti trgovačke prirode;
- c) obrtničke djelatnosti;
- d) djelatnosti slobodnih zanimanja.

Ne dovodeći u pitanje pododjeljak 2. koji se odnosi na slobodu poslovnoga nastana, osoba koja pruža neku uslugu može u tu svrhu svoju djelatnost privremeno obavljati u državi u kojoj se usluga pruža, pod istim uvjetima koje ta država nameće svojim državljanima.

Članak III.-146.

1. Sloboda pružanja usluga na području prijevoza uređena je odjeljkom 7. poglavlja III. koji se odnosi na prijevoz.

2. Liberalizacija bankarskih i osiguravateljskih usluga povezanih s kretanjem kapitala provodi se ukorak s liberalizacijom kretanja kapitala.

Članak III.-147.

1. Europskim okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za postizanje liberalizacije određene usluge. One se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

2. Europskim okvirnim zakonima iz stavka 1. prednost se u pravilu daje onim uslugama koje izravno utječu na troškove proizvodnje ili onima čija liberalizacija pridonosi promicanju robne razmjene.

Članak III.-148.

Države članice nastoje liberalizirati usluge u većem opsegu nego što ih na to obvezuju europski okvirni zakoni doneseni na temelju članka III.-147. stavka 1., ako im to dopuste njihove opće gospodarske prilike i stanje u dotičnom gospodarskom sektoru.

U tu svrhu, Komisija daje preporuke dotičnim državama članicama.

Članak III.-149.

Dok se ne ukinu ograničenja slobode pružanja usluga, države članice ta ograničenja primjenjuju na sve osobe koje pružaju usluge u smislu članka III.-144. stavka 1., bez obzira na razlike u pogledu državljanstva ili mjesta prebivanja.

Članak III.-150.

Članci III.-139. do III.-142. primjenjuju se na pitanja obuhvaćena ovim pododjeljkom.

ODJELJAK 3.
SLOBODA KRETANJA ROBA

Pododjeljak 1.
Carinska unija

Članak III.-151.

1. Unija uključuje carinsku uniju koja obuhvaća cjelokupnu robnu razmjenu i podrazumijeva zabranu uvoznih i izvoznih carina te svih pristojbi s jednakim učinkom između država članica, kao i donošenje zajedničke carinske tarife u njihovim odnosima s trećim zemljama.

2. Stavak 4. i pododjeljak 3. koji se odnosi na zabranu količinskih ograničenja primjenjuju se na proizvode podrijetlom iz država članica i na proizvode koji dolaze iz trećih zemalja i u slobodnom su prometu u državama članicama.

3. Smatra se da su proizvodi koji dolaze iz treće zemlje u slobodnom prometu u nekoj državi članici ako su ispunjene uvozne formalnosti i ako su u toj državi članici naplaćene sve propisane carine ili pristojbe s jednakim učinkom te ako za takve proizvode nije iskorištena povlastica potpunog ili djelomičnog povrata carina ili davanja.

4. Zabranjuju se uvozne i izvozne carine te pristojbe s jednakim učinkom između država članica. Ta se zabrana odnosi i na carinske pristojbe fiskalne prirode.

5. Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europske uredbe i odluke kojima se utvrđuju carine iz Zajedničke carinske tarife.

6. U izvršavanju zadaća koje su joj povjerene na temelju ovoga članka, Komisija se rukovodi:

- a) potrebom promicanja trgovinske razmjene između država članica i trećih zemalja;
- b) razvojem uvjeta tržišnoga natjecanja unutar Unije, u mjeri u kojoj ono dovodi do poboljšanja konkurentne sposobnosti poduzeća;
- c) zahtjevima Unije u pogledu opskrbe sirovinama i poluproizvodima; u vezi s tim, Komisija vodi računa da se između država članica ne naruši tržišno natjecanje u pogledu gotovih proizvoda;

- d) potrebom izbjegavanja ozbiljnih poremećaja u gospodarstvima država članica i osiguravanja racionalnoga razvoja proizvodnje i rasta potrošnje unutar Unije.

Pododjeljak 2.
Carinska suradnja

Članak III.-152.

U okviru područja primjene Ustava, europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za jačanje carinske suradnje između država članica, te između njih i Komisije.

Pododjeljak 3.
Zabrana količinskih ograničenja

Članak III.-153.

Između država članica zabranjuju su količinska ograničenja uvoza i izvoza i sve mjere s jednakim učinkom.

Članak III.-154.

Članak III.-153. ne isključuje zabrane ili ograničenja uvoza, izvoza ili provoza roba koja opravdavaju razlozi javnoga morala, javnoga poretka ili javne sigurnosti, zaštite zdravlja i života ljudi, životinja i biljaka, zaštite nacionalnoga blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti, ili zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva. Ipak, te zabrane ili ta ograničenja ne smiju predstavljati sredstvo samovoljne diskriminacije ili prikriveno ograničenje trgovine između država članica.

Članak III.-155.

1. Države članice prilagođavaju sve državne monopole trgovačkoga karaktera kako bi se osiguralo da između državljana država članica ne postoji nikakva diskriminacija u pogledu uvjeta nabave i prodaje roba.

Ovaj se članak primjenjuje na svako tijelo putem kojeg država članica pravno ili stvarno, izravno ili neizravno, nadzire, određuje ili znatno utječe na uvoz ili izvoz između država članica. On se na isti način primjenjuje i na monopole koje je država prenijela na druge.

2. Države članice suzdržavaju se od uvođenja bilo koje nove mjere koja bi bila protivna načelima iz stavka 1. ili koja bi ograničila područje primjene članka koji se odnose na zabranu carina i količinskih ograničenja između država članica.

3. Ako su s državnim monopolom trgovačkoga karaktera povezana pravila kojima je cilj olakšati prodaju poljoprivrednih proizvoda ili ostvarivanje najboljeg prihoda od njih, prilikom primjene ovoga članka potrebno je poduzeti korake radi osiguranja jednake zaštite u pogledu zaposlenja i životnoga standarda dotičnih proizvođača.

ODJELJAK 4. KAPITAL I PLATNI PROMET

Članak III.-156.

U okviru ovoga odjeljka, zabranjuju se ograničenja kretanja kapitala i platnoga prometa između država članica te između država članica i trećih zemalja.

Članak III.-157.

1. Članak III.-156. ne dovodi u pitanje primjenu na treće zemlje svih ograničenja koja su postojala prema nacionalnom pravu ili pravu Unije na dan 31. prosinca 1993. godine u odnosu na kretanje kapitala u treće zemlje ili iz njih, a koje obuhvaća izravna ulaganja, uključujući ulaganja u nekretnine, poslovni nastan, pružanje financijskih usluga ili plasiranje vrijednosnih papira na tržišta kapitala. U pogledu ograničenja koja postoje prema nacionalnom pravu Estonije i Mađarske, taj je datum 31. prosinca 1999.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima donose se mjere o kretanju kapitala u treće zemlje ili iz njih koje obuhvaća izravna ulaganja, uključujući ulaganja u nekretnine, poslovni nastan, pružanje financijskih usluga ili plasiranje vrijednosnih papira na tržišta kapitala.

Europski parlament i Vijeće nastoje postići ciljeve slobodnoga kretanja kapitala između država članica i trećih zemalja u najvećoj mogućoj mjeri i ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava.

3. Unatoč stavku 2., samo se europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća mogu donijeti mjere koje u pravu Unije predstavljaju korak unatrag u pogledu liberalizacije kretanja kapitala u treće zemlje ili iz njih. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-158.

1. Članak III.-156. ne dovodi u pitanje pravo država članica da:
 - a) primijene odgovarajuće odredbe svoga poreznog prava kojima se pravi razlika između poreznih obveznika koji nisu u istom položaju u pogledu svoga prebivališta ili u pogledu mjesta ulaganja svoga kapitala;

b) poduzmu sve potrebne mjere za sprečavanje povreda odredaba nacionalnih zakona i drugih propisa, osobito na području oporezivanja i bonitetnog nadzora financijskih institucija, odnosno da propisuju postupke za prijavu kretanja kapitala u svrhu pribavljanja administrativnih ili statističkih podataka ili da poduzmu mjere koje opravdavaju razlozi javnog poretka ili javne sigurnosti.

2. Ovaj odjeljak ne dovodi u pitanje primjenjivost ograničenja prava poslovnoga nastana koja su u skladu s Ustavom.

3. Mjere i postupci iz stavaka 1. i 2. ne smiju predstavljati sredstvo samovoljne diskriminacije ili prikriveno ograničenje slobodnog kretanja kapitala i platnoga prometa, kako je određeno u članku III.-156.

4. Ako nema europskoga zakona ili okvirnog zakona predviđenog u članku III.-157. stavku 3., tada Komisija ili Vijeće, u slučaju da Komisija ne donese europsku odluku u roku od tri mjeseca od zahtjeva dotične države članice, mogu donijeti europsku odluku u kojoj se navodi da će se ograničavajuće porezne mjere koje je neka država članica donijela u pogledu jedne ili više trećih zemalja smatrati u skladu s Ustavom ako ih opravdava neki od ciljeva Unije te ako su u skladu s pravilnim funkcioniranjem unutarnjega tržišta. O zahtjevu države članice Vijeće odlučuje jednoglasno.

Članak III.-159.

Ako u izvanrednim okolnostima kretanje kapitala u treće zemlje ili iz njih prouzroči ili prijete da će prouzročiti ozbiljne teškoće u funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europske uredbe ili odluke kojima se uvode zaštitne mjere u odnosu na treće zemlje, i to za razdoblje ne dulje od šest mjeseci, ako su takve mjere neophodne. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

Članak III.-160.

Ako je to potrebno radi postizanja ciljeva iz članka III.-257., a u pogledu sprečavanja i suzbijanja terorizma i srodnih aktivnosti, europskim se zakonima određuje okvir administrativnih mjera u pogledu kretanja kapitala i platnoga prometa, kao što je zamrzavanje sredstava, financijskih dobara ili ekonomske dobiti koji pripadaju fizičkim ili pravnim osobama, skupinama ili nedržavnim subjektima, ili su u njihovome vlasništvu ili posjedu.

Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europske uredbe ili europske odluke radi provedbe europskih zakona iz stavka 1.

Akti iz ovoga članka sadržavaju potrebne odredbe o pravnim jamstvima.

ODJELJAK 5.
PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU

Pododjeljak 1.
Pravila koja se odnose na poduzeća

Članak III.-161.

1. Zabranjuju se kao nespojivi s unutarnjim tržištem: svi sporazumi između poduzeća, odluke udruženja poduzeća i usklađena praksa koja može utjecati na trgovinu između država članica, a čiji je cilj ili posljedica sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnoga natjecanja na unutarnjem tržištu, a osobito oni kojima se:

- a) izravno ili neizravno određuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi uvjeti trgovanja;
- b) ograničavaju ili nadziru proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili ulaganja;
- c) dijele tržišta ili izvori nabave;
- d) primjenjuju nejednaki uvjeti na jednake poslove s različitim trgovinskim partnerima čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- e) sklapanje ugovora uvjetuje pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima, nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

2. Svi sporazumi ili odluke zabranjeni u skladu s ovim člankom ništavi su.

3. Međutim, odredbe stavka 1. mogu se proglašiti neprimjenjivima u slučaju:

- svakog sporazuma ili kategorije sporazuma između poduzeća,
- svake odluke ili kategorije odluka udruženja poduzeća,
- svake usklađene prakse ili kategorije usklađene prakse,

koji pridonose poboljšanju proizvodnje ili distribucije robe ili promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka, pri čemu potrošačima omogućuju pravedan udio u ostvarenoj koristi, te koji:

- a) tim poduzećima ne nameću ograničenja koja nisu nužna za postizanje tih ciljeva;
- b) tim poduzećima ne omogućuju uklanjanje konkurencije u pogledu značajnog dijela proizvoda o kojima je riječ.

Članak III.-162.

Svaka zlouporaba vladajućeg položaja od strane jednog ili više poduzeća na unutarnjem tržištu ili njegovom značajnom dijelu zabranjuje se kao nespojiva s unutarnjim tržištem ako bi mogla utjecati na trgovinu između država članica.

Takva se zlouporaba može osobito sastojati od:

- a) izravnog ili neizravnog nametanja nekorektnih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih nepoštenih uvjeta trgovanja;
- b) ograničavanja proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača;
- c) primjene nejednakih uvjeta na jednake poslove s različitim trgovinskim partnerima čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- d) uvjetovanja sklapanja ugovora pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima, nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

Članak III.-163.

Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europske uredbe radi provedbe načela iz članka III.-161. i III.-162. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Takve uredbe osobito imaju za cilj:

- a) osigurati poštovanje zabrana iz članka III.-161. stavka 1. i članka III.-162. propisivanjem novčanih kazni i obročnih novčanih kazni;
- b) utvrditi iscrpna pravila za primjenu članka III.-161. stavka 3., vodeći računa o potrebi osiguravanja djelotvornog nadzora s jedne strane, te najvećeg mogućeg pojednostavljenja upravne kontrole s druge strane;
- c) ako je to potrebno, utvrditi područje primjene odredaba članka III.-161. i III.-162. u različitim granama gospodarstva;
- d) utvrditi zadaće Komisije i Suda pravde Europske unije u primjeni odredaba ovoga stavka;
- e) utvrditi odnos između prava pojedinih država članica i ovoga pododjeljka, kao i europskih uredbi donesenih na temelju ovoga članka.

Članak III.-164.

Do stupanja na snagu europskih uredbi donesenih na temelju članka III.-163. o dopustivosti sporazuma, odluka i usklađenih praksi te o zlouporabi vladajućeg položaja na unutarnjem tržištu odlučuju vlasti država članica u skladu sa svojim nacionalnim pravom i člankom III.-161., osobito stavkom 3., te člankom III.-162.

Članak III.-165.

1. Ne dovodeći u pitanje članak III.-164., Komisija osigurava primjenu načela iz članka III.-161. i III.-162. Na zahtjev države članice ili na vlastitu

inicijativu, a u suradnji s nadležnim tijelima država članica, koja joj u tome pružaju pomoć, Komisija istražuje slučajeve u kojima postoji sumnja u povredu tih načela. Ako utvrdi da je došlo do povrede, Komisija predlaže odgovarajuće mjere za njeno uklanjanje.

2. Ako povreda iz stavka 1. nije uklonjena, Komisija donosi obrazloženu europsku odluku u kojoj utvrđuje povredu načela. Komisija može objaviti svoju odluku i ovlastiti države članice da radi rješavanja situacije poduzmu potrebne mjere, čije uvjete i pojedinosti utvrđuje sama.

3. Komisija može donijeti europske uredbe koje se odnose na kategorije sporazuma u odnosu na koje je Vijeće donijelo europsku uredbu temeljem članka III.-163. stavka 2. točke (b).

Članak III.-166.

1. U pogledu javnih poduzeća i poduzeća kojima države članice daju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donijeti niti zadržati na snazi niti jednu mjeru koja bi bila u suprotnosti s Ustavom, osobito s člankom I.-4. stavkom 2. i člancima III.-161. do III.-169.

2. Poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa ili koja su po svojoj prirodi monopoli koji ostvaruju prihod podliježu odredbama Ustava, osobito pravilima o tržišnome natjecanju, i to u mjeri u kojoj primjena tih odredaba ne sprečava, pravno ili stvarno, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene. Razvoj trgovine ne smije biti pogoden u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno interesima Unije.

3. Komisija osigurava primjenu ovoga članka i, po potrebi, donosi odgovarajuće europske uredbe ili odluke.

Pododjeljak 2.

Potpore koje odobravaju države članice

Članak III.-167.

1. Osim ako nije drugačije predviđeno Ustavom, niti jedna potpora koju odobri država članica ili koja je odobrena putem državnih sredstava u bilo kojem obliku, a koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnoga natjecanja time što određena poduzeća ili proizvodnju određene robe stavlja u povoljniji položaj, nije spojiva s unutarnjim tržištem ako utječe na trgovinu između država članica.

2. Vrste potpora spojive s unutarnjim tržištem su sljedeće:

- a) potpora socijalne prirode koja se odobrava pojedinim potrošačima, ako se to čini bez diskriminacije u pogledu podrijetla dotičnih proizvoda;

- b) potpora za otklanjanje šteta nastalih uslijed prirodnih nepogoda ili izvanrednih događaja;
- c) potpora koja se odobrava gospodarstvu određenih područja Savezne Republike Njemačke pogođenih podjelom Njemačke, u mjeri u kojoj je ta potpora potrebna kako bi se prevladale gospodarske teškoće prouzročene tom podjelom. Pet godina nakon stupanja na snagu Ugovora o Ustavu za Europu, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku kojom se ova točka ukida.

3. Za sljedeće se potpore može smatrati da su spojive s unutarnjim tržištem:

- a) potpora za promicanje gospodarskoga razvoja na područjima na kojima je životni standard neuobičajeno nizak ili na kojima je prisutna znatna podzaposenost, kao i područjima iz članka III.-424. s obzirom na njihov strukturni, gospodarski i socijalni položaj;
- b) potpora za promicanje provedbe nekog važnog projekta od zajedničkoga europskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice;
- c) potpora za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja, ako takva potpora ne utječe nepovoljno na uvjete trgovanja u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu;
- d) potpora za promicanje kulture i očuvanje baštine, ako takva potpora ne utječe na uvjete trgovanja i tržišno natjecanje u Uniji u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu;
- e) druge kategorije potpora koje mogu biti određene europskim uredbama ili odlukama koje Vijeće donosi na prijedlog Komisije.

Članak III.-168.

1. U suradnji s državama članicama, Komisija neprestano prati sve sustave potpora koji postoje u tim državama. Komisija im predlaže sve odgovarajuće mjere koje zahtijeva postupni razvoj ili funkcioniranje unutarnjega tržišta.

2. Ako Komisija, nakon što je zainteresiranim stranama dala rok za očitovanje, utvrdi da potpora koju je neka država članica odobrila ili koja je odobrena putem državnih sredstva prema članku III.-167. nije spojiva s unutarnjim tržištem ili da se ta potpora zlorabi, ona donosi europsku odluku kojom od dotične države članice zahtijeva da ukine ili izmijeni tu potporu u roku koji odredi Komisija.

Ako u propisanom roku dotična država ne postupi prema toj europskoj odluci, Komisija ili bilo koja druga zainteresirana država stranka može se, odstupajući od odredaba članaka III.-360. i III.-361., izravno obratiti Sudu pravde Europske unije.

Na zahtjev države članice, Vijeće može, odstupajući od članka III.-167. ili europskih uredbi predviđenih člankom III.-169., jednoglasno donijeti europsku odluku kojom odlučuje da se, ako takvu odluku opravdavaju izvanredne okolnosti, potpora koju ta država odobrava ili namjerava odobriti smatra spojivom s unutarnjim tržištem. Ako je Komisija u pogledu te potpore već pokrenula postupak predviđen prvim podstavkom ovoga stavka, činjenica da je dotična država članica uputila svoj zahtjev Vijeću ima za posljedicu prekid tog postupka, sve dok Vijeće ne obznani svoj stav.

Međutim, ako u roku od tri mjeseca od upućivanja toga zahtjeva Vijeće ne obznani svoj stav, odluku donosi Komisija.

3. Države članice pravodobno obavještavaju Komisiju o svim planovima za odobravanje ili izmjenu potpora kako bi joj omogućile da se o njima očituje. Ako Komisija smatra da bilo koji takav plan, prema članku III.-167., nije spojiv s unutarnjim tržištem, ona bez odlaganja pokreće postupak predviđen stavkom 2. ovoga članka. Dotična država članica ne može započeti s primjenom predloženih mjera sve dok se u tom postupku ne donese konačna odluka.

4. Komisija može donijeti europske uredbe koje se odnose na kategorije državne potpore za koje je Vijeće, na temelju članka III.-169., utvrdilo da se mogu izuzeti iz postupka predviđenog stavkom 3. ovoga članka.

Članak III.-169.

Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europske uredbe za primjenu članaka III.-167. i III.-168., te osobito za utvrđivanje uvjeta pod kojima se primjenjuje članak III.-168. stavak 3., kao i kategorija potpora koje su izuzete iz postupka predviđenog člankom III.-168. stavkom 3. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

ODJELJAK 6. FISKALNE ODREDBE

Članak III.-170.

1. Niti jedna država članica ne propisuje za proizvode drugih država članica, bilo izravno ili neizravno, nikakve unutarnje poreze povrh onih koje izravno ili neizravno propisuje za slične domaće proizvode.

Nadalje, niti jedna država članica ne propisuje za proizvode drugih država članica unutarnje poreze takve prirode koja bi omogućila neizravnu zaštitu drugih proizvoda.

2. Ako jedna država članica izvozi proizvode na područje druge države članice, povrat unutarnjih poreza ne smije premašiti iznos unutarnjih poreza koji su za te proizvode propisani, bilo izravno ili neizravno.

3. Što se tiče drugih pristojbi, osim poreza na promet, trošarina ili drugih oblika neizravnih poreza, oslobođenja i povrati u vezi s izvozom u druge države članice mogu se odobravati, a kompenzacijske pristojbe u vezi s uvozom iz država članica naplaćivati, jedino ako su planirane odredbe prethodno odobrene na ograničeno vrijeme europskom odlukom koju je Vijeće donijelo na prijedlog Komisije.

Članak III.-171.

Europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća utvrđuju se mjere za usklađivanje zakonodavstva koje se odnosi na poreze na promet, trošarine i druge oblike neizravnih poreza, uz uvjet da je takvo usklađivanje potrebno kako bi se osiguralo stvaranje i funkcioniranje unutarnjega tržišta i izbjeglo narušavanje tržišnoga natjecanja. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom.

ODJELJAK 7. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak III.-172.

1. Ako nije drugačije predviđeno Ustavom, ovaj se članak primjenjuje radi postizanja ciljeva iz članka III.-130. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za usklađivanje odredaba zakona i drugih propisa država članica čiji je predmet stvaranje i funkcioniranje unutarnjega tržišta. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

2. Stavak 1. se ne primjenjuje na fiskalne odredbe, na odredbe koje se odnose na slobodno kretanje osoba, niti na odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba.

3. U svojim prijedlozima podnesenim na temelju stavka 1. u vezi sa zdravljem, sigurnošću, zaštitom okoliša i zaštitom potrošača, Komisija polazi od visokoga stupnja zaštite, pri čemu osobito vodi računa o svakom novom razvoju događaja utemeljenom na znanstvenim činjenicama. Postizanju toga cilja u okviru svojih nadležnosti teže i Europski parlament i Vijeće.

4. Ako neka država članica smatra da je zbog važnih potreba iz članka III.-154. ili u vezi sa zaštitom okoliša ili radne okoline potrebno zadržati nacionalne odredbe i nakon donošenja određene mjere za usklađivanje na temelju europskoga zakona ili okvirnog zakona ili europske uredbe Komisije, ona o tim odredbama i o razlozima njihovoga zadržavanja obavještava Komisiju.

5. Osim toga, ne dovodeći u pitanje stavak 4, ako i nakon donošenja određene mjere za usklađivanje na temelju europskoga zakona ili okvirnoga zakona ili europske uredbe Komisije neka država članica smatra potrebnim donijeti nacionalne propise na temelju novih znanstvenih spoznaja koje se odnose na zaštitu okoliša ili radne okoline, a zbog nekog problema svojstvenog toj državi članici koji se pojavio nakon donošenja mjere za usklađivanje, ona o predviđenim odredbama i o razlozima za njihovo donošenje obavještava Komisiju.

6. U roku od šest mjeseci od primitka obavijesti iz stavaka 4. i 5. Komisija donosi europsku odluku kojom odobrava ili odbija nacionalne propise o kojima je riječ, nakon što je provjerila predstavljaju li oni sredstvo samovoljne diskriminacije ili prikriveno ograničenje trgovine između država članica te predstavljaju li prepreku funkcioniranju unutarnjega tržišta.

Ako u tom roku Komisija ne donese odluku, smatra se da su nacionalne odredbe iz stavaka 4. i 5. odobrene.

Kada to opravdava složenost pitanja i ako nema opasnosti za zdravlje ljudi, Komisija može dotičnoj državi članici priopćiti da će se rok iz ovoga stavka produljiti za dodatno razdoblje od najviše šest mjeseci.

7. Ako je država članica, prema stavku 6., ovlaštena zadržati ili donijeti nacionalne odredbe koje odstupaju od mjere za usklađivanje, Komisija odmah razmatra hoće li predložiti prilagodbu toj mjeri.

8. Ako država članica ukaže na određeni problem koji se tiče javnoga zdravlja na području koje je bilo predmetom prethodnih mjera za usklađivanje, o tome obavještava Komisiju koja odmah razmatra hoće li predložiti odgovarajuće mjere.

9. Odstupajući od postupka utvrđenog u člancima III.-360. i III.-361., Komisija i bilo koja država članica mogu se izravno obratiti Sudu pravde Europske unije ako smatraju da neka druga država članica zlorabi ovlasti predviđene ovim člankom.

10. Mjere za usklađivanje o kojima je riječ u ovome članku u odgovarajućim slučajevima sadrže zaštitnu klauzulu kojom se države članice ovlašćuju na poduzimanje, iz jednog ili više negospodarskih razloga iz članka III.-154., privremenih mjera koje podliježu postupku nadzora Unije.

Članak III.-173.

Ne dovodeći u pitanje članak III.-172., europskim okvirnim zakonom Vijeća utvrđuju se mjere za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica koji izravno utječu na stvaranje ili funkcioniranje unutarnjega tržišta. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak III.-174.

Ako Komisija utvrdi da određena razlika između odredaba zakona i drugih propisa država članica narušava tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu te da nastalo narušavanje treba otkloniti, ona se savjetuje s dotičnim državama članicama.

Ako to savjetovanje ne dovede do sporazuma, europskim okvirnim zakonima utvrđuju se mjere potrebne za otklanjanje narušavanja o kojem je riječ. Mogu se donijeti sve druge odgovarajuće mjere predviđene Ustavom.

Članak III.-175.

1. Ako postoji razlog za bojazan da bi donošenje ili izmjena neke odredbe zakona i drugog propisa države članice moglo prouzročiti narušavanje u smislu članka III.-174., država članica koja želi nastaviti s tim postupkom savjetuje se s Komisijom. Nakon savjetovanja s državama članicama, Komisija dotičnim državama upućuje preporuku o prikladnim mjerama za izbjegavanje narušavanja o kojem je riječ.

2. Ako država članica koja želi donijeti ili izmijeniti svoje odredbe ne postupi prema preporuci koju joj je uputila Komisija, ostale države članice nisu dužne, u skladu s člankom III.-174., izmijeniti svoje odredbe kako bi otklonile takvo narušavanje. Ako država članica koja se ogлуši na preporuku Komisije prouzroči narušavanje koje šteti isključivo njoj samoj, članak III.-174. se ne primjenjuje.

Članak III.-176.

U kontekstu stvaranja i funkcioniranja unutarnjega tržišta, europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za stvaranje europskih prava intelektualnoga vlasništva kako bi se pružila ujednačena zaštita prava intelektualnoga vlasništva u čitavoj Uniji, te za uspostavu centraliziranog sustava na razini Unije za davanje ovlaštenja, koordinaciju i nadzor.

Europskim zakonom Vijeća uređuju se jezična pitanja u odnosu na europska prava intelektualnoga vlasništva. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

POGLAVLJE II.
GOSPODARSKA I MONETARNA POLITIKA

Članak III.-177.

U svrhe o kojima je riječ u članku I.-3., aktivnosti država članica i Unije podrazumijevaju, kako predviđa Ustav, donošenje gospodarske politike koja se temelji na bliskoj koordinaciji gospodarskih politika država članica, na unutarnjem tržištu i na utvrđivanju zajedničkih ciljeva, a vodi se u skladu s načelima otvorenoga tržišnog gospodarstva sa slobodnom konkurencijom.

Istodobno s naprijed navedenim, te kako predviđa Ustav i u skladu s u njemu utvrđenim postupcima, te aktivnosti podrazumijevaju jedinstvenu valutu – euro, te utvrđivanje i vođenje jedinstvene monetarne politike i tečajne politike, čiji je prvenstveni cilj održati stabilnost cijena, te, ne dovodeći u pitanje taj cilj, poduprijeti opće gospodarske politike u Uniji, u skladu s načelom otvorenoga tržišnog gospodarstva sa slobodnom konkurencijom.

Te aktivnosti država članica i Unije podrazumijevaju poštivanje sljedećih vodećih načela: stabilne cijene, zdrave javne financije i monetarni uvjeti te stabilna bilanca plaćanja.

ODJELJAK 1.
GOSPODARSKA POLITIKA

Članak III.-178.

Države članice vode svoje gospodarske politike kako bi pridonijele postizanju ciljeva Unije utvrđenih u članku I.-3., a u okviru općih smjernica iz članka III.-179. stavka 2. Države članice i Unija djeluju u skladu s načelom otvorenoga tržišnog gospodarstva sa slobodnom konkurencijom, zauzimajući se za učinkovitu raspodjelu sredstava, te pridržavajući se načela iz članka III.-177.

Članak III.-179.

1. Države članice smatraju svoje gospodarske politike pitanjem od zajedničkoga interesa i koordiniraju ih u Vijeću, u skladu s člankom III.-178.

2. Vijeće, na preporuku Komisije, izrađuje nacrt općih smjernica gospodarskih politika država članica i Unije te o onome što je utvrdilo izvješćuje Europsko vijeće.

Na temelju izvješća Vijeća, Europsko vijeće raspravlja o zaključku o općim smjernicama gospodarskih politika država članica i Unije. Na temelju tog zaključka, Vijeće donosi preporuku kojom se utvrđuju opće smjernice. O svojoj preporuci Vijeće obavještava Europski parlament.

3. Kako bi se osigurala tješnja koordinacija gospodarskih politika i trajna konvergencija gospodarskih pokazatelja država članica, Vijeće, na temelju izvješća koje podnosi Komisija, prati gospodarski razvoj svake pojedine države članice i Unije, kao i usklađenost gospodarskih politika s općim smjernicama iz stavka 2., te redovito vrši sveobuhvatnu procjenu.

Za potrebe ovog višestranog nadzora, države članice Komisiji dostavljaju informacije o važnim mjerama koje su poduzele na području svoje gospodarske politike, kao i ostale informacije koje smatraju potrebnima.

4. Ako se u okviru postupka iz stavka 3. utvrdi da gospodarska politika neke države članice nije u skladu s općim smjernicama iz stavka 2. ili da bi mogla ugroziti pravilno funkcioniranje ekonomske i monetarne unije, Komisija može dotičnoj članici uputiti upozorenje. Vijeće može, na preporuku Komisije, dotičnoj državi članici uputiti potrebne preporuke. Na prijedlog Komisije, Vijeće može odlučiti o objavljivanju svoje preporuke.

U okviru ovoga stavka, Vijeće odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % ostalih članova Vijeća, koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj tih ostalih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnom se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

5. Predsjednik Vijeća i Komisija izvješćuju Europski parlament o rezultatima višestranog nadzora. Ako je Vijeće objavilo svoje preporuke, predsjednik Vijeća može biti pozvan da pristupi pred nadležni odbor Europskoga parlamenta.

6. Europskim zakonima mogu se utvrditi iscrpna pravila za postupak višestranog nadzora iz stavaka 3. i 4.

Članak III.-180.

1. Ne dovodeći u pitanje bilo koji drugi postupak predviđen Ustavom, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku kojom se utvrđuju mjere primjerene gospodarskim prilikama, osobito ako se pojave ozbiljne teškoće u opskrbi određenim proizvodima.

2. Ako se neka država članica nalazi u teškoćama ili joj, uslijed prirodnih nepogoda ili izvanrednih događaja koji su izvan njene kontrole, prijete ozbiljne teškoće, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku

kojom se pod određenim uvjetima dotičnoj državi članici odobrava financijska pomoć Unije. O donesenoj odluci Predsjednik Vijeća obavještava Europski parlament.

Članak III.-181.

1. Zabranjuju se prekoračenja i sve druge vrste kredita kod Europske središnje banke ili središnjih banaka država članica (u daljnjem tekstu: "nacionalne središnje banke") u korist institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća država članica, a Europskoj je središnjoj banci i nacionalnim središnjim bankama zabranjena kupnja dužničkih instrumenata izravno od tih subjekata.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na kreditne institucije u javnom vlasništvu prema kojima, u pogledu držanja pričuva od strane središnjih banaka, nacionalne središnje banke i Europska središnja banka postupaju jednako kao prema privatnim kreditnim institucijama.

Članak III.-182.

Zabranjuje se svaka mjera ili odredba koja se ne temelji na opreznosti i razboritosti, a kojom se institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije, središnjim vlastima, regionalnim, lokalnim ili drugim javnim vlastima, ostalim javnopravnim tijelima ili javnim poduzećima država članica omogućuje povlaštenu pristup financijskim institucijama.

Članak III.-183.

1. Ne dovodeći u pitanje uzajamna financijska jamstva za zajedničku provedbu određenoga projekta, Unija ne snosi nikakvu odgovornost niti preuzima obveze središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća bilo koje države članice. Ne dovodeći u pitanje uzajamna financijska jamstva za zajedničku provedbu određenog projekta, niti jedna država članica ne snosi nikakvu odgovornost niti preuzima obveze središnjih vlasti, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih javnopravnih tijela ili javnih poduzeća druge države članice.

2. Na prijedlog Komisije, Vijeće može donijeti europske uredbe ili odluke u kojima se utvrđuju definicije za primjenu zabrana iz članaka III.-181. i III.-182. te iz ovoga članka. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-184.

1. Države članice izbjegavaju prekomjerni javni deficit.

2. Komisija prati razvoj stanja proračuna i visine javnoga duga u državama članicama s ciljem otkrivanja grubih grešaka. Osobito provjerava poštivanje proračunske discipline na temelju sljedećih dvaju kriterija:

- a) je li omjer planiranog ili stvarnog javnoga deficita i bruto domaćeg proizvoda veći od referentne vrijednosti, osim:
 - i) ako je omjer znatno i postojano padao te je dosegao razinu koja je blizu referentne vrijednosti, ili;
 - ii) kao alternativa, ako je premašivanje referentne vrijednosti samo iznimne i privremene prirode, a omjer ostaje blizu referentne vrijednosti;
- b) je li omjer javnoga duga i bruto domaćega proizvoda veći od referentne vrijednosti, osim ako se taj omjer dovoljno smanjuje i približava referentnoj vrijednosti zadovoljavajućim korakom.

Referentne vrijednosti utvrđene su u Protokolu o postupku u slučaju prekomjernog deficita.

3. Ako neka država članica ne ispunjava uvjete prema jednom ili oba spomenuta kriterija, Komisija izrađuje izvješće. U svome izvješću Komisija vodi računa o tome je li javni deficit veći od rashoda za javne investicije i uzima u obzir sve ostale relevantne čimbenike, uključujući i srednjoročno stanje gospodarstva i stanje proračuna države članice.

Komisija može izraditi izvješće i ako, bez obzira na ispunjavanje uvjeta prema kriterijima, smatra da u nekoj državi članici postoji opasnost od prekomjernoga deficita.

4. Gospodarski i financijski odbor osnovan prema članku III.-192. daje svoje mišljenje o izvješću Komisije.

5. Ako smatra da u nekoj državi članici postoji ili bi se mogao pojaviti prekomjerni deficit, Komisija dotičnoj državi članici upućuje mišljenje i o tome obavještava Vijeće.

6. Na prijedlog Komisije, te razmotrivši sve primjedbe koje dotična država članica želi dati i nakon sveobuhvatne procjene, Vijeće odlučuje postoji li prekomjerni deficit. U tom slučaju Vijeće donosi, bez nepotrebnog odlaganja, a na preporuku Komisije, preporuke upućene dotičnoj državi članici radi ispravljanja nastalog stanja u određenom roku. Podložno članku 8., te se preporuke ne objavljuju.

U okviru ovoga stavka, Vijeće odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % ostalih članova Vijeća, koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj ostalih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnome se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

7. Vijeće donosi, na preporuku Komisije, europske odluke i preporuke iz stavaka 8. do 11.

Vijeće odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % ostalih članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj tih ostalih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnome se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

8. Ako donese europsku odluku kojom se utvrđuje da na njegove preporuke u zadanome roku nije odgovoreno nikakvim djelotvornim mjerama, Vijeće može svoje preporuke objaviti.

9. Ako neka država članica ustraje u neprovođenju preporuka Vijeća, Vijeće može donijeti europsku odluku kojom državu članicu poziva da u određenom roku poduzme mjere za smanjenje deficita koje Vijeće smatra potrebnima za ispravljanje nastaloga stanja.

U tom slučaju Vijeće može od dotične države članice zatražiti podnošenje izvješća prema određenom vremenskom rasporedu, kako bi se ispitali napori koje ta država članica ulaže u prilagodbu.

10. Sve dok država članica ne postupi prema europskoj odluci donesenoj u skladu sa stavkom 9., Vijeće može odlučiti da će primijeniti ili, ovisno o slučaju, pojačati jednu ili više od sljedećih mjera:

- a) tražiti od te države članice da prije izdavanja obveznica i vrijednosnih papira objavi dodatne podatke koje određuje Vijeće;
- b) pozvati Europsku investicijsku banku na preispitivanje svoje kreditne politike prema dotičnoj državi članici;
- c) tražiti od dotične države članice da kod Unije položi beskamatni polog u odgovarajućem iznosu dok prekomjerni deficit, po mišljenju Vijeća, ne bude ispravljen;
- d) izreći novčane kazne u odgovarajućem iznosu.

O donesenim mjerama Predsjednik Vijeća obavještava Europski parlament.

11. Ako smatra da je u dotičnoj državi članici prekomjerni deficit ispravljen, Vijeće ukida neke ili sve mjere iz stavka 6. i stavaka 8., 9. i 10. Ako je prethodno objavilo preporuke, Vijeće odmah po ukidanju europske odluke iz stavka 8. javno izjavljuje da u dotičnoj državi članici prekomjerni deficit više ne postoji.

12. U okviru stavaka 1. do 6. ili stavaka 8. i 9. ne ostvaruju se prava na podnošenje tužbi predviđena člancima III.-360. i III.-361.

13. Dodatne odredbe koje se odnose na provedbu postupka utvrđenog ovim člankom sadržane su u Protokolu o postupku u slučaju prekomjernog deficita.

Europskim zakonom Vijeća utvrđuju se odgovarajuće mjere za zamjenu navedenoga Protokola. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom.

Podložno ostalim odredbama ovoga stavka, Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi europske uredbe ili odluke kojima se utvrđuju iscrpna pravila i definicije za primjenu navedenoga Protokola. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

ODJELJAK 2. MONETARNA POLITIKA

Članak III.-185.

1. Glavni je cilj Europskoga sustava središnjih banaka održati stabilnost cijena. Ne dovodeći u pitanje taj cilj, Europski sustav središnjih banaka podržava opće gospodarske politike u Uniji kako bi pridonio postizanju njenih ciljeva utvrđenih u članku I.-3. Europski sustav središnjih banaka djeluje u skladu s načelom otvorenoga tržišnog gospodarstva sa slobodnom konkurencijom, dajući prednost učinkovitoj raspodjeli sredstava, te pridržavajući se načela iz članka III.-177.

2. Osnovni zadaci koji se izvršavaju kroz Europski sustav središnjih banaka su:

- a) utvrđivanje i provođenje monetarne politike Unije;
- b) vođenje deviznog poslovanja u skladu s člankom III.-326.;
- c) držanje službenih deviznih pričuva država članica i upravljanje njima;
- d) promicanje neometanog funkcioniranja platnih sustava.

3. Stavak 2. točka (c) ne dovodi u pitanje držanje obrtnih deviznih sredstava od strane vlada država članica i upravljanje njima.

4. Od Europske središnje banke:

- a) traži se savjet o svakom predloženom aktu Unije iz područja njene nadležnosti;
- b) savjet traže nacionalne vlasti u vezi s bilo kojim prijedlogom propisa iz područja njene nadležnosti, ali u granicama i pod uvjetima koje odredi Vijeće u skladu s postupkom iz članka III.-187. stavka 4.

Europska središnja banka može davati mišljenja o pitanjima iz svoje nadležnosti institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije ili nacionalnim vlastima.

5. Europski sustav središnjih banaka pridonosi neometanom vođenju politika od strane nadležnih vlasti koje se odnose na bonitetni nadzor nad kreditnim institucijama i stabilnost financijskoga sustava.

6. Europskim zakonom Vijeća Europskoj središnjoj banci se mogu povjeriti određene zadaće koje se odnose na bonitetni nadzor nad kreditnim i drugim financijskim institucijama, s izuzetkom osiguravajućih društava. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom.

Članak III.-186.

1. Europska središnja banka ima isključivo pravo odobriti izdavanje novčanica eura u Uniji. Te novčanice mogu izdavati Europska središnja banka i nacionalne središnje banke. Status zakonskog sredstva plaćanja u Uniji imaju jedino novčanice koje izdaju Europska središnja banka i nacionalne središnje banke.

2. Države članice mogu izdavati kovanice eura podložno odobrenju Europske središnje banke u pogledu opsega emisije.

Na prijedlog Komisije, Vijeće može donijeti europske uredbe kojima se utvrđuju mjere za usklađivanje apoeni i tehničkih specifikacija kovanica koje se namjeravaju staviti u optjecaj u mjeri koja omogućuje njihov neometani optjecaj unutar Unije. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom.

Članak III.-187.

1. Europskim sustavom središnjih banaka upravljaju tijela Europske središnje banke nadležna za donošenje odluka, a to su Upravno vijeće i Izvršni odbor.

2. Statut Europskoga sustava središnjih banaka utvrđen je Protokolom o Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.

3. Europskim zakonima mogu se izmijeniti članak 5. stavci 1., 2. i 3., članci 17. i 18., članak 19. stavak 1., članci 22., 23., 24. i 26., članak 32. stavci 2., 3., 4. i 6., članak 33. stavak 1. točka (a), te članak 36. Statuta Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke i to:

- a) bilo na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom;
- b) ili na preporuku Europske središnje banke, a nakon savjetovanja s Komisijom.

4. Vijeće donosi europske uredbe i odluke kojima se utvrđuju mjere iz članka 4., članka 5. stavka 4., članka 19. stavka 2., članka 20., članka 28. stavka 1., članka 29. stavka 2., članka 30. stavka 4. i članka 34. stavka 3. Statuta Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i to:

- a) bilo na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom;
- b) ili na preporuku Europske središnje banke, a nakon savjetovanja s Komisijom.

Članak III.-188.

Pri ostvarivanju nadležnosti i obavljanju zadaća i dužnosti koje su im dodijeljene Ustavom i Statutom Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, ni Europska središnja banka ni nacionalna središnja banka, niti bilo koji član njihovih tijela nadležnih za donošenje odluka ne smiju tražiti ni primati upute od institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, od vlada država članica, niti od bilo kojeg drugog tijela. Institucije, tijela, uredi ili agencije Unije i vlade država članica obvezuju se da će, u obavljanju svojih zadaća, poštovati ovo načelo i da neće nastojati utjecati na članove tijela nadležnih za donošenje odluka u Europskoj središnjoj banci ili u nacionalnim središnjim bankama.

Članak III.-189.

Svaka se država članica brine da njeno nacionalno zakonodavstvo, uključujući i statut njene nacionalne središnje banke, bude u skladu s Ustavom i Statutom Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.

Članak III.-190.

1. Radi izvršenja zadaća povjerenih Europskome sustavu središnjih banaka, Europska središnja banka, u skladu s Ustavom i pod uvjetima utvrde-

nima u Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, donosi:

- a) europske uredbe u mjeri u kojoj je to potrebno za provedbu zadaća utvrđenih u članku 3. stavku 1. točki (a), članku 19. stavku 1., članku 22. i članku 25. stavku 2. Statuta Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke i u slučajevima koji se utvrđuju europskim uredbama i odlukama iz članka III.-187. stavka 4. ;
- b) europske odluke potrebne za izvršenje zadaća koje su Europskome sustavu središnjih banaka povjerene Ustavom i Statutom Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke;
- c) preporuke i mišljenja.

2. Europska središnja banka može odlučiti objaviti svoje europske odluke, preporuke i mišljenja.

3. Vijeće može, u okviru postupka utvrđenog u članku III.-187. stavku 4., donijeti europske uredbe kojima se utvrđuju ograničenja i uvjeti pod kojima Europska središnja banka ima pravo izricati novčane kazne i obročne novčane kazne poduzećima koja ne ispunjavaju obveze predviđene njegovim europskim uredbama i odlukama.

Članak III.-191.

Ne dovodeći u pitanje ovlasti Europske središnje banke, europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere potrebne za uporabu eura kao jedinstvene valute. Ti se zakoni ili okvirni zakoni donose nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

ODJELJAK 3. INSTITUCIONALNE ODREDBE

Članak III.-192.

1. Radi promicanja koordinacije politika država članica u punoj mjeri potrebnoj za funkcioniranje unutarnjega tržišta, osniva se Gospodarski i financijski odbor.

2 Odbor ima sljedeće zadaće:

- a) davati mišljenja na zahtjev Vijeća ili Komisije, ili na vlastitu inicijativu, radi njihovoga podnošenja tim institucijama;
- b) pratiti gospodarsko i financijsko stanje u državama članicama i u Uniji, te o tome redovito izvješćivati Vijeće i Komisiju, osobito u odnosu na financijske odnose s trećim zemljama i međunarodnim institucijama;

- c) ne dovodeći u pitanje članak III.-344., sudjelovati u pripremi rada Vijeća iz članka III.-159., članka III.-179. stavaka 2., 3., 4. i 6., članaka III.-180., III.-183. i III.-184., članka III.-185. stavka 6., članka III.-186. stavka 2., članka III.-187. stavaka 3. i 4., članaka III.-191. i III.-196., članka III.-198. stavaka 2. i 3., članka III.-201., članka III.-202. stavaka 2. i 3. i članka III.-322. i III.-326., te obavljati druge savjetodavne i pripremne zadatke koje mu dodijeli Vijeće;
- d) ispitati, najmanje jednom godišnje, stanje u odnosu na kretanje kapitala i slobodu platnoga prometa, kako to proizlazi iz primjene Ustava i akata Unije; to ispitivanje obuhvaća sve mjere koje se odnose na kretanje kapitala i platni promet; o rezultatima tog ispitivanja Odbor podnosi izvješće Komisiji i Vijeću.

Države članice, Komisija i Europska središnja banka u Odbor imenuju najviše po dva člana.

3. Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europsku odluku koja predviđa iscrpne odredbe o sastavu Gospodarskog i financijskog odbora. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom i Odborom. O toj odluci Predsjednik Vijeća obavještava Europski parlament.

4. Ako ima i sve dok ima država članica s pravom izuzeća iz članka III.-197., Odbor, uz zadatke iz stavka 2., prati monetarno i financijsko stanje te opće platne sustave tih država članica i o tome redovito izvješćuje Vijeće i Komisiju.

Članak III.-193.

U odnosu na pitanja u okviru članka III.-179. stavka 4., članka III.-184., osim stavka 13., članaka III.-191., III.-196., članka III.-198. stavka 3. i članka III.-326., Vijeće ili država članica mogu od Komisije zatražiti da dade preporuku ili prijedlog, kako bude primjereno. Komisija razmatra takav zahtjev i svoje zaključke bez odlaganja podnosi Vijeću.

ODJELJAK 4.

ODREDBE KOJE SE POSEBNO ODNOSI NA DRŽAVE ČLANICE ČIJA JE VALUTA EURO

Članak III.-194.

1. Kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje ekonomske i monetarne unije, a u skladu s odgovarajućim odredbama Ustava, Vijeće, u skladu s odgovarajućim postupkom iz članaka III.-179. i III.-184., a uz iznimku postupka iz

članka III.-184. stavka 13., donosi mjere koje se posebno odnose na one države članice čija je valuta euro:

- a) radi jačanja koordinacije i nadzora nad svojom proračunskom disciplinom;
- b) radi utvrđivanja smjernica gospodarske politike za njih, s time da se u isto vrijeme osigura njihova usklađenost sa smjericama koje su done-sene za cijelu Uniju te da se nad njima obavlja nadzor.

2. U odnosu na mjere iz stavka 1., u glasovanju sudjeluju samo članice Vijeća koje predstavljaju države članice čija je valuta euro.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % tih članova Vijeća, koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj tih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnom se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

Članak III.-195.

Pojedinosti vezane za sastanke ministara država članica čija je valuta euro utvrđene su Protokolom o Eurogrupi.

Članak III.-196.

1. Kako bi se osigurao položaj eura u međunarodnome monetarnom sustavu, Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi europsku odluku o utvrđivanju zajedničkih stajališta o pitanjima od osobitog interesa za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih financijskih institucija i konferencija. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

2. Na prijedlog Komisije, Vijeće može donijeti odgovarajuće mjere za osiguranje jedinstvene zastupljenosti u okviru međunarodnih financijskih institucija i konferencija. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

3. U odnosu na mjere iz stavaka 1. i 2., u glasovanju sudjeluju samo članice Vijeća koje predstavljaju države članice čija je valuta euro.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % tih članova Vijeća, koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj tih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva

država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnom se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

ODJELJAK 5.
PRIJELAZNE ODREDBE

Članak III.-197.

1. Države članice u odnosu na koje Vijeće još nije odlučilo da ispunjavaju uvjete potrebne za uvođenje eura u daljnjem se tekstu navode kao "države članice s pravom izuzeća".

2. Sljedeće odredbe Ustava ne primjenjuju se na države članice s pravom izuzeća:

- a) donošenje dijelova općih smjernica gospodarske politike koji se općenito tiču europodručja (članak III.-179. stavak 2.);
- b) prisilne mjere za rješavanje prekomjernog deficita (članak III.-184. stavci 9. i 10.);
- c) ciljevi i zadaće Europskoga sustava središnjih banaka (članak III.-185. stavci 1., 2., 3. i 5.);
- d) emisija eura (članak III.-186.);
- e) akti Europske središnje banke (članak III.-190.);
- f) mjere koje uređuju uporabu eura (članak III.-191.);
- g) monetarni sporazumi i druge mjere koje se odnose na tečajnu politiku (članak III.-326.);
- h) imenovanje članova Izvršnoga odbora Europske središnje banke (članak III.-382. stavak 2.);
- i) europske odluke o utvrđivanju zajedničkih stajališta o pitanjima od osobite važnosti za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih financijskih institucija i konferencija (članak III.-196. stavak 1.);
- j) mjere za osiguranje jedinstvene zastupljenosti u okviru međunarodnih financijskih institucija i konferencija (članak III.-196. stavak 2.).

U člancima koji se spominju u točkama (a) do (j), "države članice" stoga znače države članice čija je valuta euro.

3. Prema poglavlju IX. Statuta Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, države članice s pravom izuzeća i njihove nacionalne središnje banke izuzimaju se od prava i obveza koji postoje u okviru Europskoga sustava središnjih banaka.

4. Glasačka prava članova Vijeća koji predstavljaju države članice s pravom izuzeća miruju kad Vijeće donosi mjere iz članaka navedenih u stavku 2. i u sljedećim slučajevima:

- a) preporuke upućene državama članicama čija je valuta euro u okviru višestranoga nadzora, između ostalog i o programima stabilnosti i upozorenjima (članak III.-179. stavak 4.);
- b) mjere koje se odnose na prekomjerni deficit vezano za one države članice čija je valuta euro (članak III.-184. stavci 6., 7., 8. i 11.).

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % ostalih članova Vijeća, koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj tih ostalih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnome se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

Članak III.-198.

1. Barem jednom u dvije godine, ili na zahtjev države članice s pravom izuzeća, Komisija i Europska središnja banka izvješćuju Vijeće o napretku koji su države članice s pravom izuzeća postigle u ispunjavanju svojih obveza u pogledu ostvarenja ekonomske i monetarne unije. U tim se izvješćima ispituje usklađenost nacionalnoga zakonodavstva svake od tih država članica, uključujući i statut njene nacionalne središnje banke s člancima III.-188. i III.-189. i sa Statutom Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. U tim se izvješćima ispituje da li je ostvaren visoki stupanj održive konvergencije, pri čemu se analizira u kojoj je mjeri svaka od tih država članica ispunila sljedeće kriterije:

- a) ostvarenje visokoga stupnja stabilnosti cijena; to je vidljivo iz stope inflacije koja je blizu stope zabilježene u najviše tri države članice koje su najuspješnije u smislu stabilnosti cijena;
- b) održivost stanja javnih financija; to je vidljivo iz stanja državnog proračuna u kojem nema prekomjernog deficita u smislu članka III.-184. stavka 6.;
- c) pridržavanje uobičajenih raspona fluktuacije predviđenih mehanizmom deviznog tečaja Europskoga monetarnog sustava kroz najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na euro;
- d) trajnost konvergencije koju je ostvarila država članica s pravom izuzeća, kao i njeno sudjelovanje u mehanizmu deviznog tečaja, koje se odražava u razinama dugoročnih kamatnih stopa.

Četiri kriterija utvrđena u ovome stavku, kao i odgovarajuća razdoblja tijekom kojih se moraju poštovati, dodatno su razrađena u Protokolu o kriterijima konvergencije. Komisija i Europska središnja banka u svojim izvješćima

ma vode računa i o rezultatima integracije tržišta, stanju i razvoju tekućeg računa bilanci plaćanja i kretanju jediničnih troškova rada i ostalih indeksa cijena.

2. Nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i nakon rasprave u Europskome vijeću, Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi europsku odluku kojom se utvrđuje koje države članice s pravom izuzeća ispunjavaju potrebne uvjete na temelju kriterija utvrđenih u stavku 1., te opoziva izuzeća dotičnih država članica.

Vijeće odlučuje nakon što primi preporuku kvalificirane većine onih članova Vijeća koji u njemu predstavljaju države članice čija je valuta euro. Ti članovi odlučuju u roku od šest mjeseci nakon što je Vijeće primilo prijedlog Komisije.

Kvalificiranu većinu iz podstavka 2. čini najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva država članica koje sudjeluju. Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti najmanje minimalni broj tih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnom se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

3. Ako se, u skladu s postupkom utvrđenim u stavku 2., donese odluka o opozivu izuzeća, Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi europske uredbe ili odluke kojima se neopozivo utvrđuje tečaj prema kojemu euro zamjenjuje valutu dotične države članice i kojima se utvrđuju druge mjere potrebne za uvođenje eura kao jedinstvene valute u toj državi članici. Vijeće odlučuje uz jednoglasnu suglasnost članova koji predstavljaju države članice čija je valuta euro i dotične države članice, nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

Članak III.-199.

1. Ako ima i sve dok ima država članica s pravom izuzeća, te ne dovodeći u pitanje članak III.-187. stavak 1., Opće vijeće Europske središnje banke iz članka 45. Statuta Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke konstituirat će se kao treće tijelo nadležno za donošenje odluka Europske središnje banke.

2. Ako ima i sve dok ima država članica s pravom izuzeća, Europska središnja banka u pogledu tih država članica:

- a) jača suradnju između nacionalnih središnjih banaka;
- b) jača koordinaciju monetarnih politika država članica kako bi se osigurala stabilnost cijena;
- c) nadzire djelovanje mehanizma deviznoga tečaja;

- d) održava savjetovanja o pitanjima koja su u nadležnosti nacionalnih središnjih banaka, a koja utječu na stabilnost financijskih institucija i tržišta;
- e) obavlja prijašnje zadaće Europskoga fonda za monetarnu suradnju koje je potom preuzeo Europski monetarni institut.

Članak III.-200.

Svaka država članica s pravom izuzeća svoju tečajnu politiku smatra pitanjem od zajedničkoga interesa. Pritom uzima u obzir iskustvo stečeno kroz suradnju u okviru tečajnog mehanizma.

Članak III.-201.

1. Kada se država članica s pravom izuzeća nađe u teškoćama ili joj ozbiljno zaprijetе teškoće u pogledu njene bilance plaćanja, bilo zbog opće neravnoteženosti u njenoj bilanci plaćanja ili zbog vrste valute s kojom raspolaže, te kada bi te teškoće osobito mogle ugroziti funkcioniranje unutarnjega tržišta ili provedbu zajedničke trgovinske politike, Komisija odmah ispituje položaj države članice o kojoj je riječ i radnje koje je ta država, koristeći se svim raspoloživim sredstvima, poduzela ili bi mogla poduzeti u skladu s Ustavom. Komisija navodi mjere čije donošenje preporučuje toj državi članici.

Ako se radnje koje je država članica s pravom izuzeća poduzela i mjere koje je Komisija predložila ne pokažu dostatnima za prevladavanje teškoća koje su se pojavile ili koje prijete, Komisija, nakon savjetovanja s Ekonomskim i financijskim odborom, preporučuje Vijeću odobravanje uzajamne pomoći te odgovarajuće metode.

Komisija redovito izvještava Vijeće o situaciji i načinu na koji se ona razvija.

2. Vijeće donosi europske uredbe ili odluke kojima se odobrava takva uzajamna pomoć i utvrđuju uvjeti i pojedinosti takve pomoći, koja može poprimiti sljedeće oblike:

- a) usklađeni pristup prema svim drugim međunarodnim organizacijama kojima se države članice s pravom izuzeća mogu obratiti i u okviru tih organizacija;
- b) mjere potrebne za izbjegavanje skretanja trgovine kada država članica s pravom izuzeća koja je u teškoćama zadrži ili ponovno uvede količinska ograničenja prema trećim zemljama;
- c) odobravanje ograničenih zajmova od strane drugih država članica, uz njihovu suglasnost.

3. Ako Vijeće ne odobri uzajamnu pomoć koju je preporučila Komisija ili ako su odobrena uzajamna pomoć i poduzete mjere nedostatni, Komisija ovlašćuje državu s pravom izuzeća koja je u teškoćama da poduzme zaštitne mjere čije uvjete i pojedinosti određuje Komisija.

Vijeće može opozvati to ovlaštenje i izmijeniti njegove uvjete i pojedinosti.

Članak III.-202.

1. Kada u bilanci plaćanja dođe do iznenadne krize, a europska odluka se u smislu članka III.-201. stavka 2. ne donese odmah, država članica s pravom izuzeća može iz predostrožnosti poduzeti potrebne zaštitne mjere. Te mjere moraju biti takve da dovedu do najmanjeg mogućeg poremećaja u funkcioniranju unutarnjega tržišta, a opsegom ne smiju biti veće od onoga što je neophodno kako bi se otklonile iznenadne teškoće koje su se pojavile.

2. Komisija i ostale države članice obavještavaju se o zaštitnim mjerama iz stavka 1. najkasnije u trenutku njihovoga stupanja na snagu. Komisija može Vijeću preporučiti odobravanje uzajamne pomoći iz članka III.-201.

3. Na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Gospodarskim i finansijskim odborom, Vijeće može donijeti europsku odluku kojom se utvrđuje da dotična država treba izmijeniti, obustaviti ili ukinuti zaštitne mjere iz stavka 1.

POGLAVLJE III. POLITIKE U DRUGIM PODRUČJIMA

ODJELJAK I. ZAPOŠLJAVANJE

Članak III.-203.

Unija i države članice, u skladu s ovim odjeljkom, rade na razvoju koordinirane strategije zapošljavanja, te osobito promicanja kvalificirane, osposobljene i prilagodljive radne snage i tržišta rada koji su sposobni odgovoriti na gospodarske promjene, radi postizanja ciljeva iz članka I.-3.

Članak III.-204.

1. Svojim politikama zapošljavanja države članice pridonose postizanju ciljeva iz članka III.-203., slijedeći opće smjernice gospodarskih politika država članica i Unije, donesenima u skladu s člankom III.-179. stavkom 2.

2. Uzimajući u obzir nacionalnu praksu u pogledu odgovornosti socijalnih partnera, države članice smatraju promicanje zapošljavanja pitanjem od

zajedničkoga interesa te u tom smislu koordiniraju svoje djelovanje u Vijeću, u skladu s člankom III.-206.

Članak III.-205.

1. Unija pridonosi postizanju visokoga stupnja zaposlenosti poticanjem suradnje između država članica te podupiranjem, a ako bude potrebno i dopunjavanjem, njihovoga djelovanja. Pritom se poštuju nadležnosti država članica.

2. Cilj postizanja visokoga stupnja zaposlenosti uzima se u obzir prilikom određivanja i provedbe politika i mjera Unije.

Članak III.-206.

1. Europsko vijeće svake godine razmatra stanje na području zapošljavanja u Uniji i o tome donosi zaključke, na temelju zajedničkog godišnjeg izvješća Vijeća i Komisije.

2. Na temelju zaključaka Europskoga vijeća, svake godine na prijedlog Komisije Vijeće donosi smjernice koje države članice uzimaju u obzir u svojim politikama zapošljavanja. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Odborom regija, Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom za zapošljavanje.

Te su smjernice u skladu s općim smjernicama donesenima na temelju članka III.-179. stavka 2.

3. Svaka država članica dostavlja Vijeću i Komisiji godišnje izvješće o najvažnijim mjerama koje je poduzela u provedbi svoje politike zapošljavanja u svjetlu smjernica za zapošljavanje iz stavka 2.

4. Na temelju izvješća iz stavka 3. i po primitku mišljenja Odbora za zapošljavanje, Vijeće svake godine ispituje provedbu politika zapošljavanja država članica u svjetlu smjernica za zapošljavanje. Na preporuku Komisije, Vijeće može donijeti preporuke koje upućuje državama članicama.

5. Na temelju rezultata tog ispitivanja, Vijeće i Komisija za Europsko vijeće sastavljaju zajedničko godišnje izvješće o stanju na području zapošljavanja u Uniji i o provedbi smjernica za zapošljavanje.

Članak III.-207.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi poticajne mjere za ohrabivanje suradnje između država članica i pružanje potpore njihovom djelovanju na području zapošljavanja putem inicijativa usmjerenih prema razvoju razmjene informacija i najbolje prakse, provedbi usporednih

analiza i pružanju savjeta, kao i promicanju inovativnih pristupa i ocjena iskustava, osobito korištenjem pilot-projekata. One se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Ti europski zakoni ili okvirni zakoni ne podrazumijevaju ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica.

Članak III.-208.

Radi promicanja koordinacije između država članica na području politike zapošljavanja i politike tržišta rada, Vijeće običnom većinom donosi europsku odluku kojom se osniva Odbor za zapošljavanje sa savjetodavnom ulogom. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Odbor ima sljedeće zadaće:

- a) pratiti stanje na području zapošljavanja i politike zapošljavanja u Uniji i državama članicama;
- b) davati mišljenja i sudjelovati u pripremi postupaka Vijeća iz članka III.-206., ne dovodeći u pitanje članak III.-344., a na zahtjev Vijeća ili Komisije ili na vlastitu inicijativu.

U obavljanju svojih dužnosti Odbor se savjetuje sa socijalnim partnerima. Svaka država članica i Komisija imenuje u Odbor po dva člana.

ODJELJAK 2. SOCIJALNA POLITIKA

Članak III.-209.

Imajući na umu temeljna socijalna prava kao što su prava iz Europske socijalne povelje potpisane 18. listopada 1961. u Torinu te prava iz Povelje Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika iz 1989., Unija i države članice imaju za cilj promicanje zapošljavanja te poboljšanje životnih i radnih uvjeta koje omogućuje njihovo usklađivanje usporedo s postizanjem napretka, ostvarenje odgovarajuće socijalne zaštite, socijalni dijalog, razvoj ljudskih potencijala, a radi postizanja trajnog visokog stupnja zaposlenosti i suzbijanja isključivosti.

U tu svrhu, Unija i države članice djeluju vodeći računa o raznim oblicima nacionalne prakse, osobito na području ugovornih odnosa, te o potrebi očuvanja konkurentnosti gospodarstva Unije.

Oni vjeruju da će takav razvoj proizići ne samo iz funkcioniranja unutarnjega tržišta, koje će ići u prilog usklađivanju socijalnih sustava, već i iz postupaka predviđenih Ustavom te približavanja odredaba zakona i drugih propisa država članica.

Članak III.-210.

1. Radi postizanja ciljeva iz članka III.-209., Unija podupire i dopunjuje aktivnosti država članica u sljedećim područjima:

- a) poboljšanja osobito radne okoline radi zaštite zdravlja i sigurnosti radnika;
- b) radnih uvjeta;
- c) socijalne sigurnosti i socijalne zaštite radnika;
- d) zaštite radnika u slučaju prestanka ugovora o radu;
- e) obavještanja radnika i savjetovanja s njima;
- f) zastupanja i kolektivne zaštite interesa radnika i poslodavaca, uključujući i suodlučivanje, podložno stavku 6.;
- g) uvjeta zapošljavanja za državljane trećih zemalja koji zakonito borave na području Unije;
- h) integriranja osoba isključenih s tržišta rada, ne dovodeći u pitanje članak III.-283.;
- i) ravnopravnosti žena i muškaraca u pogledu mogućnosti na tržištu rada i postupanja na radnom mjestu;
- j) suzbijanja društvene isključivosti;
- k) modernizacije sustava socijalne zaštite ne dovodeći u pitanje točku (c).

2. U svrhu stavka 1.:

- a) europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi mjere za poticanje suradnje između država članica putem inicijativa usmjerenih prema unapređenju znanja, razvoju razmjene informacija i najboljih praksi, promicanju inovativnih pristupa i ocjeni iskustava, isključujući bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica;
- b) na područjima iz stavka 1. točaka (a) do (i), europskim okvirnim zakonima mogu se utvrditi minimalni uvjeti koji bi se postupno primjenjivali, uzimajući u obzir uvjete i tehnička pravila koja postoje u svakoj državi članici. U tim se okvirnim zakonima izbjegava nametanje upravnih, financijskih i pravnih ograničenja koja bi kočila osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća.

U svim se slučajevima ti europski zakoni ili okvirni zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

3. Odstupajući od stavka 2., na područjima iz stavka 1. točaka (c), (d), (f) i (g), Vijeće donosi europske zakone ili okvirne zakone odlučujući jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku prema kojoj se na stavak 1. točke (d), (f) i (g) primjenjuje redovni zakonodavni postupak. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

4. Država članica može socijalnim partnerima, na njihov zajednički zahtjev, povjeriti provedbu europskih okvirnih zakona donesenih na temelju stavaka 2. i 3. ili, kad se to pokaže svrhovitim, provedbu europskih uredbi ili odluka donesenih u skladu s člankom III.-212.

U tom slučaju dotična država članica osigurava da socijalni partneri sporazumno donesu potrebne mjere najkasnije do dana kad se europski okvirni zakon mora prenijeti u nacionalno zakonodavstvo, odnosno kad se europska uredba ili odluka moraju provesti, s time da mora poduzeti sve potrebne mjere koje joj omogućuju da u svako doba može jamčiti rezultate određene tim okvirnim zakonom, uredbom ili odlukom.

5. Europski zakoni i okvirni zakoni doneseni na temelju ovoga članka:

- a) ne utječu na pravo država članica da odrede temeljna načela svojih sustava socijalne sigurnosti i ne smiju značajno utjecati na financijsku ravnotežu tih sustava;
- b) ne sprečavaju niti jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere u skladu s Ustavom.

6. Ovaj se članak ne primjenjuje na plaću, pravo na udruživanje, pravo na štrajk ili pravo uvođenja mjera isključenja s rada.

Članak III.-211.

1. Komisija promiče savjetovanje između socijalnih partnera na razini Unije i donosi sve mjere koje su bitne za olakšavanje njihovoga dijaloga, pri čemu objema stranama osigurava ravnomjernu potporu.

2. U svrhu stavka 1., Komisija se prije podnošenja prijedloga s područja socijalne politike savjetuje sa socijalnim partnerima o mogućem smjeru djelovanja Unije.

3. Ako nakon savjetovanja iz stavka 2. Komisija smatra da je poželjno djelovanje Unije, ona se sa socijalnim partnerima savjetuje o sadržaju predviđenoga prijedloga. Socijalni partneri Komisiji dostavljaju mišljenje ili, kada je to primjereno, preporuku.

4. Prilikom savjetovanja iz stavaka 2. i 3. socijalni partneri mogu obavijestiti Komisiju o svojoj želji da pokrenu postupak predviđen člankom III.-212. stavkom 1. Taj postupak ne smije trajati dulje od devet mjeseci, osim ako ga socijalni partneri i Komisija zajednički ne odluče produljiti.

Članak III.-212.

1. Ako socijalni partneri to žele, njihov dijalog na razini Unije može dovesti do uspostave ugovornih odnosa, uključujući sporazume.

2. Sporazumi sklopljeni na razini Unije provode se ili u skladu s postupcima i praksom socijalnih partnera i država članica ili, kad je riječ o pitanjima obuhvaćenima člankom III.-210., a na zajednički zahtjev potpisnica, u skladu s europskim uredbama ili odlukama koje donosi Vijeće na prijedlog Komisije. O tome se obavještava Europski parlament.

Ako sporazum o kojemu je riječ sadrži jednu ili više odredaba koje se odnose na neko od područja za koje članak III.-210. stavak 3. zahtijeva jednoglasnost, Vijeće odlučuje jednoglasno.

Članak III.-213.

Radi postizanja ciljeva iz članka III.-209. i ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava, Komisija potiče suradnju između država članica i olakšava koordinaciju njihovoga djelovanja na svim područjima socijalne politike prema ovom odjeljku, a osobito u pitanjima koja se odnose na:

- a) zapošljavanje;
- b) radno pravo i radne uvjete;
- c) osnovno i napredno strukovno usavršavanje;
- d) socijalnu sigurnost;
- e) sprečavanje nesreća na radu i profesionalnih bolesti;
- f) higijenu rada;
- g) pravo na udruživanje i kolektivno pregovaranje između poslodavaca i radnika.

U tu svrhu, Komisija blisko surađuje s državama članicama izradom studija, davanjem mišljenja i organiziranjem savjetovanja, kako o problemima koji se javljaju na nacionalnoj razini, tako i o onima koji su od interesa za međunarodne organizacije, a osobito o inicijativama koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacijom razmjene najbolje prakse, te pripremom potrebnih elemenata za periodično praćenje i ocjenu. O tome se potpuno obavještava Europski parlament.

Prije davanja mišljenja predviđenih ovim člankom, Komisija se savjetuje s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak III.-214.

1. Svaka država članica osigurava primjenu načela jednakih plaća radnica i radnika za jednaki rad ili rad jednake vrijednosti.

2. U smislu ovoga članka, "plaća" je redovita osnovna ili najniža nadnica ili plaća te svaka druga naknada, bilo u gotovini ili u naravi, koju radnik izravno ili neizravno prima od svog poslodavca s naslova svog zaposlenja.

Jednaka plaća bez diskriminacije na temelju spola znači:

- a) da se plaća za isti rad plaćen po učinku obračunava na temelju iste mjerne jedinice;
- b) da je plaća za rad plaćen po vremenu ista ako je riječ o istom poslu.

3. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere kojima se osigurava primjena načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema ženama i muškarcima vezano za zapošljavanje i rad u određenom zanimanju, uključujući i načelo jednake plaće za jednaki rad ili rad jednake vrijednosti. Oni se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

4. Kako bi se u praksi osigurala potpuna ravnopravnost žena i muškaraca u pogledu rada, načelo jednakih mogućnosti i jednakoga postupanja ne sprečava niti jednu državu članicu da zadrži ili donese mjere koje osiguravaju određene pogodnosti koje nedovoljno zastupljenome spolu olakšavaju obavljanje određene profesionalne djelatnosti ili koje sprečavaju ili nadoznačuju nepovoljan položaj u profesionalnoj karijeri.

Članak III.-215.

Države članice nastoje očuvati postojeću izjednačenost sustava plaćenih neradnih dana.

Članak III.-216.

Komisija svake godine sastavlja izvješće o napretku u postizanju ciljeva iz članka III.-209., uključujući i o demografskom stanju u Uniji. To izvješće dostavlja Europskome parlamentu, Vijeću te Gospodarskom i socijalnom odboru.

Članak III.-217.

Vijeće običnom većinom donosi europsku odluku o osnivanju Odbora za socijalnu zaštitu sa savjetodavnom ulogom koji promiče suradnju na području politike socijalne zaštite između država članica i s Komisijom. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Odbor ima sljedeće zadaće:

- a) pratiti socijalne prilike i razvoj politika socijalne zaštite u državama članicama i u Uniji;
- b) promicati razmjenu informacija, iskustava i dobre prakse između država članica i s Komisijom;
- c) sastavljati izvješća, davati mišljenja ili obavljati druge poslove u okviru svojih ovlasti, ne dovodeći u pitanje članak III.-344., a na zahtjev Vijeća ili Komisije ili na vlastitu inicijativu.

U obavljanju svojih dužnosti Odbor uspostavlja odgovarajuće kontakte sa socijalnim partnerima.

Svaka država članica i Komisija imenuje u Odbor po dva člana.

Članak III.-218.

U svoje godišnje izvješće Europskome parlamentu Komisija uvrštava posebno poglavlje o socijalnom stanju u Uniji.

Europski parlament može pozvati Komisiju da sastavi izvješća o bilo kojem problemu koji se tiče socijalnih uvjeta.

Članak III.-219.

1. Kako bi se poboljšale mogućnosti zapošljavanja radnika na unutarnjem tržištu i time pridonijelo podizanju životnoga standarda, osniva se Europski socijalni fond. Njegov je cilj omogućiti lakše zapošljavanje radnika i povećati njihovu prostornu i profesionalnu pokretljivost unutar Unije, te olakšati njihovu prilagodbu industrijskim promjenama i promjenama u proizvodnim sustavima, osobito kroz strukovno usavršavanje i prekvalifikaciju.

2. Fondom upravlja Komisija. U tom joj poslu pomaže odbor kojim predsjedava jedan član Komisije i koji se sastoji od predstavnika država članica, sindikata i udruga poslodavaca.

3. Europskim zakonima utvrđuju se provedbene mjere koje se odnose na Fond. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

ODJELJAK 3.

EKONOMSKA, SOCIJALNA I TERITORIJALNA KOHEZIJA

Članak III.-220.

Radi promicanja svoga ukupnog skladnog razvoja, Unija razvija i provodi mjere u cilju jačanja svoje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Osobito je cilj Unije smanjiti razlike između stupnja razvijenosti različitih regija te zaostalost najzapostavljenijih regija.

Među tim regijama posebna se pozornost poklanja seoskim područjima, područjima pogođenima industrijskom tranzicijom, te regijama koje trpe zbog ozbiljnih i trajnih prirodnih ili demografskih nedostataka, kao što su najsjevernije regije s veoma malom gustoćom naseljenosti, te otoci, pogranične i planinske regije.

Članak III.-221.

Države članice vode svoje gospodarske politike i koordiniraju ih na način tako da ostvare ciljeve iz članka III.-220. Ti se ciljevi uzimaju u obzir prilikom određivanja i provedbe politika i djelovanja Unije, te uspostave unutarnjega tržišta koji pak pridonose njihovom ostvarenju. Unija podupire ostvarivanje tih ciljeva i svojim djelovanjem kroz strukturne fondove (Europski fond za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi, Odsjek za usmjeravanje; Europski socijalni fond; Europski fond za regionalni razvoj), Europsku investicijsku banku i ostale postojeće financijske instrumente.

Svake tri godine Komisija podnosi Europskome parlamentu, Vijeću, Odboru regija i Gospodarskom i socijalnom odboru izvješće o napretku postignutom u ostvarenju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije i o načinu na koji su tome pridonijela razna sredstva predviđena ovim člankom. To je izvješće po potrebi popraćeno i odgovarajućim prijedlozima.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi posebne mjere izvan fondova, ne dovodeći u pitanje mjere koje su donesene u okviru drugih politika Unije. One se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak III.-222.

Europski fond za regionalni razvoj ima za cilj pomoći pri otklanjanju glavnih regionalnih neuravnoteženosti u Uniji, i to kroz sudjelovanje u razvoju i strukturnoj prilagodbi razvojno zaostalih regija te u preobrazbi industrijskih područja u nazadovanju.

Članak III.-223.

1. Ne dovodeći u pitanje članak III.-224., europskim zakonima se pobliže određuju zadaće, prioritetni ciljevi i ustroj strukturnih fondova, koji bi mogao uključivati i udruživanje fondova, opća pravila koja se primjenjuju na njih i odredbe potrebne kako bi se osigurala njihova djelotvornost i međusobna koordinacija, kao i njihova koordinacija s ostalim postojećim financijskim instrumentima.

Kohezijski fond, osnovan na temelju europskoga zakona, osigurava financijski doprinos za projekte na području okoliša i transeuropskih mreža u sektoru prijevozne infrastrukture.

U svim se slučajevima ti europski zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

2. Prve odredbe o strukturnim fondovima i Kohezijskom fondu koje će se donijeti nakon onih koje budu na snazi na dan potpisivanja Ugovora o Usta-

vu za Europu utvrđuju se europskim zakonom Vijeća. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

Članak III-224.

Europskim se zakonima utvrđuju provedbene mjere koje se odnose na Europski fond za regionalni razvoj. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

U odnosu na Europski fond za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi, Odsjek za usmjeravanje i na Europski socijalni fond, primjenjuje se članak III.-231. odnosno članak III.219. stavak 3.

ODJELJAK 4.
POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Članak III.-225.

Unija utvrđuje i provodi zajedničku poljoprivrednu i ribarstvenu politiku.

“Poljoprivredni proizvodi” znače plodove zemlje, proizvode stočarstva i ribarstva te proizvode prvog stupnja prerade koji su u izravnoj vezi s tim proizvodima. Kad se spominje zajednička poljoprivredna politika ili poljoprivreda, te kad se rabi izraz “poljoprivredni”, podrazumijeva se da se to odnosi i na ribarstvo, uzimajući u obzir posebne značajke toga sektora.

Članak III.-226.

1. Unutarnje tržište obuhvaća poljoprivredu i trgovinu poljoprivrednim proizvodima.

2. Ako člancima III.-227. do III.-232. nije drugačije predviđeno, na poljoprivredne se proizvode primjenjuju pravila utvrđena radi stvaranja i funkcioniranja unutarnjeg tržišta.

3. Proizvodi navedeni u Prilogu I. podliježu člancima III.-227. do III.-232.

4. Djelovanje i razvoj unutarnjega tržišta za poljoprivredne proizvode mora pratiti zajednička poljoprivredna politika.

Članak III.-227.

1. Ciljevi zajedničke poljoprivredne politike su:

- a) povećati produktivnost u poljoprivredi promicanjem tehničkoga napretka i osiguranjem racionalnoga razvoja poljoprivredne proizvodnje te optimalnog korištenja proizvodnih čimbenika, osobito radne snage;

- b) na taj način osigurati primjereni životni standard poljoprivrednog stanovništva, osobito povećanjem osobne zarade osoba koje se bave poljoprivredom;
- c) stabilizirati tržišta;
- d) osigurati dostupnost opskrbe;
- e) pobrinuti se da roba do potrošača dođe po razumnim cijenama.

2. Prilikom izrade zajedničke poljoprivredne politike i posebnih metoda njene primjene, vodi se računa o:

- a) posebnoj prirodi poljoprivredne djelatnosti, koja proizlazi iz socijalne strukture poljoprivrede te iz strukturnih i prirodnih razlika između različitih poljoprivrednih područja;
- b) potrebi postupnog izvršenja odgovarajućih prilagodbi;
- c) činjenici da poljoprivreda u državama članicama predstavlja sektor koji je blisko povezan s gospodarstvom u cjelini.

Članak III.-228.

1. Radi ostvarenja ciljeva iz članka III.-227. uspostavlja se zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta.

Ovisno o vrsti proizvoda, ta organizacija poprima jedan od sljedećih oblika:

- a) zajednička pravila tržišnoga natjecanja;
- b) obvezna koordinacija različitih nacionalnih tržišnih uređenja;
- c) europska tržišna organizacija.

2. Zajednička organizacija uspostavljena u skladu sa stavkom 1. može uključivati sve mjere potrebne za ostvarenje ciljeva iz članka III.-227., osobito reguliranje cijena, potpore za proizvodnju i prodaju različitih proizvoda, sustave skladištenja i prijenosa, kao i zajedničke mehanizme stabiliziranja uvoza ili izvoza.

Zajednička se organizacija ograničava na ostvarenje ciljeva iz članka III.-227. i isključuje svaku diskriminaciju između proizvođača ili potrošača unutar Unije.

Svaka zajednička politika cijena temelji se na zajedničkim kriterijima i istovjetnim načinima izračuna.

3. Kako bi se omogućilo ostvarenje ciljeva zajedničke organizacije iz stavka 1., može se osnovati jedan ili više fondova za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi.

Članak III.-229.

Kako bi se omogućilo ostvarenje ciljeva iz članka III.-227., mogu se u okviru zajedničke poljoprivredne politike predvidjeti sljedeće mjere:

a) djelotvorna koordinacija napora na području strukovnog usavršavanja, istraživanja i širenja poljoprivrednoga znanja, što može obuhvaćati i zajedničko financiranje projekata ili institucija;

b) zajedničke mjere radi promicanja potrošnje određenih proizvoda.

Članak III.-230.

1. Odjeljak koji se odnosi na pravila tržišnoga natjecanja primjenjuje se na proizvodnju poljoprivrednih proizvoda i trgovinu tim proizvodima samo u opsegu određenom europskim zakonima ili okvirnim zakonima u skladu s člankom III.-231. stavkom 2., uzimajući u obzir ciljeve iz članka III.-227.

2. Na prijedlog Komisije, Vijeće može donijeti europsku uredbu ili odluku kojom se odobrava dodjela potpore:

a) za zaštitu poduzeća koja su zbog strukturnih ili prirodnih uvjeta dovedena u nepovoljan položaj;

b) u okviru programa gospodarskoga razvoja.

Članak III.-231.

1. Komisija podnosi prijedloge za izradu i provedbu zajedničke poljoprivredne politike, uključujući zamjenu nacionalnih uređenja jednim od oblika zajedničke organizacije predviđenih člankom III.-228. stavkom 1., te za provedbu mjera iz ovoga odjeljka.

U tim se prijedlozima vodi računa o međuovisnosti poljoprivrednih pitanja o kojima je riječ u ovome odjeljku.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima uspostavlja se zajednička organizacija tržišta predviđena člankom III.-228. stavkom 1. i utvrđuju se druge odredbe potrebne za ostvarenje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke ribarstvene politike. Oni se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

3. Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europske uredbe ili odluke o utvrđivanju cijena, prelevmana, potpora i količinskih ograničenja te o utvrđivanju i raspodjeli područja mogućeg ribolova.

4. U skladu sa stavkom 2., nacionalna tržišna uređenja mogu se zamijeniti zajedničkom organizacijom predviđenom člankom III.-228. stavkom 1. ako:

a) državama članicama koje se protive toj mjeri i koje imaju vlastito uređenje za dotičnu proizvodnju zajedničko uređenje nudi jednake zaštitne mjere vezano za zapošljavanje i životni standard dotičnih proizvođača, vodeći računa o mogućim prilagodbama, kao i specijalizaciji koja će s vremenom biti potrebna, i ako

b) takva organizacija osigurava uvjete trgovinske razmjene unutar Unije slične onima koji postoje na nacionalnom tržištu.

4. Ako se za određene sirovine zajednička organizacija uspostavi prije nego što bude postojala zajednička organizacija za proizvode dobivene njihovom preradom, one sirovine koje se koriste za prerađene proizvode, namijenjene izvozu u treće zemlje, mogu se uvoziti iz zemalja izvan Unije.

Članak III.-232.

Ako u jednoj državi članici neki proizvod podliježe nacionalnom tržišnom uređenju ili unutarnjim propisima s jednakim učinkom koji utječu na konkurentski položaj slične proizvodnje u nekoj drugoj državi članici, države članice primjenjuju kompenzacijsku pristojbu na uvoz takvog proizvoda koji dolazi iz države članice u kojoj takvo uređenje ili pravila postoje, osim ako ta država primjenjuje kompenzacijsku pristojbu na izvoz.

Komisija donosi europske uredbe ili odluke kojima se utvrđuje iznos tih pristojbi na razini potrebnoj za ponovnu uspostavu ravnoteže. Ona može odobriti i druge mjere, uvjete i pojedinosti koje utvrđuje sama.

ODJELJAK 5. OKOLIŠ

Članak III.-233.

1. Politika Unije na području okoliša pridonosi ostvarenju sljedećih ciljeva:

- a) očuvanju, zaštiti i poboljšanju kakvoće okoliša;
- b) zaštiti zdravlja ljudi;
- c) razboritom i racionalnom korištenju prirodnih dobara;
- d) promicanju mjera na međunarodnoj razini za rješavanje regionalnih ili svjetskih problema okoliša.

2. Politika Unije na području okoliša teži postizanju visokoga stupnja zaštite, uzimajući u obzir različitost situacija u raznim regijama Unije. Ona se temelji na načelu opreznosti te na načelu preventivnog djelovanja, načelu da se šteta nanosena okolišu otklanja ponajprije na izvoru i načelu da zagađivač naknađuje štetu.

S tim u vezi, mjere za usklađivanje kojima se ispunjavaju obveze zaštite okoliša uključuju, kad se to pokaže svrhovitim, zaštitnu klauzulu koja državama članicama omogućuje da iz negospodarskih razloga zaštite okoliša poduzmu privremene mjere, koje podliježu nadzornom postupku Unije.

3. Prilikom izrade svoje politike okoliša Unija uzima u obzir:

- a) raspoložive znanstvene i tehničke podatke;
- b) stanje okoliša u raznim regijama Unije;
- c) moguće koristi i troškove koji mogu proizići iz djelovanja odnosno nedjelovanja;
- d) gospodarski i socijalni razvoj Unije u cjelini i uravnoteženi razvoj njenih regija.

4. U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama. Modaliteti te suradnje mogu biti predmet sporazuma između Unije i dotičnih trećih strana.

Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u okviru međunarodnih tijela i sklapanje međunarodnih sporazuma.

Članak III.-234.

1. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere koje je potrebno poduzeti radi postizanja ciljeva iz članka III.-233. One se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

2. Odstupajući od stavka 1. i ne dovodeći u pitanje članak III.-172., Vijeće jednoglasno donosi europske zakone ili okvirne zakone kojima se utvrđuju:

- a) odredbe prvenstveno fiskalne prirode;
- b) mjere koje utječu na:
 - i) prostorno planiranje;
 - ii) kvantitativno gospodarenje izvorima vode odnosno na dostupnost tih izvora, bilo izravno ili neizravno;
 - iii) uporabu zemljišta, uz iznimku gospodarenja otpadom;
- c) mjere koje značajno utječu na odabir države članice između raznih izvora energije i na opću strukturu njene opskrbe energijom.

Vijeće može, na prijedlog Komisije, jednoglasno donijeti europsku odluku prema kojoj se na pitanja iz podstavka 1. primjenjuje redovni zakonodavni postupak.

U svim slučajevima Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

3. Europskim se zakonima utvrđuju opći programi akcije u kojima su sadržani prioritetni ciljevi koje je potrebno ostvariti. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Mjere potrebne za provedbu tih programa donose se pod uvjetima iz stavka 1. ili 2., ovisno o slučaju.

4. Ne dovodeći u pitanje određene mjere koje donosi Unija, politiku okoliša financiraju i provode države članice.

5. Ne dovodeći u pitanje načelo da zagađivač naknađuje štetu, ako mjera koja se temelji na stavku 1. uključuje troškove koje javne vlasti neke države članice smatraju nerazmjernima, ta mjera u odgovarajućem obliku predviđa:

- a) privremena izuzeća, i/ili
- b) financijsku potporu iz Kohezijskoga fonda.

6. Zaštitne mjere donesene u skladu s ovim člankom ne sprečavaju niti jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere. Te mjere moraju biti u skladu s Ustavom. One se priopćuju Komisiji.

ODJELJAK 6. ZAŠTITA POTROŠAČA

Članak III.-235.

1. Radi promicanja interesa potrošača i osiguranja visokoga stupnja zaštite potrošača, Unija pridonosi zaštiti zdravlja, sigurnosti i ekonomskih interesa potrošača, te promicanju njihovoga prava na obaviještenost, izobrazbu i udruživanje kako bi zaštitili svoje interese.

2. Unija pridonosi ostvarenju ciljeva iz stavka 1. putem:

- a) mjera donesenih u skladu s člankom III.-172. u kontekstu stvaranja i funkcioniranja unutarnjega tržišta;
- b) mjera koje podupiru, dopunjuju i prate politiku država članica.

3. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere iz stavka 2. točke (b). Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

4. Akti doneseni na temelju stavka 3. ne sprečavaju niti jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne odredbe. Te odredbe moraju biti u skladu s Ustavom. One se priopćuju Komisiji.

ODJELJAK 7. PRIJEVOZ

Članak III.-236.

1. U pogledu pitanja uređenih ovim odjeljkom, ciljevi Ustava ostvaruju se u okviru zajedničke politike prijevoza.

2. Za provedbu stavka 1. donose se europski zakoni ili okvirni zakoni, uzimajući u obzir posebna obilježja prijevoza. Oni se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Tim se europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju:

- a) zajednička pravila koja se primjenjuju na međunarodni prijevoz na područje države članice ili iz njega, odnosno na prijevoz preko područja jedne ili više država članica;
- b) uvjeti pod kojima nerezidentni prijevoznici mogu unutar te države članice obavljati usluge prijevoza;
- c) mjere za poboljšanje sigurnosti prijevoza;
- d) sve druge odgovarajuće mjere.

3. Kad se donesu europski zakoni ili okvirni zakoni iz stavka 2., povest će se računa o slučajevima kad bi njihova primjena mogla ozbiljno utjecati na životni standard i stupanj zaposlenosti u nekim regijama, te na uporabu prijevozne infrastrukture.

Članak III.-237.

Dok se ne donesu europski zakoni ili okvirni zakoni iz članka III.-236. stavka 2. niti jedna država članica ne smije postupiti na način da razne odredbe koje su to pitanje uređivale na dan 1. siječnja 1958., odnosno u slučaju država pristupnica na dan njihovoga pristupa, budu izravno ili neizravno povoljnije za prijevoznike koji su državljani te države članice nego za prijevoznike iz ostalih država članica, osim ako Vijeće nije jednoglasno donijelo europsku odluku kojom se dopušta izuzeće.

Članak III.-238.

S Ustavom su u skladu one potpore koje su potrebne za koordinaciju prijevoza ili koje predstavljaju naknadu za ispunjavanje određenih obveza koje proizlaze iz pojma javne službe.

Članak III.-239.

Sve mjere donesene u okviru Ustava koje se odnose na prevoznine i uvjete prijevoza uzimaju u obzir gospodarski položaj prijevoznika.

Članak III.-240.

1. U slučaju prijevoza unutar Unije, zabranjuje se diskriminacija koja se sastoji u tome da prijevoznici naplaćuju drugačije prevoznine i postavljaju drugačije uvjete za prijevoz iste robe na istim prijevoznim pravcima ovisno o zemlji podrijetla ili odredišta takve robe.

2. Stavak 1. ne sprečava donošenje drugih europskih zakona ili okvirnih zakona na temelju članka III.-236. stavka 2.

3. Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europske uredbe ili odluke za provedbu stavka 1. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Vijeće može osobito donositi europske uredbe ili odluke potrebne kako bi se institucijama omogućilo da osiguraju poštivanje pravila iz stavka 1. te da se pobrinu da korisnici od njega ostvare punu korist.

4. Na vlastitu inicijativu ili na zahtjev države članice, Komisija istražuje sve slučajeve diskriminacije na koje se odnosi stavak 1. te, nakon savjetovanja sa svim zainteresiranim državama članicama, donosi potrebne europske odluke u okviru europskih uredbi i odluka iz stavka 3.

Članak III.-241.

1. Ako to Komisija nije odobrila europskom odlukom, državama članicama se zabranjuje da za prijevoz koji se obavlja unutar Unije utvrđuju prevoznine i uvjete koji sadrže bilo kakvo obilježje potpore ili zaštite u korist jednog ili više poduzeća ili gospodarskih grana.

2. Na vlastitu inicijativu ili na zahtjev države članice, Komisija ispituje prevoznine i uvjete iz stavka 1., vodeći pritom posebno računa o zahtjevima odgovarajuće regionalne gospodarske politike, potrebama nerazvijenih područja i problemima u područjima ozbiljno pogođenim političkim okolnostima s jedne strane, te o učincima koje takve prevoznine i uvjeti imaju na konkurenciju između različitih načina prijevoza s druge strane.

Nakon savjetovanja sa svakom zainteresiranom državom članicom, Komisija donosi potrebne europske odluke.

3. Zabrana iz stavka 1. ne primjenjuje se na pristojbe utvrđene radi ispunjavanja zahtjeva konkurencije.

Članak III.-242.

Pristojbe ili davanja vezana za prelazak granice koje prijevoznik naplaćuje uz prevozninu ne smiju premašiti razuman iznos nakon što se uzmu u obzir stvarni troškovi nastali uslijed prelaska.

Države članice nastoje smanjiti te troškove .

Komisija može državama članicama davati preporuke za primjenu ovoga članka.

Članak III.-243.

Odredbe ovoga odjeljka ne predstavljaju prepreku za primjenu mjera koje se poduzimaju u Saveznoj Republici Njemačkoj u mjeri u kojoj su one potrebne

kako bi se prevladale gospodarske teškoće koje su gospodarstva nekih područja Savezne Republike pretrpjela zbog podjele Njemačke. Pet godina nakon stupanja na snagu Ugovora o Ustavu za Europu, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku kojom se ovaj članak ukida.

Članak III.-244.

Pri Komisiji se osniva Savjetodavni odbor sastavljen od stručnjaka koje imenuju vlade država članica. Komisija se, kad god to smatra poželjnim, savjetuje s tim Odborom u vezi s pitanjima prijevoza.

Članak III.-245.

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na željeznički i cestovni prijevoz te na prijevoz unutarnjim plovnim putovima.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi odgovarajuće mjere za pomorski i zračni prijevoz. One se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

ODJELJAK 8. TRANSEUROPSKE MREŽE

Članak III.-246.

1. Kako bi pomogla u postizanju ciljeva iz članaka III.-130. i III.-220. i kako bi građanima Unije, gospodarskim subjektima te regionalnim i lokalnim zajednicama omogućila da ostvare punu korist od uspostave područja bez unutarnjih granica, Unija pridonosi uspostavi i razvoju transeuropskih mreža na područjima prijevozne, telekomunikacijske i energetske infrastrukture.

2. U okviru sustava otvorenih i konkurentnih tržišta, djelovanje Unije ima za cilj promicanje međupovezanosti i međusobnog funkcioniranja nacionalnih mreža, kao i pristup tim mrežama. Unija osobito uzima u obzir potrebu povezivanja otoka, područja bez izlaza na more i rubnih područja sa središnjim područjima Unije.

Članak III.-247.

1. Radi postizanja ciljeva iz članka III.-246., Unija:
 - a) utvrđuje niz smjernica koje obuhvaćaju ciljeve, prioritete i osnovne crte mjera predviđenih na području transeuropskih mreža; u tim se smjernicama određuju projekti od zajedničkoga interesa;

- b) provodi sve mjere koje se pokažu potrebnima kako bi omogućila međusobno funkcioniranje mreža, osobito na području tehničke normizacije;
- c) može podupirati projekte od zajedničkoga interesa koje podržavaju države članice, a koji su određeni u okviru smjernica iz točke (a), osobito putem studija izvedivosti, kreditnih jamstava ili subvencioniranja kamatnih stopa; osim toga, Unija može, putem Kohezijskoga fonda, pridonijeti financiranju određenih projekata u državama članicama na području prijevozne infrastrukture.

U aktivnostima Unije uzima se u obzir potencijalna ekonomska održivost projekata.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se smjernice i druge mjere iz stavka 1. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Za smjernice i projekte od zajedničkoga interesa koji se odnose na područje neke države članice potrebna je suglasnost te države članice.

3. Države članice, u povezanosti s Komisijom, međusobno koordiniraju politike koje se provode na nacionalnoj razini, a koje bi mogle imati značajan utjecaj na postizanje ciljeva iz članka III.-246. U bliskoj suradnji s državama članicama Komisija može pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promicanje takve koordinacije.

4. Unija može surađivati s trećim zemljama radi promicanja projekata od zajedničkoga interesa i osiguravanja međusobnog funkcioniranja mreža.

ODJELJAK 9.

ISTRAŽIVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ, TE SVEMIR

Članak III.-248.

1. Unija ima za cilj jačati svoju znanstvenu i tehnološku osnovu kroz ostvarenje europskoga istraživačkog prostora na kojem će se istraživači, znanstvene spoznaje i tehnologija slobodno kretati, te poticati je da postane konkurentnija, i u svojoj industriji, uz istodobno promicanje svih istraživačkih djelatnosti koje se smatraju potrebnima na temelju drugih poglavlja Ustava.

2. Radi ostvarenja svrha o kojima je riječ u stavku 1., Unija diljem svoga područja potiče poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, istraživačke centre i sveučilišta u njihovim visokokvalitetnim istraživačkim i tehnološko-razvojnim aktivnostima. Ona podupire njihove napore usmjerene prema međusobnoj suradnji, a poglavito kako bi istraživačima omogućila da slobodno surađuju s istraživačima iz drugih zemalja, a poduzećima da u potpunosti iskoriste potencijal unutarnjega tržišta, osobito kroz otvaranje mogućnosti

sudjelovanja u javnim nabavama na nacionalnoj razini, utvrđivanje zajedničkih normi i uklanjanje zakonskih i fiskalnih prepreka toj suradnji.

3. O svim se aktivnostima Unije na području istraživanja i tehnološkoga razvoja, uključujući i demonstracijske projekte, odlučuje i oni se provode u skladu s ovim odjeljkom.

Članak III.-249.

U ostvarivanju ciljeva iz članka III.-248., Unija obavlja sljedeće aktivnosti kojima dopunjuje aktivnosti koje se obavljaju u državama članicama:

- a) provedba istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracijskih programa promicanjem suradnje s poduzećima, istraživačkim centrima i sveučilištima, kao i promicanjem njihove međusobne suradnje;
- b) promicanje suradnje s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama na istraživačkom, tehnološko-razvojnom i demonstracijskom području Unije;
- c) širenje i optimizacija rezultata istraživačkih, tehnoloških i demonstracijskih aktivnosti Unije;
- d) poticanje osposobljavanja i pokretljivosti istraživača u Uniji.

Članak III.-250.

1. Unija i države članice koordiniraju svoje istraživačke i tehnološko-razvojne aktivnosti kako bi se osigurala usklađenost nacionalnih politika i politike Unije.

2. U bliskoj suradnji s državama članicama, Komisija može pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promicanje koordinacije iz stavka 1., osobito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizaciju razmjene najbolje prakse, te pripremu potrebnih elemenata za periodično praćenje i ocjenu. O tome se potpuno obavještava Europski parlament.

Članak III.-251.

1. Europskim se zakonima utvrđuje višegodišnji okvirni program u kojem su navedene sve aktivnosti koje financira Unija. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Okvirnim se programom:

- a) utvrđuju znanstveni i tehnološki ciljevi koje treba postići kroz aktivnosti predviđene člankom III.-249. te se određuju odgovarajući prioriteti;
- b) u osnovnim crtama opisuju te aktivnosti;

c) utvrđuju najviši ukupni iznos i iscrpna pravila za financijsko sudjelovanje Unije u okvirnom programu, kao i odgovarajući udjeli u svakoj od predviđenih aktivnosti.

2. Višegodišnji okvirni program će se prilagođavati ili dopunjavati ovisno o promjeni situacije.

3. Europskim zakonom Vijeća utvrđuju se posebni programi za provedbu višegodišnjeg okvirnog programa u okviru svake aktivnosti. U svakom se posebnom programu utvrđuju iscrpna pravila za njegovu provedbu i određuje njegovo trajanje te se predviđaju sredstva koja se smatraju potrebnima. Zbroj iznosa koji se smatraju potrebnima, utvrđenih u posebnim programima, ne može biti veći od ukupnog najvišeg iznosa utvrđenog za okvirni program i svaku pojedinu aktivnost. Taj se zakon donosi nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom.

4. Kao dopuna aktivnostima planiranim u višegodišnjem okvirnom programu, europskim se zakonima utvrđuju mjere koje su potrebne za uspostavu europskoga istraživačkog prostora. Ti se zakoni donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak III.-252.

1. Radi provedbe višegodišnjega okvirnog programa, europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se:

- a) pravila za sudjelovanje poduzeća, istraživačkih centara i sveučilišta;
- b) pravila koja uređuju širenje rezultata istraživanja.

Ti se europski zakoni ili okvirni zakoni donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

2. U provedbi višegodišnjega okvirnog programa europskim se zakonima mogu utvrditi dodatni programi u kojima sudjeluju samo određene države članice koje će ih financirati, uz mogućnost sudjelovanja Unije.

Tim se europskim zakonima utvrđuju pravila koja se primjenjuju na dodatne programe, osobito u pogledu širenja znanja i pristupa ostalih država članica. Oni se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i u dogovoru s dotičnim državama članicama.

3. U provedbi višegodišnjega okvirnog programa europskim se zakonima, u dogovoru s dotičnim državama članicama, može predvidjeti sudjelovanje u istraživačkim i razvojnim programima više država članica, uključujući i sudjelovanje u strukturama uspostavljenima za provedbu tih programa.

Ti se europski zakoni donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

4. U provedbi višegodišnjega okvirnog programa Unija može predvidjeti suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama na istraživačkom, tehnološko-razvojnem i demonstracijskom području Unije.

Pojedinosti te suradnje mogu biti predmet sporazuma između Unije i dotičnih trećih strana.

Članak III.-253.

Na prijedlog Komisije, Vijeće može donijeti europske uredbe ili odluke o osnivanju zajedničkih poduzeća ili bilo koje druge strukture potrebne za učinkovitu provedbu istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracijskih programa Unije. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak III.-254.

1. Radi promicanja znanstvenog i tehničkog napretka, industrijske konkurentnosti i provedbe svojih politika, Unija izrađuje europsku svemirsku politiku. U tu svrhu, ona može promovirati zajedničke inicijative, podupirati istraživanja i tehnološki razvoj i koordinirati napore potrebne za istraživanje i iskorištavanje svemira.

2. Kako bi se dao doprinos ostvarenju ciljeva iz stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se potrebne mjere, koje mogu biti u obliku europskoga svemirskog programa.

3. Unija uspostavlja sve odgovarajuće odnose s Europskom svemirskom agencijom.

Članak III.-255.

Početak svake godine, Komisija Europskome parlamentu i Vijeću dostavlja izvješće. To izvješće sadrži podatke o aktivnostima koje se odnose na istraživanja, tehnološki razvoj i širenje rezultata u prethodnoj godini, kao i program rada za tekuću godinu.

ODJELJAK 10. ENERGETIKA

Članak III.-256.

1. U kontekstu stvaranja i funkcioniranja unutarnjega tržišta i s obzirom na potrebu očuvanja i unapređenja okoliša, politika Unije na području energetike teži:

- a) osigurati funkcioniranje energetskega tržišta;
- b) osigurati sigurnost opskrbe energijom u Uniji, i
- c) promicati energetske učinkovitost i štednju energije, te razvoj novih i obnovljivih oblika energije.

2. Ne dovodeći u pitanje primjenu drugih odredaba Ustava, ciljevi iz stavka 1. postižu se putem mjera utvrđenih europskim zakonima ili okvirnim zakonima. Ti zakoni ili okvirni zakoni donose se nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

Ti europski zakoni ili okvirni zakoni ne utječu na pravo države članice da utvrđuje uvjete za iskorištavanje svojih energetske izvora, izbor između različitih izvora energije i opću strukturu svoje opskrbe energijom, ne dovodeći u pitanje članak III.-234. stavak 2. točku (c).

3. Odstupajući od stavka 2., europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća utvrđuju se mjere koje su njime predviđene, kad su one prvenstveno fiskalne prirode. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

POGLAVLJE IV. PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE

ODJELJAK 1. OPĆE ODREDBE

Članak III.-257.

1. Unija uspostavlja područje slobode, sigurnosti i pravde poštujući temeljna prava i različite pravne sustave i tradicije država članica.

2. Ona jamči odsutnost kontrole osoba prilikom prelaska unutarnjih granica i oblikuje zajedničku politiku azila, useljavanja i kontrole vanjskih granica, koja se temelji na solidarnosti između država članica i koja je pravedna prema državljanima trećih zemalja. U svrhu ovoga poglavlja, prema osobama bez državljanstva postupa se kao prema državljanima trećih zemalja.

3. Unija nastoji osigurati visoku razinu sigurnosti kroz mjere za sprečavanje i suzbijanje kriminala, rasizma i ksenofobije i kroz mjere za koordinaciju i suradnju policije te pravosudnih tijela i drugih nadležnih tijela, kao i kroz uzajamno priznavanje presuda u kaznenim predmetima te, po potrebi, kroz približavanje kaznenih zakona.

4. Unija olakšava pristup pravosuđu, osobito kroz načelo uzajamnoga priznavanja sudskih i izvansudskih odluka u građanskim predmetima.

Članak III.-258.

Europsko vijeće utvrđuje strateške smjernice za zakonodavno i operativno planiranje unutar područja slobode, sigurnosti i pravde.

Članak III.-259.

Nacionalni parlamenti osiguravaju poštivanje načela supsidijarnosti u prijedlozima i zakonodavnim inicijativama podnesenima na temelju odjeljaka 4. i 5. ovoga poglavlja, u skladu s mjerama utvrđenima Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Članak III.-260.

Ne dovodeći u pitanje članke III.-360. do III.-362, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europske uredbe i odluke kojima se utvrđuju mjere prema kojima države članice, u suradnji s Komisijom, provode objektivnu i nepristranu ocjenu provedbe politika Unije iz ovoga poglavlja od strane tijela država članica, osobito radi olakšavanja pune primjene načela uzajamnoga priznavanja. O sadržaju i rezultatima te ocjene obavještavaju se Europski parlament i nacionalni parlamenti.

Članak III.-261.

U okviru Vijeća osniva se stalni odbor kako bi se osiguralo da se unutar Unije promiče i jača operativna suradnja na području unutarnje sigurnosti. On olakšava koordinaciju djelovanja nadležnih tijela država članica, ne dovodeći u pitanje članak III.-344. U rad tog odbora mogu biti uključeni predstavnici zainteresiranih tijela, ureda i agencija Unije. Europski parlament i nacionalni parlamenti obavještavaju se o radu odbora.

Članak III.-262.

Ovo poglavlje ne utječe na ispunjavanje obveza država članica u pogledu očuvanja javnoga poretka te zaštite unutarnje sigurnosti.

Članak III.-263.

Vijeće donosi europske uredbe radi osiguranja upravne suradnje između odgovarajućih nadležnih tijela država članica na područjima obuhvaćenim ovim poglavljem, kao i između tih tijela i Komisije. Vijeće odlučuje na prijedlog Komisije, podložno članku III.-264., i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-264.

Akti iz odjeljaka 4. i 5., zajedno s europskim uredbama iz članka III.-263. koje osiguravaju upravnu suradnju na područjima obuhvaćenim tim odjeljcima, donose se:

- a) na prijedlog Komisije, ili
- b) na inicijativu četvrtine država članica.

ODJELJAK 2.

**POLITIKE KOJE SE ODOSE NA GRANIČNU KONTROLU,
AZIL I USELJAVANJE**

Članak III.-265.

1. Unija razvija politiku čiji je cilj:

- a) osigurati da se osobe prilikom prelaska unutarnjih granica ne podvrgavaju kontroli, bez obzira na njihovo državljanstvo;
- b) obavljati kontrolu osoba i učinkoviti nadzor prelaska vanjskih granica;
- c) postupno uvoditi integrirani sustav upravljanja za vanjske granice.

2. U svrhe stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere koje se tiču:

- a) zajedničke politike za vize i druge dozvole za kratkotrajni boravak;
- b) kontrola kojima se podvrgavaju osobe koje prelaze vanjske granice;
- c) uvjeta pod kojima državljani trećih zemalja mogu slobodno putovati unutar Unije u kraćem razdoblju;
- d) svih mjera koje su potrebne za postupnu uspostavu integriranog sustava upravljanja za vanjske granice;
- e) odsutnosti bilo kakve kontrole osoba prilikom prelaska unutarnjih granica, bez obzira na njihovo državljanstvo.

3. Ovaj članak ne utječe na nadležnost država članica u pogledu zemljopisnog određenja njihovih granica, u skladu s međunarodnim pravom.

Članak III.-266.

1. Unija razvija zajedničku politiku azila, supsidijarne zaštite i privremene zaštite čiji je cilj bilo kojem državljaninu treće zemlje kojemu je potrebna međunarodna zaštita ponuditi odgovarajući status i osigurati poštovanje načela nevraćanja. Ta politika mora biti u skladu sa Ženevskom konvencijom od 28. srpnja 1951. i Protokolom od 31. siječnja 1967. koji se odnosi na status izbjeglica, te s drugim odgovarajućim međunarodnim ugovorima.

2. U svrhe stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za zajednički europski sustav azila koji uključuje:

- a) jedinstveni status azila za državljane trećih zemalja koji je na snazi u čitavoj Uniji;
- b) jedinstveni status dodane zaštite za državljane trećih zemalja kojima je, iako nisu dobili europski azil, potrebna međunarodna zaštita;
- c) zajednički sustav privremene zaštite za prognanike u slučaju masovnog priljeva;
- d) zajedničke postupke priznavanja i oduzimanja jedinstvenog statusa azila ili supsidijarne zaštite;
- e) kriterije i mehanizme pomoću kojih se određuje koja je država članica nadležna za razmatranje zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu,
- f) norme o uvjetima za prihvrat podnositelja zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu;
- g) partnerstvo i suradnju s trećim zemljama u svrhu upravljanja priljevom osoba koje podnose zahtjev za azil odnosno supsidijarnu ili privremenu zaštitu.

3. U slučaju da se jedna ili više država članica nađe u kriznoj situaciji zbog iznenadnog priljeva državljana trećih zemalja, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europske uredbe ili odluke koje predviđaju privremene mjere u korist dotične države ili dotičnih država članica. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-267.

1. Unija razvija zajedničku politiku useljavanja čiji je cilj u svim fazama osigurati učinkovito upravljanje migracijskim tokovima, pravedno postupanje prema državljanima trećih zemalja koji zakonito borave u državama članicama, te sprečavanje ilegalnog useljavanja i trgovanja ljudima i jačanje mjera za njihovo suzbijanje.

2. U svrhe stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere na sljedećim područjima:

- a) uvjeti za ulazak i boravak te norme država članica koje se odnose na postupak izdavanja viza za dugotrajni boravak i boravišnih dozvola, uključujući one koje se izdaju radi spajanja obitelji;
- b) utvrđivanje prava državljana trećih zemalja koji zakonito borave u jednoj državi članici, uključujući i uvjete koji se odnose na slobodu kretanja i boravka u drugim državama članicama;
- c) ilegalno useljavanje i neovlašteni boravak, uključujući udaljavanje i repatrijaciju osoba koje neovlašteno borave;

d) suzbijanje trgovanja ljudima, osobito ženama i djecom.

3. Unija može s trećim zemljama sklapati sporazume o vraćanju u njihove države podrijetla ili u zemlje iz kojih dolaze državljana trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak, prisutnost ili boravak na području jedne od država članica.

4. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi mjere kojima se potiče i podupire djelovanje država članica s ciljem promicanja integracije državljana trećih zemalja koji zakonito borave na njihovome području, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica.

5. Ovaj članak ne utječe na pravo država članica da odrede opseg prihvata državljana trećih zemalja koji na njihovo područje dolaze iz trećih zemalja radi potrage za poslom, bilo u radnom odnosu ili kao samozaposlene osobe.

Članak III.-268.

Na politike Unije iz ovoga odjeljka i njihovu provedbu primjenjuje se načelo solidarnosti i pravedne podjele odgovornosti između država članica, uključujući i njegove financijske posljedice. Kad god je to potrebno, akti Unije doneseni u skladu s ovim odjeljkom sadrže odgovarajuće mjere za primjenu toga načela.

ODJELJAK 3. PRAVOSUDNA SURADNJA U GRAĐANSKIM PREDMETIMA

Članak III.-269.

1. Unija razvija pravosudnu suradnju u građanskim predmetima s prekograničnim posljedicama, na temelju načela uzajamnog priznavanja presuda i odluka u izvansudskim predmetima. Ta suradnja može uključivati donošenje mjera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

2. U svrhe stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere, osobito one koje su potrebne za pravilno funkcioniranje unutar-njega tržišta, čiji je cilj osigurati:

- a) uzajamno priznavanje i ovrhu presuda i odluka u izvansudskim predmetima između država članica;
- b) prekograničnu dostavu sudskih i izvansudskih dokumenata;
- c) usklađenost kolizijskih normi i propisa za izbjegavanje sukoba nadležnosti;
- d) suradnju u prikupljanju dokaza;

- e) djelotvoran pristup pravosuđu;
- f) uklanjanje prepreka za neometano odvijanje građanskih postupaka, po potrebi promicanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama;
- g) razvoj alternativnih metoda rješavanja sporova;
- h) potporu za izobrazbu sudaca i sudskoga osoblja.

3. Unatoč stavku 2., europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća utvrđuju se mjere obiteljskoga prava s prekograničnim posljedicama. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti europsku odluku kojom se utvrđuju oni aspekti obiteljskoga prava s prekograničnim posljedicama koji mogu biti predmet akata donesenih u redovnom zakonodavnom postupku. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

ODJELJAK 4. PRAVOSUDNA SURADNJA U KAZNENIM PREDMETIMA

Članak III.-270.

1. Pravosudna suradnja u kaznenim predmetima u Uniji temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te uključuje usklađivanje zakona i drugih propisa država članica na područjima iz stavka 2. i članka III.-271.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere za:

- a) utvrđivanje pravila i postupaka kojima se osigurava priznanje svih oblika presuda i sudskih odluka u čitavoj Uniji;
- b) sprečavanje i rješavanje sukoba nadležnosti između država članica;
- c) potporu izobrazbi sudaca i sudskoga osoblja;
- d) olakšavanje suradnje između pravosudnih ili drugih nadležnih tijela država članica u odnosu na kaznene postupke i izvršenje odluka;

2. U mjeri u kojoj je to potrebno radi olakšavanja uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka, te suradnje policije i pravosuđa u kaznenim predmetima s prekograničnom dimenzijom, europskim okvirnim zakonima mogu se utvrditi minimalna pravila. U tim se pravilima uzimaju u obzir razlike između pravnih tradicija i sustava država članica.

Ona se odnose na:

- a) uzajamno prihvaćanje dokaza između država članica;
- b) prava pojedinaca u kaznenom postupku;
- c) prava žrtava kaznenih djela;

d) sve druge specifične aspekte kaznenoga postupka koje je Vijeće unaprijed odredilo europskom odlukom; takvu odluku Vijeće donosi jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

Donošenje minimalnih pravila iz ovoga stavka ne sprečava države članice da održavaju ili uvedu višu razinu zaštite osoba.

3. Ako član Vijeća smatra da bi nacrt europskoga okvirnog zakona iz stavka 2. mogao utjecati na temeljne aspekte njegovog kaznenopravnog sustava, može zatražiti da se nacrt tog okvirnog zakona uputi Europskome vijeću. U tom se slučaju postupak iz članka III.-396. prekida. Nakon rasprave, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od tog prekida:

- a) taj nacrt vraća Vijeću koje obustavlja prekid postupka iz članka III.-396., ili
- b) od Komisije ili skupine država članica koje su predložile nacrt traži da se podnese novi nacrt u kojem se slučaju smatra da prvotni prijedlog akta nije donesen.

4. Ako do kraja razdoblja iz stavka 3., Europsko vijeće ne poduzme nikakvu radnju ili ako se, u roku od 12 mjeseci od podnošenja novoga nacrta prema stavku 3. točki (b), europski okvirni zakon ne donese, a barem jedna trećina država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrta dotičnoga okvirnog zakona, one to priopćuju Europskome parlamentu, Vijeću i Komisiji.

U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje iz članka I.-44. stavka 2. i III.-419. stavka 1. dano, te se primjenjuju odredbe o pojačanoj suradnji.

Članak III.-271.

1. Europskim okvirnim zakonima mogu se utvrditi minimalna pravila vezana za definiranje kaznenih djela i sankcija na područjima osobito teških oblika kriminala s prekograničnom dimenzijom koja proizlazi iz prirode ili učinka takvih kaznenih djela ili iz posebne potrebe za njihovim zajedničkim suzbijanjem.

Ta su područja kriminala sljedeća: terorizam, trgovanje ljudima i seksualno iskorištavanje žena i djece, nezakonita trgovina drogom, nezakonita trgovina oružjem, pranje novca, korupcija, krivotvorenje sredstava plaćanja, računalni kriminal i organizirani kriminal.

Na temelju kretanja kriminaliteta Vijeće može donijeti europsku odluku kojom se utvrđuju druga područja kriminala koja ispunjavaju kriterije navedene u ovome stavku. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Ako se pokaže da je, za osiguranje djelotvorne provedbe politike Unije na području koje je obuhvaćeno mjerama za usklađivanje, potrebno ujednačavanje kaznenih zakona i drugih propisa, europskim okvirnim zakonima mogu se utvrditi minimalna pravila u pogledu definiranja kaznenih djela i sankcija na dotičnome području. Ti se okvirni zakoni donose u istom postupku koji se primjenjivao za donošenje mjera za ujednačavanje o kojima je riječ, ne dovodeći u pitanje članak III.-264.

3. Ako član Vijeća smatra da bi nacrt europskoga okvirnog zakona iz stavka 1. i 2. mogao utjecati na temeljne aspekte njegovog kaznenopravnog sustava, može zatražiti da se nacrt tog okvirnog zakona uputi Europskome vijeću. Ako je primjenjiv postupak iz članka III.-396., on se u tom slučaju prekida. Nakon rasprave Europsko vijeće, u roku od četiri mjeseca od tog prekida:

- a) taj nacrt vraća Vijeću koje obustavlja prekid postupka iz članka III.-396., ili
- b) traži od Komisije ili skupine država članica koje su predložile nacrt da se podnese novi nacrt u kojem se slučaju smatra da prvotni prijedlog akta nije donesen.

4. Ako, do kraja razdoblja iz stavka 3., Europsko vijeće ne poduzme nikakvu radnju ili ako se, u roku od 12 mjeseci od podnošenja novoga nacrta prema stavku 3. točki (b), europski okvirni zakon ne donese, a barem jedna trećina država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrta dotičnoga okvirnog zakona, one to priopćuju Europskome parlamentu, Vijeću i Komisiji.

U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje iz članaka I.-44. stavka 2. i III.-419. stavka 1. dano, te se primjenjuju odredbe o pojačanoj suradnji.

Članak III.-272.

Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi mjere za promicanje i potporu djelovanju država članica na području sprečavanja kriminala, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica.

Članak III.-273.

1. Zadaća Eurojusta je poduprijeti i ojačati koordinaciju i suradnju između nacionalnih tijela za istragu i kazneni progon u odnosu na teška kaznena djela koja pogađaju dvije ili više država članica ili koja zahtijevaju zajednički kazneni progon, na temelju provedenih aktivnosti i informacija koje su dostavila tijela država članica i Europol.

S tim se u vezi europskim zakonima utvrđuju struktura, poslovi, djelokrug i zadaće Eurojusta. Te zadaće mogu uključivati:

- a) pokretanje kaznene istrage, te predlaganje pokretanja kaznenoga progona koji provode nadležna nacionalna tijela, osobito u pogledu kaznenih djela protiv financijskih interesa Unije;
- b) koordinaciju istraga i kaznenih progona iz točke (a);
- c) jačanje pravosudne suradnje, između ostalog rješavanjem sukoba nadležnosti i bliskom suradnjom s europskom pravosudnom mrežom.

Europskim se zakonima utvrđuju i mjere za uključivanje Europskoga parlamenta i nacionalnih parlamenata u ocjenu aktivnosti Eurojusta.

2. U kaznenim progonima iz stavka 1., ne dovodeći u pitanje članak III.-274., službene radnje pravosudnoga postupka izvršavaju nadležni nacionalni službenici.

Članak III.-274.

1. Radi suzbijanja kaznenih djela koja pogađaju financijske interese Unije, europskim se zakonom Vijeća od Eurojusta može osnovati Ured europskog državnog odvjetništva. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Ured europskog državnog odvjetništva nadležan je za istragu, kazneni progon i podizanje optužnice, u povezanosti s Europolom kad se to pokaže svrhovitim, protiv počinitelja i supočinitelja kaznenih djela protiv financijskih interesa Unije, kako utvrđuje europski zakon predviđen stavkom 1. Svoju državnoodvjetničku funkciju u odnosu na ta kaznena djela obnaša pred nadležnim sudovima država članica.

3. Europskim zakonom iz stavka 1. utvrđuju se opća pravila koja se primjenjuju na Ured europskog državnog odvjetništva, uvjeti koji uređuju obavljanje njegovih dužnosti, pravila postupka koja se primjenjuju na njegove aktivnosti, kao i ona koja se primjenjuju na dopustivost dokaza, te pravila koja se primjenjuju na sudsko preispitivanje postupovnih mjera koje ono poduzima u vršenju svojih dužnosti.

4. Europsko vijeće može, istovremeno ili naknadno, donijeti europsku odluku kojom se stavak 1. mijenja radi proširenja ovlasti Ureda europskoga državnog odvjetništva kako bi se obuhvatila teška kaznena djela s prekograničnom dimenzijom, kojom se prema tome mijenja i stavak 2. u pogledu počinitelja i supočinitelja teških kaznenih djela na štetu više država članica. Europsko vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta i nakon savjetovanja s Komisijom.

ODJELJAK 5.
POLICIJSKA SURADNJA

Članak III.-275.

1. Unija uspostavlja policijsku suradnju u koju su uključena sva nadležna tijela država članica, uključujući policiju, carinu i druga tijela specijalizirana za kazneni progon u državama članicama, radi sprečavanja, otkrivanja i istrage kaznenih djela.

2. U svrhe stavka 1., europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi mjere koje se odnose na:

- a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu odgovarajućih informacija;
- b) potporu za izobrazbu osoblja, te suradnju vezanu za razmjenu osoblja, opreme i kriminalističkih istraživanja;
- c) zajedničke istražne tehnike za otkrivanje teških oblika organiziranoga kriminala.

3. Europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća mogu se utvrditi mjere koje se odnose na operativnu suradnju između tijela o kojima je riječ u ovome članku. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-276.

1. Zadaća Europolu je poduprijeti i ojačati djelovanje policijskih tijela i drugih tijela specijaliziranih za kazneni progon u njihovoj uzajamnoj suradnji u sprečavanju i suzbijanju teških kaznenih djela na štetu dvije ili više država članica, terorizma i oblika kriminala na štetu nekog zajedničkog interesa obuhvaćenog nekom od politika Unije.

2. Europskim se zakonima utvrđuju struktura, poslovi, djelokrug i zadaće Europolu. Te zadaće mogu uključivati:

- a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu informacija, osobito onih koje su dostavila tijela država članica, odnosno treće zemlje ili tijela;
- b) koordinaciju, organizaciju i provedbu istražnih i operativnih radnji koja se provode zajednički s nadležnim tijelima država članica ili u okviru zajedničkih istražnih timova, te kad se to pokaže svrhovitim u povezanosti s Eurojustom.

Europskim se zakonima utvrđuju i postupci ocjene Europolovih aktivnosti koju provodi Europski parlament, zajedno s nacionalnim parlamentima.

3. Sve se operativne radnje Europolu moraju provoditi u povezanosti i dogovoru s tijelima države ili država članica o čijem je području riječ. Za primjenu prisilnih mjera isključivo su odgovorna nadležna nacionalna tijela.

Članak III.-277.

Europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća utvrđuju se uvjeti i ograničenja pod kojima nadležna tijela države članice iz članka III.-270. i III.-275. mogu djelovati na području druge države članice u povezanosti i dogovoru s tijelima te države. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

POGLAVLJE V.
**PODRUČJA NA KOJIMA UNIJA MOŽE DJELOVATI KOORDINACIJSKI,
DOPUNJUJUĆE ILI POTPORNO**

ODJELJAK 1.
JAVNO ZDRAVLJE

Članak III.-278.

1. U utvrđivanju i provedbi svih politika i mjera Unije osigurava se visoki stupanj zdravstvene zaštite ljudi.

Djelovanje Unije, koje dopunjuje nacionalne politike, usmjereno je prema poboljšanju javnoga zdravlja, sprečavanju bolesti ljudi te uklanjanju izvora opasnosti za tjelesno i duševno zdravlje. Takvo djelovanje obuhvaća:

- a) borbu protiv velikih zdravstvenih pošasti promicanjem istraživanja njihovih uzroka, prijenosa i sprečavanja, te zdravstveno obavještavanje i obrazovanje;
- b) praćenje, rano upozoravanje i suzbijanje ozbiljnih prekograničnih prijetnji za zdravlje.

Unija dopunjuje djelovanje država članica na smanjenju zdravstvenih oštećenja koja su posljedica zlouporabe droga, uključujući obavještavanje i sprečavanje.

2. Unija potiče suradnju između država članica u područjima iz ovoga članka te, po potrebi, pruža potporu njihovom djelovanju. Osobito potiče suradnju između država članica usmjerenu prema povećanju komplementarnosti njihovih zdravstvenih službi u prekograničnim područjima.

Države članice u povezanosti s Komisijom međusobno koordiniraju svoje politike i programe na područjima iz stavka 1. Komisija može, u bliskoj suradnji s državama članicama, pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promi-

canje te koordinacije, a osobito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizaciju razmjene najbolje prakse, te pripremu potrebnih elemenata za periodično praćenje i ocjenu. O tome se potpuno obavještava Europski parlament.

3. Unija i države članice unapređuju suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima za područje javnoga zdravlja.

4. Odstupajući od članka I.-12. stavka 5. i članka I.-17. točke (a), te u skladu s postupkom iz članka I.-14. stavka 2. točke (k), europski zakoni ili okvirni zakoni pridonose postizanju ciljeva iz ovoga članka utvrđivanjem sljedećih mjera za rješavanje zajedničkih sigurnosnih problema:

- a) mjere za utvrđivanje visokih standarda kakvoće i sigurnosti organa i tvari ljudskoga podrijetla, krvi i proizvoda od krvi; te mjere ne sprečavaju ni jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere;
- b) mjere na veterinarskom i fitosanitarnom području kojima je izravni cilj zaštita javnoga zdravlja;
- c) mjere za utvrđivanje visokih standarda kakvoće i sigurnosti lijekova i medicinskih pomagala;
- d) mjere koje se odnose na praćenje, rano upozoravanje i suzbijanje ozbiljnih prekograničnih prijetnji za zdravlje.

Ti se europski zakoni ili okvirni zakoni donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

5. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi i poticajne mjere čiji je cilj zaštititi i unaprijediti zdravlje ljudi, a osobito suzbijati velike zdravstvene pošasti koje se šire preko granica, kao i mjere kojima je izravni cilj zaštita javnoga zdravlja u odnosu na duhan i zlouporabu alkohola, isključujući svako ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica. Oni se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom.

6. U svrhu ovoga članka Vijeće može, na prijedlog Komisije, donositi i preporuke.

7. Kad je riječ o djelovanju Unije, poštuju se odgovornosti država članica za utvrđivanje njihovih zdravstvenih politika te za organiziranje i pružanje zdravstvenih usluga i zdravstvene skrbi. Odgovornosti država članica uključuju upravljanje zdravstvenim uslugama i zdravstvenom skrbi, te raspodjelu dodijeljenih im sredstava. Mjere iz stavka 4. točke (b) ne utječu na nacionalne odredbe o doniranju ili medicinskoj uporabi organa i krvi.

ODJELJAK 2. INDUSTRIJA

Članak III.-279.

1. Unija i države članice osiguravaju uvjete koji su potrebni za konkurentnost industrije u Uniji.

U tu svrhu, a u skladu sa sustavom otvorenih i konkurentnih tržišta, njihovo djelovanje ima za cilj:

- a) ubrzati prilagodbu industrije strukturnim promjenama;
- b) poticati okruženje koje pogoduje inicijativama i razvoju poduzetništva, osobito malog i srednjeg poduzetništva, u čitavoj Uniji;
- c) poticati okruženje koje pogoduje suradnji između poduzeća;
- d) poboljšati iskorištavanje industrijskoga potencijala politike razvoja inovativnosti, istraživanja i tehnološkoga razvoja.

2. U povezanosti s Komisijom, države članice međusobno se savjetuju te po potrebi koordiniraju svoje djelovanje. Komisija može pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promicanje takve koordinacije, a osobito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizaciju razmjene najbolje prakse, te pripremu potrebnih elemenata za periodično praćenje i ocjenu. O tome se potpuno obavještava Europski parlament.

3. Unija pridonosi postizanju ciljeva iz stavka 1. kroz politike i mjere koje provodi na temelju drugih odredaba Ustava. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima mogu se utvrditi posebne mjere za potporu djelovanjima poduzetim u državama članicama radi postizanja ciljeva iz stavka 1., isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica. Oni se donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Ovaj odjeljak ne predstavlja osnovu za uvođenje bilo kakve mjere od strane Unije koja bi mogla dovesti do narušavanja tržišnoga natjecanja ili koja sadrži porezne odredbe ili odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba.

ODJELJAK 3. KULTURA

Članak III.-280.

1. Unija pridonosi procvatu kultura država članica, poštujući njihove nacionalne i regionalne različitosti i u isto vrijeme stavljajući u prvi plan zajedničku kulturnu baštinu.

2. Djelovanje Unije usmjerava se prema poticanju suradnje između država članica te, po potrebi, podupiranju i dopunjavanju njihovoga djelovanja na sljedećim područjima:

- a) poboljšanja poznavanja i popularizacije kulture i povijesti europskih naroda;
- b) očuvanja i zaštite kulturne baštine od europskoga značaja;
- c) nekomercijalne kulturne razmjene;
- d) umjetničkog i književnog stvaralaštva, između ostalog i u audiovizualnom sektoru.

3. Unija i države članice produbljuju suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima za područje kulture, a osobito s Vijećem Europe.

4. U svom djelovanju prema drugim odredbama Ustava, Unija uzima u obzir kulturne aspekte, osobito radi poštovanja i promicanja različitosti svojih kultura.

5. Radi davanja doprinosa postizanju ciljeva iz ovoga članka:

- a) europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se poticajne mjere, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica. Oni se donose nakon savjetovanja s Odborom regija;
- b) Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi preporuke.

ODJELJAK 4. TURIZAM

Članak III.-281.

1. Unija dopunjuje djelovanje država članica u turističkome sektoru, osobito promicanjem konkurentnosti poduzeća iz Unije u tom sektoru.

U tu svrhu, djelovanje Unije ima za cilj:

- a) poticati stvaranje okruženja koje pogoduje razvoju poduzeća u ovome sektoru;
- b) promicati suradnju između država članica, osobito kroz razmjenu dobre prakse.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se posebne mjere kojima se dopunjuju djelovanja u državama članicama radi postizanja ciljeva iz ovoga članka, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica.

ODJELJAK 5.
OBRAZOVANJE, MLADEŽ, SPORT I STRUKOVNO USAVRŠAVANJE

Članak III.-282.

1. Unija pridonosi razvoju kvalitetnog obrazovanja poticanjem suradnje između država članica i, po potrebi, podupiranjem i dopunjavanjem njihovoga djelovanja. Ona u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavne sadržaje i ustroj obrazovnih sustava, te njihovu kulturnu i jezičnu raznolikost.

Unija pridonosi promidžbi europskoga sporta, vodeći računa o specifičnoj prirodi sporta, njegovim strukturama koje se temelje na volonterskom djelovanju, te njegovoj društvenoj i obrazovnoj ulozi.

Djelovanje Unije ima za cilj:

- a) razvijati europsku dimenziju u obrazovanju, osobito kroz podučavanje i popularizaciju jezika država članica;
- b) poticati pokretljivost studenata i nastavnika, između ostalog, poticanjem akademskog priznavanja diploma i trajanja studija;
- c) promicati suradnju između obrazovnih ustanova;
- d) razvijati razmjenu informacija i iskustava u pitanjima koja su zajednička obrazovnim sustavima država članica;
- e) poticati razvoj razmjene mladeži i razmjene pedagoških i drugih strukovnih radnika, te poticati sudjelovanje mladih ljudi u demokratskom životu u Europi;
- f) poticati razvoj obrazovanja na daljinu;
- g) razvijati europsku dimenziju u sportu, promicanjem nepristranosti i otvorenosti na sportskim natjecanjima i suradnje između tijela nadležnih za sport, te zaštitom tjelesnog i moralnog integriteta sportaša i sportašica, osobito mladih sportaša i sportašica.

2. Unija i države članice produbljuju suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima za područje obrazovanja i sporta, osobito s Vijećem Europe.

3. Radi davanja doprinosa postizanju ciljeva iz ovoga članka:

- a) europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se poticajne mjere, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica. Oni se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom;
- b) Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi preporuke.

Članak III.-283.

1. Unija provodi politiku strukovnog usavršavanja koja podupire i dopunjuje djelovanje država članica, pri čemu u potpunosti poštuje odgovornost država članica za sadržaj i ustroj strukovnog usavršavanja.

Djelovanje Unije ima za cilj:

- a) olakšati prilagodbu industrijskim promjenama, osobito kroz strukovno usavršavanje i prekvalifikaciju;
- b) poboljšati početno i trajno strukovno usavršavanje kako bi se olakšala strukovna integracija i reintegracija u tržište rada;
- c) olakšati pristup strukovnom usavršavanju i poticati pokretljivost nastavnika i polaznika usavršavanja, osobito mladih ljudi;
- d) poticati suradnju na području usavršavanja između ustanova za obrazovanje ili usavršavanje i tvrtki;
- e) razvijati razmjenu informacija i iskustava u pitanjima koja su zajednička sustavima usavršavanja u državama članicama.

2. Unija i države članice produbljuju suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama nadležnima za područje strukovnog usavršavanja.

3. Radi davanja doprinosa postizanju ciljeva iz ovoga članka:

- a) europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se potrebne mjere, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica. Oni se donose nakon savjetovanja s Odborom regija i Gospodarskim i socijalnim odborom;
- b) Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi preporuke.

ODJELJAK 6. CIVILNA ZAŠTITA

Članak III.-284.

1. Unija potiče suradnju između država članica radi povećanja djelotvornosti sustava za sprečavanje prirodnih nepogoda i nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem i zaštitu od njih.

Djelovanje Unije ima za cilj:

- a) poduprijeti i dopuniti djelovanja država članica na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini vezano za sprečavanje rizika, pripreme osoblja civilne zaštite i reagiranje na prirodne nepogode i nesreće izazvane ljudskim djelovanjem unutar Unije;
- b) promicati brzu i djelotvornu operativnu suradnju unutar Unije između nacionalnih službi za civilnu zaštitu;
- c) promicati dosljednost mjera civilne zaštite na međunarodnoj razini.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere potrebne za postizanje ciljeva iz stavka 1., isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica.

ODJELJAK 7.
UPRAVNA SURADNJA

Članak III.-285.

1. Djelotvorna provedba prava Unije od strane država članica, koja je bitna za pravilno funkcioniranje Unije, smatra se pitanjem od zajedničkoga interesa.

2. Unija može poduprijeti napore koje države članice ulažu kako bi poboljšale svoju upravnu sposobnost za provedbu prava Unije. Takva djelovanja mogu uključiti olakšavanje razmjene informacija i državnih službenika, kao i potporu programima usavršavanja. Niti jedna država članica nije obvezna koristiti se tom potporom. Europskim zakonima utvrđuju se mjere potrebne u tu svrhu, isključujući bilo kakvo ujednačavanje zakona i drugih propisa država članica.

3. Ovaj članak ne dovodi u pitanje obveze država članica vezane za provedbu prava Unije niti prava i dužnosti Komisije. On ne dovodi u pitanje ni druge odredbe Ustava koje predviđaju upravnu suradnju između država članica, te između njih i Unije.

GLAVA IV.
PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I TERITORIJA

Članak III.-286.

1. Ne-europske zemlje i teritoriji koji imaju posebne odnose s Danskom, Francuskom, Nizozemskom i Ujedinjenom Kraljevinom pridružuju se Uniji. Te zemlje i teritoriji, u daljnjem tekstu "zemlje i teritoriji", navedeni su u Prilogu II.

Ova se Glava primjenjuje na Grenland, podložno posebnim odredbama Protokola o posebnim mjerama za Grenland.

2. Svrha pridruživanja je promicati gospodarski i socijalni razvoj zemalja i teritorija i uspostaviti bliske gospodarske odnose između njih i Unije.

Prvenstvena svrha pridruživanja je promicanje interesa i blagostanja stanovnika tih zemalja i teritorija, kako bi ostvarili gospodarski, socijalni i kulturni razvoj kojem teže.

Članak III.-287.

Pridruživanje ima sljedeće ciljeve:

- a) u trgovinskoj razmjeni sa zemljama i teritorijima, države članice prema njima postupaju na isti način kao što postupaju jedna prema drugoj u skladu s Ustavom;

- b) u trgovinskoj razmjeni s državama članicama i s drugim zemljama i teritorijima, svaka zemlja ili teritorij prema njima postupa na isti način kao što postupa prema europskoj državi s kojom ima posebne odnose;
- c) države članice doprinose ulaganjima potrebnima za postupni razvoj tih zemalja i teritorija;
- d) što se tiče ulaganja koje financira Unija, sudjelovanje na javnim natječajima i u postupcima javne nabave otvoreno je pod jednakim uvjetima svim fizičkim i pravnim osobama koje su državljani države članice ili neke od zemalja i teritorija;
- e) u odnosima između država članica i zemalja i teritorija, pravo poslovnoga nastana za državljane i društva uređuje se u skladu s odredbama pododjeljka 2. odjeljka 2. poglavlja I. glave III. koje se odnose na slobodu poslovnoga nastana i prema postupcima utvrđenim tim pododjeljkom, te bez ikakve diskriminacije, podložno bilo kojem aktu donesenom u skladu s člankom III.-291.

Članak III.-288.

1. Zabranjuju se carine na uvoz robe koja potječe iz zemalja i teritorija u države članice, u skladu sa zabranom carina između država članica predviđenom Ustavom.

2. Zabranjuju se carine na uvoz u svaku zemlju ili teritorij iz država članica ili iz drugih zemalja ili teritorija, u skladu s člankom III.-151. stavkom 4.

3. Međutim, zemlje i teritoriji mogu propisati carine potrebne za njihov razvoj i industrijalizaciju ili ostvarivanje prihoda njihovih proračuna.

Carine iz podstavka 1. ne smiju premašiti iznose propisane za uvoz proizvoda iz države članice s kojom svaka zemlja ili teritorij ima posebne odnose.

4. Stavak 2. se ne primjenjuje na zemlje i teritorije koji, zbog posebnih međunarodnih obveza koje su preuzeli, već primjenjuju nediskriminirajuću carinsku tarifu.

5. Uvođenje i svaka izmjena carina propisanih za robu uvezenu u zemlje i teritorije ne smiju, ni pravno ni stvarno, dovesti ni do kakve izravne ili neizravne diskriminacije između uvoza iz raznih država članica.

Članak III.-289.

Ako bi zbog iznosa carina koje se primjenjuju na robu iz treće zemlje koja ulazi u zemlju ili teritorij, prilikom primjene članka III.-288. stavka 1., moglo doći do preusmjerenja trgovinskih tokova na štetu bilo koje države članice, ta država članica može od Komisije zatražiti da drugim državama članicama predloži poduzimanje potrebnih mjera kako bi se ispravilo nastalo stanje.

Članak III.-290.

Podložno odredbama koje se odnose na javno zdravlje, javnu sigurnost ili javni poredak, sloboda kretanja unutar država članica za radnike iz zemalja i teritorija, te unutar zemalja i teritorija za radnike iz država članica uređuje se aktima donesenim u skladu s člankom III.-291.

Članak III.-291.

Na prijedlog Komisije, Vijeće jednoglasno donosi, na temelju iskustva stečenog tijekom pridruživanja zemalja i teritorija Uniji, europske zakone, okvirne zakone, uredbe i odluke te uz njih vezana za iscrpna pravila i postupke za pridruživanje zemalja i teritorija Uniji. Ti se zakoni i okvirni zakoni donose nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

GLAVA V.
VANJSKOPOLITIČKO DJELOVANJE UNIJE

POGLAVLJE I.
ODREDBE KOJE IMAJU OPĆU PRIMJENU

Članak III.-292.

1. Djelovanje Unije na međunarodnoj razini temelji se na načelima koja su nadahnjivala samo njeno stvaranje, razvoj i proširenje, i koja ona nastoji promicati u svijetu, a to su: demokracija, vladavina prava, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanje ljudskoga dostojanstva, načela jednakosti i solidarnosti, te poštovanje načela iz Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnoga prava.

Unija nastoji razvijati odnose i graditi partnerstva s trećim zemljama, te međunarodnim, regionalnim ili svjetskim organizacijama s kojima dijeli načela iz podstavka 1. Ona promiče višestrana rješenja za zajedničke probleme, osobito u okviru Ujedinjenih naroda.

2. Unija utvrđuje i provodi zajedničke politike i djelovanja, te nastoji ostvariti visoki stupanj suradnje na svim područjima međunarodnih odnosa radi:

- a) zaštite svojih vrijednosti, temeljnih interesa, sigurnosti, neovisnosti i cjelovitosti;
- b) učvršćenja i podupiranja demokracije, vladavine prava, ljudskih prava i načela međunarodnoga prava;
- c) očuvanja mira, sprečavanja sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti, u skladu s ciljevima i načelima iz Povelje Ujedinjenih naroda, načelima iz Helsinškoga završnog akta i ciljevima iz Pariške povelje, uključujući i one koji se odnose na vanjske granice;

- d) poticanja održivoga gospodarskog i socijalnog razvoja, te razvoja zaštite okoliša u zemljama u razvoju, s prvenstvenim ciljem iskorjenjivanja siromaštva;
- e) ohrabriranja integracije svih zemalja u svjetsko gospodarstvo, uključujući i putem postupnog ukidanja ograničenja u međunarodnoj trgovini;
- f) pomaganja pri razvoju međunarodnih mjera za očuvanje i poboljšanje kakvoće okoliša i održivo upravljanje svjetskim prirodnim dobrima, kako bi se osigurao održivi razvoj;
- g) pružanja pomoći stanovništvu, zemljama i regijama pogođenima prirodnim nepogodama ili nesrećama izazvanima ljudskim djelovanjem;
- h) promicanja međunarodnoga sustava utemeljenog na snažnijoj višestranjoj suradnji i dobrom upravljanju u svijetu.

3. Unija poštuje načela i slijedi ciljeve iz stavaka 1. i 2. u razvoju i provedbi različitih područja vanjskopolitičkog djelovanja Unije obuhvaćenih ovom Glavom i vanjskopolitičkim aspektima ostalih svojih politika.

Unija osigurava dosljednost između različitih područja svog vanjskopolitičkog djelovanja, kao i između njih i ostalih njenih politika. Vijeće i Komisija, uz pomoć ministra vanjskih poslova Unije, osiguravaju tu dosljednost i surađuju s tim ciljem.

Članak III.-293.

1. Na temelju načela i ciljeva iz članka III.-292., Europsko vijeće utvrđuje strateške interese i ciljeve Unije.

Europske odluke Europskoga vijeća o strateškim interesima i ciljevima Unije odnose se na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i druga područja vanjskopolitičkoga djelovanja Unije. Te se odluke mogu ticati odnosa Unije s određenom zemljom ili regijom ili mogu biti tematske prirode. Njima se utvrđuje njihovo trajanje, te sredstva koja Unija i države članice trebaju staviti na raspolaganje.

Europsko vijeće odlučuje jednoglasno na preporuku Vijeća, koju ono donosi prema mjerama utvrđenim za svako područje. Europske odluke Europskoga vijeća provode se u skladu s postupcima predviđenim Ustavom.

2. Ministar vanjskih poslova Unije, u odnosu na područje zajedničke vanjske i sigurnosne politike, te Komisija, u odnosu na ostala područja vanjskopolitičkoga djelovanja, Vijeću mogu podnositi zajedničke prijedloge.

POGLAVLJE II.
ZAJEDNIČKA VANJSKA I SIGURNOSNA POLITIKA

ODJELJAK 1.
ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak III.-294.

1. U kontekstu načela i ciljeva svoga vanjskopolitičkog djelovanja, Unija utvrđuje i provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku koja obuhvaća sva područja vanjske i sigurnosne politike.

2. Države članice aktivno i potpuno podupiru zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku u duhu odanosti i međusobne solidarnosti.

Države članice surađuju radi jačanja i razvijanja međusobne političke solidarnosti. Suzdržavaju se od svakog djelovanja koje je suprotno interesima Unije ili bi moglo narušiti djelotvornost koju ona ima kao kohezivna snaga u međunarodnim odnosima.

Vijeće i ministar vanjskih poslova Unije brinu se da se ta načela poštuju.

3. Unija provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku:

- a) utvrđivanjem općih smjernica;
- b) donošenjem europskih odluka kojima se utvrđuju:
 - i) mjere koje Unija poduzima;
 - ii) stajališta koja Unija zauzima;
 - iii) aranžmani za provedbu europskih odluka iz točaka (i) i (ii);
- c) jačanjem sustavne suradnje između država članica u vođenju politike.

Članak III.-295.

1. Europsko vijeće utvrđuje opća načela zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući i pitanja koja imaju utjecaj na obranu.

Ako to zahtijeva razvoj događaja u međunarodnim okvirima, predsjednik Europskoga vijeća saziva izvanredni sastanak Europskoga vijeća radi utvrđivanja strateških smjerova politike Unije u odnosu na taj razvoj događaja.

2. Vijeće donosi europske odluke potrebne za utvrđivanje i provedbu zajedničke vanjske i sigurnosne politike na temelju općih smjernica i strateških smjerova koje utvrđuje Europsko vijeće.

Članak III.-296.

1. Ministar vanjskih poslova Unije, koji predsjedava Vijećem za vanjske poslove, svojim prijedlozima doprinosi izradi zajedničke vanjske i sigurnosne

politike i osigurava provedbu europskih odluka koje su donijeli Europsko vijeće i Vijeće.

2. Ministar vanjskih poslova predstavlja Uniju u pogledu pitanja koja se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. U ime Unije vodi politički dijalog s trećim stranama i izražava stajalište Unije u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama.

3. U vršenju njegovih dužnosti, ministru vanjskih poslova Unije pomaže Europska služba za vanjskopolitičko djelovanje. Ta služba surađuje s diplomatskim službama država članica, a u njoj rade službenici iz mjerodavnih odjela Glavnoga tajništva Vijeća i Komisije, kao i osoblje upućeno na rad iz nacionalnih diplomatskih službi država članica. Ustroj i rad Europske službe za vanjskopolitičko djelovanje utvrđuje se europskom odlukom Vijeća. Vijeće odlučuje na prijedlog ministra vanjskih poslova Unije nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i nakon dobivanja suglasnosti Komisije.

Članak III.-297.

1. Kada međunarodna situacija zahtijeva operativno djelovanje Unije, Vijeće donosi potrebne europske odluke. Tim se odlukama utvrđuju ciljevi, opseg, sredstva koja se Uniji trebaju staviti na raspolaganje, po potrebi trajanje, te uvjeti za provedbu tih djelovanja.

Ako dođe do promjene okolnosti koja bitno utječe na pitanje koje je predmet takve europske odluke, Vijeće preispituje načela i ciljeve te odluke i donosi potrebne europske odluke.

2. Europske odluke iz stavka 1. obvezuju države članice u stajalištima koja usvoje i u provedbi njihovih aktivnosti.

3. Kad god se, na temelju europske odluke iz stavka 1., planira zauzimati stajališta ili djelovanje na nacionalnoj razini, dotične države članice trebaju na vrijeme dostaviti informacije, kako bi se, ako je potrebno, omogućilo prethodno savjetovanje u Vijeću. Obveza prethodnog obavještanja ne odnosi se na mjere koje predstavljaju samo prijenos takve odluke na nacionalnu razinu.

4. U slučaju nezaobilazne potrebe koja je posljedica promijenjene situacije i ako se europska odluka ne preispita u skladu sa stavkom 1. podstavkom 2. države članice mogu hitno poduzeti potrebne mjere, vodeći računa o općim ciljevima te odluke. Dotična država članica mora bez odlaganja obavijestiti Vijeće o svim takvim mjerama.

5. U slučaju značajnijih teškoća u provedbi europske odluke o kojoj je riječ u ovome članku, država članica dužna je s njima upoznati Vijeće, koje o

njima raspravlja i pronalazi primjerena rješenja. Ta rješenja ne smiju biti u suprotnosti s ciljevima djelovanja i ne smiju narušiti njegovu učinkovitost.

Članak III.-298.

Vijeće donosi europske odluke kojima se utvrđuje pristup Unije pojedinim pitanjima zemljopisne i tematske prirode. Države članice vode računa o tome da njihove nacionalne politike budu u skladu sa stajalištima Unije.

Članak III.-299.

1. Bilo koja država članica, ministar vanjskih poslova Unije, odnosno taj ministar uz potporu Komisije, mogu Vijeću uputiti bilo koje pitanje koje se odnosi na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i mogu mu podnositi inicijative odnosno prijedloge, ako je primjereno.

2. U slučajevima koji zahtijevaju brzo donošenje odluke, ministar vanjskih poslova Unije, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev države članice, saziva izvanredni sastanak Vijeća u roku od četrdeset i osam sati ili, u hitnom slučaju, u nekom kraćem roku.

Članak III.-300.

1. Europske odluke iz ovoga poglavlja donosi Vijeće, i to jednoglasno.

Svaki član Vijeća koji glasuje suzdržano, svoju suzdržanost može obrazložiti u formalnoj izjavi. U tom slučaju, taj član nije obvezan primjenjivati europsku odluku, ali prihvaća da ona obvezuje Uniju. U duhu međusobne solidarnosti dotična država članica suzdržava se od svakoga djelovanja koje bi moglo biti u suprotnosti ili bi onemogućavalo djelovanje Unije na temelju te odluke, a ostale države članice poštuju njeno stajalište. Ako članovi Vijeća koji na taj način obrazlože svoju suzdržanost predstavljaju najmanje jednu trećinu država članica koje zajedno imaju najmanje jednu trećinu stanovništva Unije, odluka se neće donijeti.

2. Odstupajući od stavka 1., Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom:

- a) prilikom donošenja europskih odluka kojima se utvrđuje djelovanje ili stajalište Unije na temelju europske odluke Europskoga vijeća koja se odnosi na strateške interese i ciljeve Unije iz članka III.-293. stavka 1.;
- b) prilikom donošenja europske odluke kojom se utvrđuje djelovanje ili stajalište Unije na prijedlog što ga je ministar vanjskih poslova Unije podnio slijedom posebnog zahtjeva koji mu je uputilo Europsko vijeće, na vlastitu inicijativu ili na inicijativu ministra;
- c) prilikom donošenja europske odluke za provedbu europske odluke kojom se utvrđuje djelovanje ili stajalište Unije;

d) prilikom donošenja europske odluke o imenovanju posebnog predstavnika u skladu s člankom III.-302.

Ako član Vijeća izjavi da se zbog važnih i navedenih razloga nacionalne politike namjerava suprotstaviti donošenju europske odluke o kojoj se odlučuje kvalificiranom većinom, glasovanja neće biti. Ministar vanjskih poslova Unije će, u bliskom savjetovanju sa zainteresiranom državom članicom, tražiti za nju prihvatljivo rješenje. Ako ministar u tome ne uspije, Vijeće može, na temelju odluke kvalificirane većine, zatražiti da se to pitanje uputi Europskome vijeću koje o njemu jednoglasno donosi europsku odluku.

3. U skladu s člankom I.-40. stavkom 7., Europsko vijeće može jednoglasno donijeti europsku odluku kojom se utvrđuje da u slučajevima osim onih iz stavka 2. ovoga članka Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

4. Stavci 2. i 3. ne primjenjuju se na odluke vojne ili obrambene prirode.

Članak III.-301.

1. Kad Europsko vijeće ili Vijeće utvrdi zajednički pristup Unije u smislu članka I.-40. stavka 5., ministar vanjskih poslova Unije i ministri vanjskih poslova država članica koordiniraju svoje aktivnosti unutar Vijeća.

2. Diplomatske misije država članica i izaslanstva Unije u trećim zemljama i u međunarodnim organizacijama surađuju i pridonose određivanju i provedbi zajedničkoga pristupa iz stavka 1.

Članak III.-302.

Vijeće može, na prijedlog ministra vanjskih poslova Unije, imenovati posebnog predstavnika za posebna pitanja politike. U vršenju svojih dužnosti posebni je predstavnik podređen ministru.

Članak III.-303.

Unija može sklapati sporazume s jednom ili više država ili međunarodnih organizacija u područjima obuhvaćenim ovim poglavljem.

Članak III.-304.

1. Ministar vanjskih poslova Unije savjetuje se s Europskim parlamentom i obavještava ga u skladu s člankom I.-40. stavkom 8. i člankom I.-41. stavkom 8. On vodi računa da mišljenja Europskoga parlamenta budu na odgovarajući način uzeta u obzir. U obavještavanju Europskoga parlamenta mogu sudjelovati posebni predstavnici.

2. Europski parlament može postavljati pitanja Vijeću i ministru vanjskih poslova Unije ili im davati preporuke. Dvaput godišnje on održava raspravu o napretku u provedbi zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.

Članak III.-305.

1. Države članice koordiniraju svoje djelovanje u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama. U tim forumima one podržavaju stajališta Unije. Tu koordinaciju organizira ministar vanjskih poslova Unije.

U međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama u kojima ne sudjeluju sve države članice, one koje sudjeluju dužne su podržati stajališta Unije.

2. U skladu s člankom I.-16. stavkom 2., države članice koje su zastupljene u međunarodnim organizacijama ili na međunarodnim konferencijama u kojima ne sudjeluju sve države članice dužne su izvijestiti odsutne članice, kao i ministra vanjskih poslova Unije, o svim pitanjima od zajedničkoga interesa.

Države članice koje su ujedno i članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda usklađuju svoje djelovanje i o svemu obavještavaju ostale države članice i ministra vanjskih poslova Unije. Države članice koje su članice Vijeća sigurnosti dužne su u obavljanju svojih dužnosti braniti stajališta i interese Unije, ne dovodeći u pitanje svoje obveze na temelju odredaba Povelje Ujedinjenih naroda.

Kad Unija utvrdi stajalište o određenom pitanju koje se nalazi na dnevnom redu Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, one države članice koje su članice Vijeća sigurnosti zahtijevaju da se od ministra vanjskih poslova Unije zatraži prezentiranje stajališta Unije.

Članak III.-306.

Diplomatske i konzularne misije država članica i izaslanstva Unije u trećim zemljama i na međunarodnim konferencijama te njihovi predstavnici u međunarodnim organizacijama surađuju kako bi osigurali poštovanje i provedbu europskih odluka kojima se utvrđuju stajališta i djelovanja Unije usvojena na temelju ovoga poglavlja. Svoju suradnju unapređuju razmjenom informacija i provedbom zajedničkih ocjena.

One pridonose ostvarenju prava europskih građana na zaštitu na području trećih zemalja, kako predviđa članak I.-10. stavak 2. točka (c) i mjera donesenih u skladu s člankom III.-127.

Članak III.-307.

1. Ne dovodeći u pitanje članak III.-344., Politički i sigurnosni odbor prati međunarodnu situaciju na područjima obuhvaćenim zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom i pridonosi utvrđivanju politika davanjem mišljenja Vijeću, bilo na zahtjev Vijeća ili na zahtjev ministra vanjskih poslova Unije, odnosno na vlastitu inicijativu. Osim toga, on prati i provedbu usuglašenih politika, ne dovodeći u pitanje ovlasti ministra vanjskih poslova Unije.

2. U okviru ovog poglavlja, Politički i sigurnosni odbor provodi politički nadzor i strateški usmjerava postupke za rješavanje kriza iz članka III.-309., za što su odgovorni Vijeće i ministar vanjskih poslova Unije.

Vijeće može ovlastiti Odbor, u svrhu i tijekom trajanja postupka za rješavanje krize, kako odredi Vijeće, da poduzme odgovarajuće mjere vezano za politički nadzor i strateško usmjeravanje postupka.

Članak III.-308.

Provedba zajedničke vanjske i sigurnosne politike ne utječe na primjenu postupaka i opseg ovlasti institucija predviđenih Ustavom za izvršavanje nadležnosti Unije iz članka I.-13. do I.-15. i članka I.-17.

Jednako tako, provedba politika navedenih u tim člancima ne utječe na primjenu postupaka i opseg ovlasti institucija predviđenih Ustavom za izvršavanje nadležnosti Unije prema ovome poglavlju.

ODJELJAK 2.

ZAJEDNIČKA SIGURNOSNA I OBRAMBENA POLITIKA

Članak III.-309.

1. Zadaci iz članka I.-41. stavka 1., tijekom kojih Unija može koristiti civilna i vojna sredstva, uključuju zajedničke operacije razoružavanja, humanitarne zadatke i zadatke spašavanja, zadatke vojnog savjetovanja i pružanja pomoći, zadatke sprečavanja sukoba i očuvanja mira, zadatke borbenih snaga u rješavanju kriza, uključujući uspostavu mira i stabilizaciju nakon sukoba. Svi ti zadaci mogu pridonijeti borbi protiv terorizma, između ostalog i pružanjem potpore trećim zemljama u suzbijanju terorizma na njihovome području.

2. O zadacima iz stavka 1. Vijeće donosi europske odluke kojima se utvrđuju njihovi ciljevi i opseg, te opći uvjeti njihove provedbe. Ministar vanjskih poslova Unije, koji je podređen Vijeću i u bliskom i stalnom kontaktu s Političkim i sigurnosnim odborom, osigurava koordinaciju civilnih i vojnih aspekata tih zadataka.

Članak III. -310.

1. U okviru europskih odluka donesenih u skladu s člankom III.-309., Vijeće može povjeriti provedbu određenoga zadatka skupini država članica koje su voljne i imaju potrebne sposobnosti za takav zadatak. Te se države članice, povezane s ministrom vanjskih poslova Unije, međusobno dogovaraju o načinu ostvarivanja zadatka.

2. Države članice koje sudjeluju u zadatku redovito obavještavaju Vijeće o svom napretku, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev druge države članice. Te članice odmah obavještavaju Vijeće ako izvršenje zadatka za sobom povlači veće posljedice ili zahtijeva izmjenu cilja, opsega i uvjeta određenih za zadatak u europskoj odluci iz stavka 1. U tim slučajevima, Vijeće donosi potrebne europske odluke.

Članak III.-311.

1. Agencija zadužena za razvoj obrambenih sposobnosti, istraživanje, nabavu i naoružanje (Europska obrambena agencija), koja je osnovana na temelju članka I.-41. stavka 3. i koja je podređena Vijeću, ima zadaću:

- a) pridonijeti utvrđivanju ciljeva vojne sposobnosti država članica i ocjeni poštovanja obveza vezano za sposobnosti koje su preuzele države članice;
- b) promicati usklađivanje operativnih potreba i prihvaćanje djelotvornih i usklađenih postupaka nabave;
- c) predlagati višestrane projekte radi ispunjenja ciljeva u pogledu vojnih sposobnosti, osigurati koordinaciju programa koje provode države članice i upravljanje posebnim programima suradnje;
- d) poduprijeti istraživanja obrambene tehnologije i koordinirati zajedničke istraživačke aktivnosti i proučavanje tehničkih rješenja za buduće operativne potrebe;
- e) pridonijeti utvrđivanju, a po potrebi i provedbi, svih korisnih mjera za jačanje industrijske i tehnološke osnove obrambenoga sektora i za povećanje efekata vojnih izdataka.

2. Europska obrambena agencija otvorena je za sve države članice koje žele sudjelovati u njenom radu. Vijeće, na temelju odluke kvalificirane većine, donosi europsku odluku kojom se utvrđuju statut, sjedište i pravila poslovanja Agencije. U toj je odluci potrebno voditi računa o razini djelotvornog sudjelovanja u aktivnostima Agencije. U okviru Agencije osnivaju se posebne skupine koje okupljaju države članice koje rade na zajedničkim projektima. Kad je to potrebno, Agencija svoje poslove obavlja u povezanosti s Komisijom.

Članak III.-312.

1. One države članice koje žele sudjelovati u trajnoj strukturiranoj suradnji iz članka I.-41. stavka 6., a koje ispunjavaju kriterije i koje su preuzele obveze vezane za vojne sposobnosti iz Protokola o trajnoj strukturiranoj suradnji, svoju namjeru priopćuju Vijeću i ministru vanjskih poslova Unije.

2. U roku od tri mjeseca nakon priopćenja iz stavka 1., Vijeće donosi europsku odluku kojom se uspostavlja trajna strukturirana suradnja i utvrđuje popis država članica koje u njoj sudjeluju. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom nakon savjetovanja s ministrom vanjskih poslova Unije.

3. Svaka država članica koja naknadno zaželi sudjelovati u trajnoj strukturiranoj suradnji svoju namjeru priopćuje Vijeću i ministru vanjskih poslova Unije.

Vijeće donosi europsku odluku kojom se potvrđuje sudjelovanje zainteresirane države članice koja ispunjava kriterije i preuzima obveze iz članaka 1. i 2. Protokola o trajnoj strukturiranoj suradnji. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom nakon savjetovanja s ministrom vanjskih poslova Unije. U glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva tih država.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti barem najmanji broj tih članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnom se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

4. Ako država članica koja sudjeluje više ne ispunjava kriterije ili više ne može izvršavati obveze iz članaka 1. i 2. Protokola o trajnoj strukturiranoj suradnji, Vijeće može donijeti europsku odluku kojom se obustavlja sudjelovanje dotične države članice.

Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom. U glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, uz iznimku države članice o kojoj je riječ.

Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva tih država.

Manjinu koja može spriječiti donošenje odluka mora činiti barem najmanji broj članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju, plus jedan član. U suprotnom se smatra da je postignuta kvalificirana većina.

5. Svaka država članica koja sudjeluje, a koja se želi povući iz trajne strukturirane suradnje svoju namjeru priopćuje Vijeću, koje prima na znanje da je država članica o kojoj je riječ prestala sudjelovati.

6. Europske odluke i preporuke Vijeća u okviru trajne strukturirane suradnje, osim onih koje su predviđene stavcima 2. do 5., donose se jednoglasno. U svrhu ovoga stavka, jednoglasnost podrazumijeva samo glasove predstavnika država članica koje sudjeluju.

ODJELJAK 3. FINANCIJSKE ODREDBE

Članak III.-313.

1. Administrativni izdaci koji za institucije nastanu pri provedbi ovoga poglavlja terete proračun Unije.

2. Operativni izdaci koji nastanu zbog provedbe ovoga poglavlja također terete proračun Unije, osim izdataka koji nastanu kao posljedica operacija vojne ili obrambene prirode, te u slučajevima kada Vijeće odluči drugačije.

U slučajevima kada ne terete proračun Unije, izdaci terete države članice prema ključu bruto nacionalnoga proizvoda, osim ako Vijeće ne odluči drugačije. Kada je riječ o izdacima koji nastanu kao posljedica operacija vojne ili obrambene prirode, države članice čiji su predstavnici u Vijeću dali formalnu izjavu na temelju članka III.-300. stavka 1. podstavka 2. nisu obvezne sudjelovati u njihovom financiranju.

3. Vijeće donosi europsku odluku kojom se utvrđuju posebni postupci koji jamče brzi pristup sredstvima u proračunu Unije za hitno financiranje inicijativa u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, a osobito za pripremne aktivnosti za zadatke iz članka I.-41. stavka 1. i članka III.-309. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Pripremne aktivnosti za zadatke iz članka I.-41. stavka 1. i članka III.-309. koje ne idu na teret proračuna Unije financiraju se iz početnog fonda koji čine doprinosi država članica.

Na prijedlog ministra vanjskih poslova Unije, Vijeće donosi kvalificiranom većinom europske odluke kojima se utvrđuju:

- a) postupci osnivanja i financiranja početnog fonda, osobito iznosi koji se dodjeljuju fondu;
- b) postupci upravljanja početnim fondom;
- c) postupci financijskoga nadzora.

Kad zadatak planiran u skladu s člankom I.-41. stavkom 1. i člankom III.-309. ne može ići na teret proračuna Unije, Vijeće ovlašćuje ministra vanjskih

poslova Unije za uporabu sredstava fonda. Ministar vanjskih poslova Unije izvješćuje Vijeće o provedbi te zadaće.

POGLAVLJE III. ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA

Članak III.-314.

Uspostavom carinske unije u skladu s člankom III.-151., Unija pridonosi, u zajedničkom interesu, skladnom razvoju svjetske trgovine, postupnom ukidanju ograničenja međunarodne trgovine i izravnih stranih ulaganja, te smanjenju carinskih i drugih prepreka.

Članak III.-315.

1. Zajednička trgovinska politika temelji se na jedinstvenim načelima, osobito u pogledu promjena carinskih stopa, sklapanja carinskih i trgovinskih sporazuma koji se odnose na trgovinu robom i uslugama i na trgovinske aspekte intelektualnoga vlasništva, izravna strana ulaganja, ostvarenje ujednačenosti vezano za mjere liberalizacije, izvoznu politiku i mjere za zaštitu trgovine, kao što su one koje se poduzimaju u slučaju dampinga i subvencija. Zajednička trgovinska politika vodi se u okviru načela i ciljeva vanjsko-političkoga djelovanja Unije.

2. Europskim zakonima utvrđuju se mjere kojima se pobliže određuje okvir za provedbu zajedničke trgovinske politike.

3. Kada je potrebno pregovarati o sporazumima s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija i sklapati takve sporazume, primjenjuje se članak III.-325., podložno posebnim odredbama ovoga članka.

Komisija daje preporuke Vijeću, koje ju ovlašćuje da otvori potrebne pregovore. Na Vijeću i Komisiji leži odgovornost da osiguraju da sporazumi o kojima se pregovara budu u skladu s unutarnjim politikama i pravilima Unije.

Te pregovore Komisija vodi uz savjetovanje s posebnim odborom koji Vijeće imenuje kako bi Komisiji pomogao u toj zadaći, te u okviru onih uputa koje joj Vijeće bude davalo. O tijeku pregovora Komisija redovito izvješćuje posebni odbor i Europski parlament.

4. O pregovorima i sklapanju sporazuma iz stavka 3. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

O pregovorima i sklapanju sporazuma na području trgovine uslugama i trgovinskih aspekata intelektualnoga vlasništva, te izravnih stranih ulaganja, Vijeće odlučuje jednoglasno ako takvi ugovori sadrže odredbe koje nalažu jednoglasnost za donošenje unutarnjih pravila.

Vijeće jednoglasno odlučuje o pregovorima i sklapanju sporazuma:

- a) na području trgovine kulturnim i audiovizualnim uslugama, kad postoji rizik da bi ti sporazumi mogli dovesti u pitanje kulturnu i jezičnu raznolikost Unije;
- b) na području trgovine socijalnim, obrazovnim i zdravstvenim uslugama, kad postoji rizik da bi ti sporazumi mogli ozbiljno poremetiti nacionalno uređenje tih usluga i dovesti u pitanje odgovornost država članica za njihovo pružanje.

5. Pregovori i sklapanje međunarodnih sporazuma na području prijevoza podliježu odjeljku 7. poglavlja III. glave III. i članka III.-325.

6. Izvršavanje nadležnosti dodijeljenih ovim člankom na području zajedničke trgovinske politike ne utječe na razgraničenje nadležnosti između Unije i država članica, te ne vodi ujednačavanju zakonskih i regulatornih odredaba država članica ako Ustav isključuje takvo ujednačavanje.

POGLAVLJE IV.

SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA I HUMANITARNA POMOĆ

ODJELJAK 1.

RAZVOJNA SURADNJA

Članak III.-316.

1. Politika Unije na području razvojne suradnje vodi se u okviru načela i ciljeva vanjskopolitičkog djelovanja Unije. Politika razvojne suradnje Unije i politike razvojne suradnje država članica međusobno se dopunjuju i učvršćuju.

Glavni cilj politike razvojne suradnje Unije je smanjenje, a dugoročno gledajući i iskorjenjivanje siromaštva. Ciljeve razvojne suradnje Unija uzima u obzir u politikama koje provodi, a koje bi mogle utjecati na zemlje u razvoju.

2. Unija i države članice pridržavaju se obveza i uzimaju u obzir ciljeve koje su prihvatile u okviru Ujedinjenih naroda i drugih nadležnih međunarodnih organizacija.

Članak III.-317.

1. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere potrebne za provedbu politike razvojne suradnje, koje se mogu odnositi na višegodišnje programe suradnje sa zemljama u razvoju ili tematski usmjerene programe.

2. S trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama Unija može sklopiti bilo kakav sporazum koji pomaže postizanju ciljeva iz članaka III.-292. i III.-316.

Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica u pogledu pregovaranja u međunarodnim tijelima i sklapanja sporazuma.

3. Europska investicijska banka pridonosi provedbi mjera iz stavka 1., prema uvjetima utvrđenim njenim statutom.

Članak III.-318.

1. Radi promicanja komplementarnosti i učinkovitosti svoga djelovanja, Unija i države članice koordiniraju svoje politike na području razvojne suradnje i međusobno se savjetuju o svojim programima pomoći, uključujući i u okviru međunarodnih organizacija i tijekom međunarodnih konferencija. One mogu poduzimati zajedničke akcije. Države članice po potrebi pridonose provedbi programa pomoći Unije.

2. Komisija može pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promicanje koordinacije iz stavka 1.

3. U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama.

ODJELJAK 2.

GOSPODARSKA, FINANCIJSKA I TEHNIČKA SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA

Članak III.-319.

1. Ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava, osobito članke III.-316. do III.-318., Unija provodi mjere gospodarske, financijske i tehničke suradnje, uključujući i pružanje pomoći, osobito financijske, trećim zemljama koje nisu zemlje u razvoju. Te su mjere u skladu s razvojnom politikom Unije i provode se u okviru načela i ciljeva njenoga vanjskopolitičkog djelovanja. Mjere Unije i mjere država članica međusobno se dopunjuju i učvršćuju.

2. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere potrebne za provedbu stavka 1.

3. U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama. Modaliteti te suradnje mogu biti predmet sporazuma između Unije i dotičnih trećih strana.

Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za vođenje pregovora u okviru međunarodnih tijela i sklapanje međunarodnih sporazuma.

Članak III.-320.

Kad situacija u nekoj trećoj zemlji zahtijeva hitnu financijsku pomoć Unije, Vijeće donosi potrebne europske odluke na prijedlog Komisije.

ODJELJAK 3.
HUMANITARNA POMOĆ

Članak III.-321.

1. Aktivnosti Unije na području humanitarne pomoći provode se u okviru načela i ciljeva vanjskopolitičkoga djelovanja Unije. Te su aktivnosti namijenjene pružanju *ad hoc* pomoći i potpore i zaštite ljudima u trećim zemljama koji su žrtve prirodnih nepogoda i nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem, radi zadovoljavanja humanitarnih potreba koje proiziđu iz tih raznih situacija. Aktivnosti Unije i aktivnosti država članica međusobno se dopunjuju i učvršćuju.

2. Aktivnosti humanitarne pomoći provode se u skladu s načelima međunarodnoga prava i načelima nepristranosti, neutralnosti i zabrane diskriminacije.

3. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se mjere kojima se pobliže određuje okvir u kojem se provode aktivnosti humanitarne pomoći Unije.

4. S trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama Unija može sklopiti bilo kakav sporazum koji pomaže postizanju ciljeva iz stavka 1. i članka III.-292.

Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica za pregovaranja u međunarodnim tijelima i sklapanje sporazuma.

5. Radi uspostave okvira za zajedničke doprinose mladih Europljana aktivnostima humanitarne pomoći Unije, osniva se Europski volonterski zbor za humanitarnu pomoć. Europskim zakonima utvrđuju se pravila i postupci za djelovanje Zbora.

6. Komisija može pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promicanje koordinacije djelovanja Unije i djelovanja država članica, a radi povećanja učinkovitosti i komplementarnosti mjera humanitarne pomoći na razini Unije i na nacionalnoj razini.

7. Unija vodi računa da njene aktivnosti humanitarne pomoći budu koordinirane i usklađene s aktivnostima međunarodnih organizacija i tijela, osobito onih koji su dio sustava Ujedinjenih naroda.

POGLAVLJE V.
RESTRIKTIVNE MJERE

Članak III.-322.

1. Kad europska odluka donesena u skladu s poglavljem II. predviđa prekid ili odnosno djelomično ili potpuno smanjenje opsega gospodarskih i financijskih odnosa s jednom ili više trećih zemalja, Vijeće donosi, kvalificiranom većinom na zajednički prijedlog ministra vanjskih poslova Unije i Komisije, potrebne europske uredbe ili odluke. O tome obavještava Europski parlament.

2. Ako europska odluka donesena u skladu s poglavljem II. tako predviđa, Vijeće može donijeti restriktivne mjere prema postupku iz stavka 1. protiv fizičkih ili pravnih osoba i skupina ili nedržavnih subjekata.

3. Akti iz ovoga članka uključuju potrebne odredbe o pravnim jamstvima.

POGLAVLJE VI.
MEĐUNARODNI SPORAZUMI

Članak III.-323.

1. Unija može sklopiti sporazum s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija ako tako predviđa Ustav ili ako je sklapanje sporazuma potrebno radi postizanja nekog od ciljeva iz Ustava, u okviru politika Unije, ili ako je predviđeno nekim pravno obvezujućim aktom Unije ili bi moglo utjecati na zajednička pravila ili promijeniti njihov opseg.

2. Sporazumi koje sklapa Unija obvezujući su za institucije Unije i države članice.

Članak III.-324.

Unija može sklopiti sporazum o pridruživanju s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija kako bi se ostvarilo pridruživanje koje podrazumijeva uzajamna prava i obveze, zajedničko djelovanje i posebne postupke.

Članak III.-325.

1. Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe iz članka III.-315., pregovaranje o sporazumima između Unije i trećih zemalja ili međunarodnih organizacija i njihovo sklapanje odvija se prema sljedećem postupku.

2. Vijeće odobrava otvaranje pregovora, donosi napatke za pregovore, odobrava potpisivanje sporazuma i sklapa ih.

3. Komisija ili ministar vanjskih poslova Unije, ako se predviđeni sporazum odnosi isključivo ili uglavnom na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, podnosi preporuke Vijeću, koje donosi europsku odluku kojom se odobrava otvaranje pregovora te kojom se, ovisno o predmetu predviđenog sporazuma, imenuje pregovarač Unije ili voditelj pregovaračkoga tima Unije.

4. Vijeće može pregovaraču uputiti napatke i imenovati poseban odbor u savjetovanju s kojim se pregovori moraju voditi.

5. Na prijedlog pregovarača, Vijeće donosi europsku odluku kojom se odobrava potpisivanje sporazuma i, po potrebi, njegova privremena primjena prije stupanja na snagu.

6. Na prijedlog pregovarača, Vijeće donosi europsku odluku o sklapanju sporazuma.

Osim ako se sporazum ne odnosi isključivo na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Vijeće donosi europsku odluku o sklapanju sporazuma:

- a) nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta u sljedećim slučajevima:
 - i) sporazumi o pridruživanju;
 - ii) pristupanje Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;
 - iii) sporazumi kojima se, organiziranjem postupaka suradnje, uspostavlja određeni institucionalni okvir;
 - iv) sporazumi sa značajnim proračunskim posljedicama za Uniju;
 - v) sporazumi koji se odnose na područja na koja se primjenjuje redovni zakonodavni postupak ili posebni zakonodavni postupak ako je potrebna suglasnost Europskoga parlamenta.

Europski parlament i Vijeće mogu se, u hitnom slučaju, dogovoriti o roku za davanje suglasnosti.

- b) nakon savjetovanja s Europskim parlamentom u drugim slučajevima. Europski parlament daje svoje mišljenje u roku koji Vijeće može utvrditi ovisno o hitnosti stvari. Ako mišljenje nije dano u tom roku, Vijeće može odlučiti.

7. Prilikom sklapanja sporazuma, Vijeće može, odstupajući od stavaka 5., 6. i 9., ovlastiti pregovarača da u ime Unije odobri izmjene sporazuma ako taj sporazum predviđa da se izmjene donose u pojednostavljenom postupku ili od strane tijela osnovanog na temelju sporazuma. Vijeće može za takvo ovlaštenje postaviti posebne uvjete.

8. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom tijekom čitavoga postupka.

Međutim, ono odlučuje jednoglasno ako se sporazum odnosi na područje za koje je za donošenje akta Unije potrebna jednoglasnost, kao i za sporazume o pridruživanju i sporazume iz članka III.-319. s državama koje su kandidati za pristupanje.

9. Na prijedlog Komisije, Vijeće ili ministar vanjskih poslova Unije, donosi europsku odluku kojom se obustavlja primjena sporazuma i utvrđuju stajališta koja u ime Unije treba donijeti u tijelu osnovanom na temelju sporazuma, kad je to tijelo pozvano donijeti akte koji imaju pravne učinke, uz iznimku akata kojima se dopunjuje ili mijenja institucionalni okvir sporazuma.

10. Europski parlament se odmah i u cijelosti obavještava o svim fazama postupka.

11. Država članica, Europski parlament, Vijeće ili Komisija mogu pribaviti mišljenje Suda pravde o tome je li predviđeni sporazum u skladu s Ustavom. Ako je mišljenje Suda pravde negativno, predviđeni sporazum može stupiti na snagu jedino ako se izmijeni ili ako se izmijeni Ustav.

Članak III.-326.

1. Odstupajući od članka III.-325., Vijeće može, bilo na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, nastojeći postići konsenzus u skladu s ciljem stabilnosti cijena, sklopiti formalne sporazume o tečajnome sustavu eura u odnosu na valute trećih država. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i u skladu s postupkom predviđenim u stavku 3.

Vijeće može, bilo na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, nastojeći postići konsenzus u skladu s ciljem stabilnosti cijena, utvrditi, prilagoditi ili napustiti srednje tečajeve eura u okviru tečajnoga sustava. Predsjednik Vijeća obavještava Europski parlament o utvrđivanju, prilagodbi ili napuštanju srednjih tečajeva eura.

2. Ako ne postoji tečajni sustav u odnosu na jednu ili više valuta trećih država iz stavka 1., Vijeće može, bilo na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, oblikovati opće odrednice tečajne politike u odnosu na te valute. Te opće odrednice ne dovode u pitanje glavni cilj Europskoga sustava središnjih banaka, a to je održanje stabilnosti cijena.

3. Odstupajući od članka III.-325., ako su sporazumi o pitanjima koja se odnose na monetarni ili tečajni sustav predmet pregovora između Unije i

jedne ili više trećih država ili međunarodnih organizacija, Vijeće na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom odlučuje o modalitetima pregovora i sklapanja takvih sporazuma. Tim se modalitetima osigurava izražavanje jedinstvenoga stava Unije. Komisija je u cijelosti uključena u pregovore.

4. Ne dovodeći u pitanje nadležnost Unije i sporazume Unije o ekonomskoj i monetarnoj uniji, države članice mogu pregovarati u međunarodnim tijelima i sklapati sporazume.

POGLAVLJE VII. ODNOSI UNIJE S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I TREĆIM ZEMLJAMA, TE IZASLANSTVA UNIJE

Članak III.-327.

1. Unija uspostavlja sve odgovarajuće oblike suradnje s organima Ujedinjenih naroda i njihovim specijaliziranim agencijama, Vijećem Europe, Organizacijom za sigurnost i suradnju u Europi i Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj.

Unija održava odgovarajuće odnose i s drugim međunarodnim organizacijama.

2. Za provedbu ovoga članka zadužuju se ministar vanjskih poslova Unije i Komisija.

Članak III.-328.

1. U trećim zemljama i pri međunarodnim organizacijama Uniju zastupaju izaslanstva Unije.

2. Izaslanstva Unije podređena su ministru vanjskih poslova Unije. Ona djeluju u tijesnoj suradnji s diplomatskim i konzularnim misijama država članica.

POGLAVLJE VIII. PROVEDBA KLAUZULE SOLIDARNOSTI

Članak III.-329.

1. Ako neka država članica postane metom terorističkoga napada ili žrtvom prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem, ostale joj države članice pomažu na zahtjev njenih političkih vlasti. U tu svrhu, države članice svoja djelovanja usklađuju u Vijeću.

2. Mjere za provedbu klauzule solidarnosti iz članka I.-43. od strane Unije utvrđuju se europskom odlukom koju donosi Vijeće, na zajednički prijedlog Komisije i ministra vanjskih poslova Unije. Vijeće odlučuje u skladu s člankom III.-300. stavkom 1. ako ta odluka utječe na obranu. O tome se obavještava Europski parlament.

U svrhe ovoga stavka i ne dovodeći u pitanje članak III.-344., Vijeću pomaže Politički i sigurnosni odbor uz potporu struktura razvijenih u kontekstu zajedničke sigurnosne i obrambene politike, kao i Odbor iz članka III.-261. Ta dva odbora po potrebi podnose zajednička mišljenja.

3. Europsko vijeće redovito ocjenjuje prijetnje s kojima se suočava Unija kako bi Uniji i njenim državama članicama omogućilo poduzimanje djelotvornih mjera.

GLAVA VI.

FUNKCIONIRANJE UNIJE

POGLAVLJE I.

ODREDBE O INSTITUCIJAMA

ODJELJAK 1. INSTITUCIJE

Pododjeljak 1. Europski parlament

Članak III.-330.

1. Europskim zakonom ili okvirnim zakonom Vijeća utvrđuju se mjere potrebne za izbor članova Europskoga parlamenta na općim i neposrednim izborima prema jedinstvenom postupku u svim državama članicama ili u skladu s načelima zajedničkim svim državama članicama.

Vijeće odlučuje jednoglasno na inicijativu i nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta, koji odlučuje većinom svojih članova. Taj zakon ili okvirni zakon stupa na snagu nakon što ga odobre države članice u skladu sa svojim ustavnim propisima.

2. Europskim zakonom Europskoga parlamenta utvrđuju se pravila i opći uvjeti prema kojima su njegovi članovi dužni obavljati svoje dužnosti. Europski parlament djeluje na vlastitu inicijativu nakon što zatraži mišljenje Komisije i pribavi suglasnost Vijeća. Vijeće odlučuje jednoglasno o svim pravilima ili uvjetima koji se odnose na opozivanje članova ili bivših članova.

Članak III.-331.

Europskim se zakonima utvrđuju pravila o političkim strankama na europskoj razini iz članka I.-46. stavka 4., osobito pravila o njihovom financiranju.

Članak III.-332.

Europski parlament može, većinom svojih članova, od Komisije zatražiti da podnese bilo koji odgovarajući prijedlog o pitanjima u odnosu na koja smatra da je, u svrhu provedbe Ustava, potreban akt Unije. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima za to obavještava Europski parlament.

Članak III.-333.

Tijekom obavljanja svojih dužnosti, Europski parlament može, na zahtjev jedne četvrtine svojih članova, osnovati privremeni Istražni odbor radi ispitivanja navodnih prekršaja ili nepravilnosti u postupanju u provedbi prava Unije, ne dovodeći u pitanje ovlasti Ustavom dodijeljene drugim institucijama ili tijelima, osim kad se navodne činjenice ispituju pred sudom i sve dok je o tom predmetu u tijeku sudski postupak.

Privremeni Istražni odbor prestaje postojati nakon što podnese izvješće.

Europskim zakonom Europskoga parlamenta utvrđuju se iscrpna pravila o ostvarivanju prava na istragu. Europski parlament odlučuje na vlastitu inicijativu nakon dobivanja suglasnosti Vijeća i Komisije.

Članak III.-334.

U skladu s člankom I.-10. stavkom 2. točkom (d), svaki građanin Unije, i svaka fizička ili pravna osoba koja prebiva odnosno ima sjedište u nekoj od država članica ima pravo uputiti, pojedinačno ili zajedno s drugim osobama, predstavku Europskome parlamentu o pitanju koje spada u neko od područja djelovanja Unije i koje nekoga od njih izravno pogađa.

Članak III.-335.

1. Europski parlament bira Europskoga pučkog pravobranitelja. U skladu s člankom I.-10. stavka 2. točkom (d) i člankom I.-49., on ili ona ima ovlast zaprimati pritužbe od bilo kojeg građanina Unije ili bilo koje fizičke ili pravne osobe koja prebiva odnosno ima sjedište u nekoj od država članica vezano za slučajeve nepravilnosti u postupanju u aktivnostima institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, uz iznimku Suda pravde Europske unije kad obavlja svoju sudbenu funkciju.

U skladu sa svojim dužnostima, Pučki pravobranitelj provodi istrage koje on ili ona smatra utemeljenima, bilo na vlastitu inicijativu ili na temelju pritužbi koje su mu podnesene izravno ili posredstvom člana Europskoga parlamenta, osim kad su navodne činjenice predmet sudskoga postupka ili su to bile. Ako Pučki pravobranitelj utvrdi slučaj nepravilnosti u postupku, predmet upućuje odgovarajućoj instituciji, tijelu, uredu ili agenciji, koja mu u roku od tri mjeseca treba priopćiti svoje mišljenje. Europski pučki pravobranitelj potom upućuje izvješće Europskome parlamentu i dotičnoj instituciji, tijelu, uredu ili agenciji. Osoba koja je podnijela pritužbu obavještava se o ishodu te istrage.

O ishodu svojih istraga Pučki pravobranitelj podnosi godišnje izvješće Europskome parlamentu.

2. Pučki pravobranitelj se bira nakon svakih izbora za Europski parlament za mandatno razdoblje Parlamenta. Pučki pravobranitelj može biti ponovno imenovan.

Pučkog pravobranitelja može razriješiti Sud pravde na zahtjev Europskoga parlamenta ili ako više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti odnosno ako bude proglašen krivim za ozbiljan propust.

3. U obavljanju svojih dužnosti Pučki pravobranitelj je potpuno neovisan. U obavljanju tih dužnosti on ne smije tražiti niti primati upute ni od koje institucije, tijela, ureda ili agencije. Tijekom svoga mandata Pučki pravobranitelj se ne smije baviti nikakvom drugom djelatnošću, plaćenom ili ne.

4. Europskim zakonom Europskoga parlamenta utvrđuju se pravila i opći uvjeti prema kojima je Pučki pravobranitelj dužan obavljati svoje dužnosti. Europski parlament djeluje na vlastitu inicijativu nakon što zatraži mišljenje Komisije i pribavi suglasnost Vijeća.

Članak III.-336.

Europski parlament održava godišnja zasjedanja. Sastaje se, bez posebnog sazivanja, drugoga utorka u ožujku.

Europski se parlament može sastati na izvanrednom zasjedanju na zahtjev većine svojih članova ili na zahtjev Vijeća ili Komisije.

Članak III.-337.

1. Europsko vijeće i Vijeće mogu biti saslušani pred Europskim parlamentom u skladu s uvjetima utvrđenim Poslovníkom Europskoga vijeća i Poslovníkom Vijeća.

2. Komisija može prisustvovati na svim sjednicama Europskoga parlamenta i na svoj zahtjev biti saslušana. Na pitanja koja joj postavi Europski parlament ili njegovi članovi Komisija odgovara usmeno ili pismeno.

3. Europski parlament na javnom zasjedanju raspravlja o godišnjem općem izvješću koje mu je podnijela Komisija.

Članak III.-338.

Osim ako nije drugačije predviđeno Ustavom, Europski parlament odlučuje većinom glasova. Njegovim se poslovnikom utvrđuje kvorum.

Članak III.-339.

Europski parlament donosi svoj poslovnik, i to odlukom većine svojih članova.

Zapisnici sa sjednica Europskoga parlamenta objavljuju se na način utvrđen Ustavom i Poslovníkom Europskoga parlamenta.

Članak III.-340.

Ako mu se u vezi s aktivnostima Komisije podnese prijedlog za izglasavanje nepovjerenja Komisiji, Europski parlament o tome ne glasuje dok ne prođu najmanje tri dana od dana podnošenja prijedloga, o tome odlučuje isključivo javnim glasovanjem.

Ako se prijedlog za izglasavanje nepovjerenja usvoji dvotrećinskom većinom glasova koja predstavlja većinu članova Europskoga parlamenta, članovi Komisije kolektivno podnose ostavku, a ministar vanjskih poslova Unije daje ostavku na poslove koje obavlja u Komisiji. Oni ostaju na dužnosti i nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ne budu zamijenjeni u skladu s člancima I.-26. i I.-27. U tom slučaju, mandat članova Komisije koji su imenovani kao njihova zamjena istječe na dan na koji bi istekao mandat članova Komisije koji su morali kolektivno podnijeti ostavku.

Pododjeljak 2.
Europsko vijeće

Članak III.-341.

1. Prilikom glasovanja svaki član Europskoga vijeća može glasovati u ime još najviše jednog člana.

Suzdržanost članova koji su nazočni, bilo osobno ili preko zastupnika, nije prepreka donošenju od strane Europskoga vijeća akata koji zahtijevaju jednoglasnost.

2. Predsjednik Europskoga parlamenta može biti pozvan da bude saslušan pred Europskim vijećem.

3. O postupovnim pitanjima i o donošenju svoga poslovnika Europsko vijeće odlučuje običnom većinom.

4. Europskome vijeću pomaže Glavno tajništvo Vijeća.

Pododjeljak 3.
Vijeće ministara

Članak III.-342.

Vijeće se sastaje kad ga sazove njegov predsjednik, bilo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev jednoga od njegovih članova ili Komisije.

Članak III.-343.

1. Prilikom glasovanja svaki član Vijeća može glasovati u ime još najviše jednog člana.

2. Kad treba odlučiti običnom većinom, Vijeće odlučuje većinom svojih članova.

3. Suzdržanost članova koji su nazočni, bilo osobno ili preko zastupnika, nije prepreka donošenju od strane Vijeća akata koji zahtijevaju jednoglasnost.

Članak III.-344.

1. Odbor koji se sastoji od stalnih predstavnika vlada država članica priprema rad Vijeća i izvršava zadaće koje mu je Vijeće povjerilo. Odbor može donositi postupovne odluke u slučajevima predviđenim Poslovníkom Vijeća.

2. Vijeću pomaže Glavno tajništvo, za čiji rad odgovara glavni tajnik kojega imenuje Vijeće.

O ustroju Glavnoga tajništva Vijeće odlučuje običnom većinom.

3. O postupovnim pitanjima i donošenju svoga Poslovnika Vijeće odlučuje običnom većinom.

Članak III.-345.

Vijeće može običnom većinom od Komisije zatražiti da provede svaku studiju koja je po mišljenju Vijeća potrebna za ostvarenje zajedničkih ciljeva, te da mu podnese sve odgovarajuće prijedloge. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima za to obavještava Vijeće.

Članak III.-346.

Vijeće donosi europske odluke kojima se utvrđuju pravila o odborima predviđenima Ustavom. Vijeće odlučuje običnom većinom nakon savjetovanja s Komisijom.

Pododjeljak 4.

Europska komisija

Članak III.-347.

Članovi Komisije suzdržavaju se od bilo kakvog djelovanja nespojivog s njihovim dužnostima. Države članice poštuju njihovu neovisnost i ne pokušavaju na njih utjecati dok obavljaju svoje zadaće.

Tijekom svoga mandata članovi Komisije se ne smiju baviti nikakvom drugom djelatnošću, plaćenom ili ne. Prilikom stupanja na dužnost daju svečanu obvezu da će, tijekom i nakon mandata, poštovati obveze koje iz nje proizlaze, osobito dužnost da se čestito i suzdržano ponašaju u pogledu prihvaćanja određenih imenovanja ili povlastica nakon što im prestane mandat. U slučaju bilo kakve povrede tih obveza, Sud pravde može, na prijedlog Vijeća koje odlučuje običnom većinom ili Komisije, riješiti da se dotična osoba, ovisno o okolnostima, razriješi u skladu s člankom III.-349 ili da joj se oduzima pravo na mirovinu ili druge zamjenske povlastice.

Članak III.-348.

1. Osim u slučaju redovne zamjene ili smrti, dužnosti člana Komisije prestaju kad on ili ona podnese ostavku ili bude razriješen odnosno razriješena.

2. Mjesto koje je ostalo upražnjeno nakon ostavke, razrješenja ili smrti određenog člana popunjava do kraja njegovoga mandata novi član istoga državljanstva kojeg Vijeće imenuje sporazumno s predsjednikom Komisije, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i u skladu s kriterijima utvrđenim u članku I.-26. stavku 4.

Vijeće može, jednoglasno na prijedlog predsjednika Komisije, odlučiti da to mjesto ne treba popuniti, osobito ako do kraja mandata ostaje malo vremena.

3. U slučaju ostavke, razrješenja ili smrti predsjednika, on se do kraja mandata zamjenjuje u skladu s člankom I.-27. stavkom 1.

4. U slučaju ostavke, razrješenja ili smrti ministra vanjskih poslova Unije, on se do kraja mandata zamjenjuje u skladu s člankom I.-28. stavkom 1.

5. U slučaju ostavke svih članova Komisije, oni ostaju na dužnosti i nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ne budu zamijenjeni do kraja mandata u skladu s člancima I.-26. i I.-27.

Članak III.-349.

Ako bilo koji od članova Komisije više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti, odnosno ako bude proglašen krivim za ozbiljan propust, Sud ga može razriješiti na prijedlog Vijeća koje odlučuje običnom većinom ili Komisije.

Članak III.-350.

Ne dovodeći u pitanje članak I.-28. stavak 4., predsjednik raspoređuje obveze Komisije i dodjeljuje ih njezinim članovima, u skladu s člankom I.-27. stavkom 3. Tijekom mandata Komisije predsjednik može te poslove preraspodijeliti. Dužnosti koje im je povjerio predsjednik članovi Komisije obavljaju pod njegovim vodstvom.

Članak III.-351.

Komisija odlučuje većinom svojih članova. Njezinim se poslovnikom utvrđuje kvorum.

Članak III.-352.

1. Komisija donosi svoj poslovnik kako bi osigurala vlastito funkcioniranje i funkcioniranje svojih službi. Ona se brine da se taj poslovnik objavi.
2. Svake godine, najkasnije mjesec dana prije otvaranja zasjedanja Europskoga parlamenta, Komisija objavljuje opće izvješće o aktivnostima Unije.

Pododjeljak 5.

Sud pravde Europske unije

Članak III.-353.

Sud pravde zasjeda u vijećima, kao Veliko vijeće ili u punom sastavu, u skladu sa Statutom Suda pravde Europske unije.

Članak III.-354.

Sudu pravde pomaže osam nezavisnih odvjetnika. Ako Sud pravde to zatraži, Vijeće može jednoglasno donijeti europsku odluku o povećanju broja nezavisnih odvjetnika.

Dužnost je nezavisnoga odvjetnika, koji djeluje potpuno nepristrano i neovisno, na javnoj sjednici podnositi obrazložene zaključne prijedloge o predmetima u kojima se, u skladu sa Statutom Suda pravde Europske unije, zahtijeva njegovo sudjelovanje.

Članak III.-355.

Suci i nezavisni odvjetnici Suda pravde biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji imaju kvalifikacije potrebne za imenovanje na najviše sudačke dužnosti u svojim zemljama ili koji su priznati pravници; imenuju ih sporazumno vlade država članica nakon savjetovanja s vijećem kako je predviđeno člankom III.-357.

Svake tri godine obavlja se djelomična zamjena sudaca i nezavisnih odvjetnika, u skladu s uvjetima utvrđenim u Statutu Suda pravde Europske unije.

Suci iz svojih redova biraju predsjednika Suda pravde na mandat od tri godine. Predsjednik može biti ponovno izabran.

Sud pravde donosi svoj poslovnik. Za taj je poslovnik potrebna suglasnost Vijeća.

Članak III.-356.

Broj sudaca Suda opće nadležnosti određuje se Statutom Suda pravde Europske unije. Statutom se može predvidjeti da Sudu opće nadležnosti pomažu nezavisni odvjetnici.

Članovi Suda opće nadležnosti biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji imaju sposobnosti potrebne za imenovanje na visoke sudačke dužnosti. Imenuju ih sporazumno vlade država članica nakon savjetovanja s Vijećem kako je predviđeno člankom III.-357.

Svake tri godine obavlja se djelomična obnova članstva Suda opće nadležnosti.

Suci iz svojih redova biraju predsjednika Suda opće nadležnosti na mandat od tri godine. Predsjednik može biti ponovno izabran.

Sud opće nadležnosti donosi svoj poslovnik u dogovoru sa Sudom pravde. Za taj je poslovnik potrebna suglasnost Vijeća.

Ako Statut ne predviđa drugačije, na Sud opće nadležnosti primjenjuju se odredbe Ustava koje se odnose na Sud pravde.

Članak III.-357.

Vijeće zaduženo za davanje mišljenja o podobnosti kandidata za obnašanje dužnosti suca i nezavisnog odvjetnika Suda pravde i Suda opće nadležnosti osniva se prije nego vlade država članica obave imenovanja iz članka III.-355. i III.-356.

Vijeće se sastoji od sedam osoba imenovanih iz redova bivših članova Suda pravde i Suda opće nadležnosti, članova nacionalnih vrhovnih sudova i priznatih pravnikā, od kojih jednoga predlaže Europski parlament. Vijeće Europske unije donosi europsku odluku kojom se utvrđuju pravila rada vijeća i europsku odluku o imenovanju njegovih članova. Ono odlučuje na inicijativu predsjednika Suda pravde.

Članak III.-358.

1. Sud opće nadležnosti nadležan je postupati i odlučivati u prvom stupnju ili u postupcima iz članka III.-365., III.-367., III.-370., III.-372. i III.-374., uz iznimku onih koji su dodijeljeni specijaliziranom sudu osnovanom na temelju članka III.-359. i onih koji su Statutom Suda pravde Europske unije pridržani za Sud pravde. Statutom se može predvidjeti da je Sud opće nadležnosti nadležan i za druge vrste predmeta ili postupaka.

Protiv odluka koje Sud opće nadležnosti donese na temelju ovoga stavka Sudu pravde se može uložiti pravni lijek isključivo zbog pravnih pitanja, pod uvjetima i u granicama utvrđenim Statutom.

2. Sud opće nadležnosti nadležan je postupati i odlučivati u predmetima ili postupcima pokrenutim protiv odluka specijaliziranih sudova.

Odluke koje Sud opće nadležnosti donese na temelju ovoga stavka mogu iznimno podlijevati preispitivanju Suda pravde, pod uvjetima i u granicama utvrđenim Statutom Suda pravde Europske unije, kad postoji ozbiljna opasnost od ugrožavanja jedinstva ili dosljednosti prava Unije.

3. Sud opće nadležnosti nadležan je postupati i odlučivati o pitanjima upućenim na prethodnu odluku na temelju članka III.-369., u određenim područjima utvrđenim Statutom Suda pravde Europske unije.

Ako Sud opće nadležnosti smatra da je u predmetu potrebno donijeti načelnu odluku koja bi mogla utjecati na jedinstvo ili dosljednost prava Unije, može taj predmet uputiti Sudu pravde na odlučivanje.

Odluke koje Sud opće nadležnosti donese o pitanjima koja su mu upućena na prethodnu odluku mogu iznimno podlijevati preispitivanju Suda pravde, pod uvjetima i u granicama utvrđenim Statutom, kad postoji ozbiljna opasnost od ugrožavanja jedinstva ili dosljednosti prava Unije.

Članak III.-359.

1. Europskim zakonima mogu se osnivati specijalizirani sudovi pridruženi Sudu opće nadležnosti koji postupaju i odlučuju u prvom stupnju u nekim predmetima pokrenutim na određenim područjima. Oni se donose bilo na prijedlog Komisije nakon savjetovanja sa Sudom pravde ili na zahtjev Suda pravde nakon savjetovanja s Komisijom.

2. Europskim zakonom o osnivanju specijaliziranog suda utvrđuju se pravila o ustroju suda i opsegu nadležnosti koja mu je dodijeljena.

3. Protiv odluka koje donose specijalizirani sudovi može se uložiti pravni lijek Sudu opće nadležnosti isključivo zbog pravnih pitanja, a kad to predviđa europski zakon o osnivanju specijaliziranog suda pravni se lijek može uložiti i zbog činjeničnoga stanja.

4. Članovi specijaliziranih sudova biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji imaju sposobnosti potrebne za imenovanje na sudačku dužnost. Imenuje ih Vijeće jednoglasnom odlukom.

5. Specijalizirani sudovi donose svoje poslovnike u dogovoru sa Sudom pravde. Za te je poslovnike potrebna suglasnost Vijeća.

6. Ako europski zakon o osnivanju specijaliziranog suda ne predviđa drugačije, na specijalizirane se sudove primjenjuju odredbe Ustava koje se odnose na Sud pravde Europske unije i odredbe Statuta Suda pravde Europske unije. Na specijalizirane se sudove u svakom slučaju primjenjuje Glava I. Statuta i njegov članak 64.

Članak III.-360.

Ako Komisija smatra da neka država članica nije ispunila određenu obvezu iz Ustava, ona o tome daje obrazloženo mišljenje, nakon što je dotičnoj državi pružila priliku da se očituje.

Ako dotična država ne postupi prema mišljenju u roku koji je utvrdila Komisija, Komisija se može obratiti Sudu pravde Europske unije.

Članak III.-361.

Država članica koja smatra da neka druga članica nije ispunila određenu obvezu iz Ustava može se obratiti Sudu pravde Europske unije.

Prije nego država članica protiv druge države članice podnese tužbu zbog navodne povrede obveze iz Ustava, dužna se obratiti Komisiji.

Komisija daje obrazloženo mišljenje nakon što se objema državama dade prilika da usmeno i pismeno iznesu svoj predmet i svoja shvaćanja predmeta druge strane.

Ako Komisija ne dade mišljenje u roku od tri mjeseca od datuma kad joj je slučaj podnesen, izostanak tog mišljenja ne sprečava obraćanje Sudu.

Članak III.-362.

1. Ako Sud pravde Europske unije utvrdi da neka država članica nije ispunila određenu obvezu iz Ustava, ta je država obvezna poduzeti mjere potrebne za postupanje po presudi Suda.

2. Ako Komisija smatra da dotična država članica nije poduzela mjere potrebne za postupanje po presudi iz stavka 1., može se obratiti Sudu pravde Europske unije nakon što je toj državi dala priliku da se očituje. Pritom utvrđuje paušalni iznos ili novčanu kaznu koju dotična država članica treba platiti i koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

Ako Sud utvrdi da dotična država članica nije postupila po njegovoj presudi može joj naložiti plaćanje paušalnog iznosa ili novčane kazne.

Taj postupak ne dovodi u pitanje članak III.-361.

3. Kad se Komisija obrati Sudu pravde Europske unije na temelju članka III.-360. zbog toga što država članica nije ispunila obvezu da obavijesti o mjerama prijenosa europskoga okvirnog zakona u nacionalno zakonodavstvo, može, ako to smatra svrhovitim, utvrditi paušalni iznos ili novčanu kaznu koju dotična država treba platiti i koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

Ako utvrdi da je došlo do povrede, Sud može dotičnoj državi članici naložiti plaćanje paušalnog iznosa ili novčane kazne koja ne premašuje iznos koji je utvrdila Komisija. Obveza plaćanja počinje teći od datuma koji Sud utvrdi u svojoj presudi.

Članak III.-363.

Europskim zakonima i uredbama Vijeća Sudu pravde Europske unije može se dati neograničena nadležnost glede kazni koje su njima predviđene.

Članak III.-364.

Ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava, europskim se zakonom Sudu pravde Europske unije može prenijeti nadležnost, u opsegu koji je njime određen, za sporove koji se odnose na primjenu akata, donesenih na temelju Ustava, koji utvrđuje europska prava intelektualnoga vlasništva.

Članak III.-365.

1. Sud pravde Europske unije ocjenjuje zakonitost europskih zakona i okvirnih zakona, akata Vijeća, Komisije i Europske središnje banke, osim preporuka i mišljenja, te akata Europskoga parlamenta i Europskoga vijeća koji bi mogli proizvesti pravne učinke u odnosu na treće osobe. On ocjenjuje i zakonitost akata tijela, ureda ili agencija Unije koji bi mogli proizvesti pravne učinke u odnosu na treće osobe.

2. U svrhe stavka 1., Sud pravde Europske unije nadležan je za postupke koje pokrene država članica, Europski parlament, Vijeće ili Komisija zbog nenadležnosti, bitne povrede postupka, povrede Ustava ili bilo kojeg pravnoga propisa vezanoga uz njegovu primjenu, odnosno zlouporabe ovlasti.

3. Sud pravde Europske unije je, pod uvjetima utvrđenim u stavcima 1. i 2., nadležan za postupke koje pokrenu Revizorski sud, Europska središnja banka i Odbor regija u svrhu zaštite svojih prava.

4. Svaka fizička ili pravna osoba može, pod uvjetima utvrđenim u stavcima 1. i 2., pokrenuti postupak protiv akta koji je na nju naslovljen ili koji se nje izravno i osobno tiče, te protiv regulatornog akta koji se nje izravno tiče, a ne podrazumijeva provedbene mjere.

5. Aktima o osnivanju tijela, ureda i agencija Unije mogu se utvrditi posebni uvjeti i mjere vezano za postupke koje su fizičke ili pravne osobe pokrenule protiv tih tijela, ureda ili agencija, a koji bi mogli proizvesti pravne učinke u odnosu na njih.

6. Postupak predviđen ovim člankom pokreće se u roku od dva mjeseca od objave akta ili od njegovoga priopćavanja tužitelju odnosno, ako to izostane, od dana kad je tužitelj za njega saznao, ovisno o slučaju.

Članak III.-366.

Ako je tužba osnovana, Sud pravde Europske unije dotični akt proglašava ništavim.

Međutim, ako to ocijeni potrebnim, Sud navodi učinke akta proglašenog ništavim koji se smatraju konačnima.

Članak III.-367.

Ako Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Komisija ili Europska središnja banka propuste djelovati kršeći Ustav, države članice i druge institucije Unije mogu pred Sudom pravde pokrenuti postupak za utvrđivanje povrede. Ovaj se članak pod istim uvjetima primjenjuje i na tijela, urede i agencije Unije koji propuste djelovati.

Tužba je dopuštena samo ako je dotična institucija, tijelo, ured ili agencija prethodno bila pozvana djelovati. Ako u roku od dva mjeseca od takvoga poziva dotična institucija, tijelo, ured ili agencija ne zauzme stajalište, postupak se može pokrenuti u roku od daljnja dva mjeseca.

Svaka se fizička ili pravna osoba može, pod uvjetima iz stavka 1. i 2., obratiti Sudu zbog toga što institucija, tijelo, ured ili agencija Unije u njenom predmetu nije donijela bilo koji akt drukčiji od preporuke ili mišljenja.

Članak III.-368.

Institucija, tijelo, ured ili agencija čiji je akt proglašen ništavim ili čije je nepostupanje proglašeno protivnim Ustavu obvezna je poduzeti mjere koje su potrebne za postupanje po presudi Suda pravde Europske unije.

Ta obveza ne utječe ni na kakvu obvezu koja može proizići iz primjene stavka 2. članka III.-431.

Članak III.-369.

Sud pravde Europske unije nadležan je za donošenje prethodnih odluka o:

- a) tumačenju Ustava;
- b) valjanosti i tumačenju akata institucija, tijela, ureda i agencija Unije.

Kad se takvo pitanje postavi pred bilo kojim sudom ili tribunalom države članice, taj sud ili tribunal može, ako smatra da mu je odluka o tom pitanju potrebna kako bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome done-
se odluku.

Kada se bilo koje takvo pitanje postavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom ili tribunalom neke države članice protiv čije odluke prema nacionalnom pravu nije predviđen pravni lijek, taj se sud obraća Sudu.

Ako se to pitanje postavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom ili tribunalom neke države članice u pogledu osobe koja je u pritvoru, Sud odlučuje u najkraćem mogućem roku.

Članak III.-370.

Sud pravde Europske unije nadležan je za sporove koji se odnose na naknadu štete iz članka III.-431. stavaka 2. i 3.

Članak III.-371.

Sud pravde je nadležan odlučiti o zakonitosti akta koji je donijelo Europsko vijeće ili Vijeće na temelju članka I.-59. isključivo na zahtjev države članice na koju se odnosi odluka Europskoga vijeća ili Vijeća i isključivo u odnosu na postupovne odredbe sadržane u tom članku.

Taj se zahtjev mora podnijeti u roku od mjesec dana od te odluke. Sud odlučuje u roku od mjesec dana od podnošenja zahtjeva.

Članak III.-372.

Sud pravde Europske unije nadležan je za svaki spor između Unije i njezinih djelatnika u granicama i pod uvjetima utvrđenim u uredbama o službenicima i uvjetima zaposlenja za ostale djelatnike Unije.

Članak III.-373.

Sud pravde Europske unije nadležan je, u dolje utvrđenim granicama, za sporove koji se odnose na:

- a) ispunjavanje obveza država članica prema Statutu Europske investicijske banke. U vezi s time, Upravni odbor ima ovlasti koje su Komisiji dodijeljene na temelju članka III.-360.;

- b) mjere koje donosi Odbor guvernera Europske investicijske banke. U vezi s time, svaka država članica, Komisija ili Upravni odbor Banke mogu pokrenuti postupak pod uvjetima utvrđenim u članku III.-365.;
- c) mjere koje donosi Upravni odbor Europske investicijske banke. Postupak protiv tih mjera mogu pokrenuti države članice ili Komisija, pod uvjetima utvrđenim u članku III.-365. i isključivo zbog nepoštivanja postupka predviđenog člankom 19. stavcima 2., 5., 6. i 7. Statuta Banke;
- d) ispunjavanje obveza nacionalnih središnjih banaka prema Ustavu i Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. U vezi s time, ovlasti Upravnoga vijeća Europske središnje banke u odnosu na nacionalne središnje banke jednake su ovlastima dodijeljenima Komisiji na temelju članka III.-360. u odnosu na države članice. Ako Sud pravde Europske unije utvrdi da neka nacionalna središnja banka nije ispunila neku obvezu iz Ustava, od te će se banke zatražiti da poduzme mjere potrebne za postupanje po presudi Suda.

Članak III.-374.

Sud pravde Europske unije nadležan je donijeti presudu na temelju bilo koje arbitražne klauzule sadržane u ugovoru sklopljenom od strane Unije ili u njezino ime, bilo da se na njega primjenjuje javno ili privatno pravo.

Članak III.-375.

1. Osim kad je riječ o nadležnosti dodijeljenoj Sudu pravde Europske unije na temelju Ustava, sporovi u kojima je Unija jedna od stranaka ne isključuju se po toj osnovi iz nadležnosti sudova država članica.

2. Države se članice obvezuju da sporove o tumačenju ili primjeni Ustava neće rješavati na načine koji nisu njime predviđeni.

3. Sud pravde je nadležan za svaki spor između država članica koji se odnosi na predmet Ustava, ako je taj spor pred njega iznesen na temelju posebnog sporazuma između stranaka.

Članak III.-376.

Sud pravde Europske unije nije nadležan u odnosu na članke I.-40. i I.-41. i odredbe poglavlja II. glave V. koji se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, te članak III.-293. u mjeri u kojoj se tiče zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

Međutim, Sud je nadležan pratiti poštivanje članka III.-308. i rješavati u postupcima pokrenutim u skladu s uvjetima iz članka III.-365. stavka 4. u koji-

ma se ocjenjuje zakonitost europskih odluka koje predviđaju restriktivne mjere protiv fizičkih i pravnih osoba koje je Vijeće donijelo na temelju poglavlja II. glave V.

Članak III.-377.

U ostvarivanju svojih ovlasti u pogledu odredaba odjeljaka 4. i 5. i poglavlja IV. Glave III. koji se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde, Sud pravde Europske unije nije nadležan preispitivati valjanost ili razmjernost radnji koje poduzimaju policija ili druga tijela specijalizirana za kazneni progon u nadležnosti država članica ili ispunjavanje obveza država članica u pogledu očuvanja javnoga poretka i zaštite unutarnje sigurnosti.

Članak III.-378.

Unatoč proteku roka utvrđenog člankom III.-365. stavkom 6., svaka se stranka može, u slučaju spora o aktu opće primjene koji je donijela neka institucija, tijelo, ured ili agencija Unije, pred Sudom pravde Europske unije pozvati na neprimjenjivost tog akta iz razloga navedenih u članku III.-365. stavku 2.

Članak III.-379.

1. Postupci pokrenuti pred Sudom pravde Europske unije nemaju odgovodni učinak. Međutim, ako Sud smatra da okolnosti to nalažu, može naložiti odgodu primjene pobijanoga akta.

2. Sud pravde Europske unije može u bilo kojem predmetu pred njime propisati bilo koju potrebnu privremenu mjeru.

Članak III.-380.

Presude Suda pravde Europske unije postaju izvršne pod uvjetima utvrđenim u članku III.-401.

Članak III.-381.

Statut Suda pravde Europske unije utvrđuje se protokolom.

Europskim zakonom mogu se dopuniti odredbe Statuta, uz iznimku glave I. i članka 64. Dopune se donose bilo na zahtjev Suda pravde i nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom pravde.

Pododjeljak 6.
Europska središnja banka

Članak III.-382.

1. Upravno vijeće Europske središnje banke čine članovi Izvršnoga odbora Europske središnje banke i guverneri nacionalnih središnjih banaka država članica bez prava izuzeća, o kojima je riječ u članku III.-197.

2. Izvršni odbor ima predsjednika, potpredsjednika i još četiri člana.

Predsjednika, potpredsjednika i ostale članove Izvršnoga odbora imenuje Europsko vijeće, na temelju odluke kvalificirane većine, iz redova osoba priznata ugleda i sa stručnim iskustvom na monetarnom ili bankarskom području, na preporuku Vijeća i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Upravnim vijećem Europske središnje banke.

Oni se imenuju na razdoblje od osam godina i ne mogu se ponovno imenovati. Samo državljani država članica mogu biti članovi Izvršnoga odbora.

Članak III.-383.

1. Na sastancima Upravnoga vijeća Europske središnje banke mogu sudjelovati, bez prava glasa, predsjednik Vijeća i jedan član Komisije.

Predsjednik Vijeća može podnijeti prijedlog na razmatranje Upravnome vijeću Europske središnje banke.

2. Predsjednik Europske središnje banke poziva se na sastanke Vijeća kad god ono raspravlja o pitanjima koja se izravno odnose na ciljeve i zadaće Europskoga sustava središnjih banaka.

3. Europska središnja banka svake godine upućuje izvješće o aktivnostima Europskoga sustava središnjih banaka i o monetarnoj politici u prethodnoj i tekućoj godini Europskome parlamentu, Europskome vijeću, Vijeću i Komisiji. Predsjednik Europske središnje banke predstavlja to izvješće Europskome parlamentu, koji na temelju toga može održati opću raspravu, te Vijeću.

Predsjednika Europske središnje banke i ostale članove Izvršnoga odbora na zahtjev Europskoga parlamenta ili na vlastitu inicijativu mogu saslušati nadležna tijela Europskoga parlamenta.

Pododjeljak 7.
Revizorski sud

Članak III.-384.

1. Revizorski sud provjerava račune svih prihoda i izdataka Unije. On provjerava i račune svih prihoda i izdataka bilo kojega tijela, ureda ili agenci-

je koju je osnovala Unija ako instrument o osnivanju toga tijela, ureda ili agencije ne isključuje takvu provjeru.

Revizorski sud predaje Europskome parlamentu i Vijeću izjavu kojom se potvrđuje pouzdanost vođenja računa te zakonitost i pravilnost provedenih transakcija koja se objavljuje u Službenom listu Europske unije. Ta izjava može biti dopunjena posebnim ocjenama za svako veće područje aktivnosti Unije.

2. Revizorski sud provjerava jesu li svi prihodi primljeni i svi izdaci nastali zakonito te je li financijsko poslovanje bilo ispravno. Pritom osobito izvješćuje o bilo kojoj nepravilnosti.

Revizija prihoda provodi se na temelju iznosa za koje je utvrđeno da su dospjeli za naplatu i iznosa koji su Uniji stvarno uplaćeni.

Revizija izdataka provodi se kako na temelju preuzetih obveza, tako i na temelju izvršenih plaćanja.

Te se revizije mogu provoditi prije zaključenja poslovnih knjiga za dotičnu financijsku godinu.

3. Revizija se temelji na vođenoj evidenciji i po potrebi se obavlja na licu mjesta u ostalim institucijama, ili u prostorijama tijela, ureda ili agencije koji upravljaju приходima ili izdacima u ime Unije i u državama članicama, te u prostorijama fizičkih ili pravnih osoba koje primaju sredstva iz proračuna. U državama članicama revizija se provodi u suradnji s nacionalnim revizorskim tijelima ili, ako ona nemaju potrebne ovlasti, s nadležnim nacionalnim službama. Revizorski sud i nacionalna revizorska tijela država članica surađuju u duhu povjerenja, zadržavajući pritom svoju neovisnost. Ta tijela ili službe obavještavaju Revizorski sud o svojoj namjeri da sudjeluju u reviziji.

Ostale institucije, tijela, uredi ili agencije koje upravljaju приходima ili izdacima u ime Unije, fizičke ili pravne osobe koje primaju sredstva iz proračuna, te nacionalna revizorska tijela ili, ako ona nemaju potrebne ovlasti, nadležne nacionalne službe prosljeđuju Revizorskome sudu, na njegov zahtjev, sve dokumente ili informacije koje su mu potrebne za izvršavanje njegovih zadaća.

U odnosu na djelatnost Europske investicijske banke vezanu za upravljanje приходima i izdacima Unije, pravo pristupa Revizorskoga suda informacijama koje se nalaze u posjedu Banke uređuje se sporazumom između Revizorskoga suda, Banke i Komisije. Ako se takav sporazum ne sklopi, Revizorski sud unatoč tome ima pristup informacijama potrebnim za reviziju izdataka i prihoda Unije kojima upravlja Banka.

4. Revizorski sud sastavlja godišnje izvješće po zaključenju svake financijske godine. Ono se upućuje drugim institucijama i objavljuje se, zajedno s odgovorima tih institucija na primjedbe Revizorskoga suda, u Službenom listu Europske unije.

Osim toga, Revizorski sud se može u svako doba očitovati, osobito u obliku posebnih izvješća, o određenim pitanjima i davati mišljenja na zahtjev jedne od tih drugih institucija.

Svoja godišnja izvješća, posebna izvješća ili mišljenja Revizorski sud donosi većinom svojih članova. Međutim, on može ustrojavati unutarnja vijeća zadužena za donošenje nekih kategorija izvješća ili mišljenja pod uvjetima utvrđenim svojim Poslovníkom.

Europskome parlamentu i Vijeću on pomaže u izvršavanju njihovih ovlasti vezanih za nadzor nad izvršenjem proračuna.

On donosi svoj poslovnik. Za taj je poslovnik potrebna suglasnost Vijeća.

Članak III.-385.

1. Članovi Revizorskoga suda biraju se iz redova osoba koje u svojim državama sudjeluju ili su sudjelovale u radu tijela vanjske revizije ili koje su posebno osposobljene za tu dužnost. Njihova neovisnost mora biti neupitna.

2. Članovi Revizorskoga suda imenuju se na razdoblje od šest godina. Mogu se ponovno imenovati. Vijeće donosi europsku odluku kojom utvrđuje popis članova sastavljen u skladu s prijedlozima svake države članice. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članovi Revizorskoga suda između sebe biraju predsjednika na mandat od tri godine. Predsjednik može biti ponovno izabran.

3. U obavljanju svojih dužnosti, članovi Revizorskoga suda ne smiju tražiti ni primati upute ni od koje vlade niti od kojeg drugog tijela. Suzdržavaju se od svakog djelovanja nespojivog s njihovim dužnostima.

4. Članovi Revizorskoga suda se tijekom svoga mandata ne smiju baviti nikakvom drugom djelatnošću, plaćenom ili ne. Prilikom stupanja na dužnost, oni se svečano obvezuju da će, tijekom i nakon mandata, poštovati obveze koje iz njega proizlaze, a osobito dužnost da se čestito i suzdržano ponašaju u pogledu prihvaćanja određenih imenovanja ili povlastica nakon što im prestane mandat.

5. Osim u slučaju redovne zamjene ili smrti, dužnosti člana Revizorskoga suda prestaju kad on podnese ostavku ili bude razriješen odlukom Suda na temelju stavka 6.

Mjesto koje je nakon toga ostalo upražnjeno popunjava se do kraja mandata toga člana.

Osim u slučaju razrješenja, članovi Revizorskoga suda ostaju na dužnosti dok ne budu zamijenjeni.

6. Člana Revizorskoga suda moguće je razriješiti ili mu se može oduzeti pravo na mirovinu ili druge povlastice koje koristi samo ako Sud pravde, na

zahtjev Revizorskoga suda, utvrdi da on ili ona više ne zadovoljava potrebne uvjete ili da ne ispunjava obveze koje proizlaze iz njegove ili njezine dužnosti.

ODJELJAK 2.
SAVJETODAVNA TIJELA UNIJE

Pododjeljak 1.
Odbor regija

Članak III.-386.

Broj članova Odbora regija ne smije biti veći od 350. Vijeće, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije, donosi europsku odluku kojom se utvrđuje sastav Odbora.

Članovi Odbora i isto toliko zamjenika članova imenuju se na razdoblje od pet godina. Mogu se ponovno imenovati. Niti jedan član Odbora ne može u isto vrijeme biti član Europskoga parlamenta.

Vijeće donosi europsku odluku kojom utvrđuje popis članova i zamjenika članova sastavljen u skladu s prijedlozima svake države članice.

Nakon što istekne mandat iz članka I.-32. stavka 2. na temelju kojega su predloženi, mandat članova Odbora automatski prestaje, te im se potom nalazi zamjena do kraja toga mandata u skladu s istim postupkom.

Članak III.-387.

Odbor regija bira svoga predsjedatelja i službenike iz redova svojih članova na mandat od dvije i pol godine.

Odbor saziva njegov predsjedatelj na zahtjev Europskoga parlamenta, Vijeća ili Komisije. On se može sastati i na vlastitu inicijativu.

Odbor donosi svoj poslovnik.

Članak III.-388.

S Odborom regija savjetuje se Europski parlament, Vijeće ili Komisija kada to predviđa Ustav, a u svim drugim slučajevima kad neka od tih institucija to smatra svrhovitim, osobito u onima koji se tiču prekogranične suradnje.

Ako to smatraju potrebnim, Europski parlament, Vijeće ili Komisija određuju Odboru rok za podnošenje mišljenja koji ne može biti kraći od mjesec dana od datuma kada predsjedatelj o tome primi obavijest. Ako po isteku tog roka mišljenje ne bude donijeto, to ne sprečava daljnje djelovanje.

Kada se za mišljenje pita Gospodarski i socijalni odbor, Europski parlament, Vijeće ili Komisija obavještavaju Odbor regija o zahtjevu za davanje

mišljenja. Ako Odbor regija smatra da je riječ o posebnim regionalnim interesima, on može dati mišljenje o tom pitanju. Mišljenje može dati i na vlastitu inicijativu.

Mišljenje Odbora, zajedno sa zapisnikom o njegovom radu, upućuje se Europskome parlamentu, Vijeću i Komisiji.

Pododjeljak 2.
Gospodarski i socijalni odbor

Članak III.-389.

Broj članova Gospodarskoga i socijalnog odbora ne smije biti veći od 350. Vijeće, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije, donosi europsku odluku kojom se utvrđuje sastav Odbora.

Članak III.-390.

Članovi Odbora imenuju se na razdoblje od pet godina. Mogu se ponovno imenovati.

Vijeće donosi europsku odluku kojom utvrđuje popis članova sastavljen u skladu s prijedlozima svake države članice.

Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Komisijom. Ono može pribaviti mišljenje reprezentativnih europskih tijela iz raznih gospodarskih i socijalnih sektora i civilnoga društva, kojih se djelatnosti Unije tiču.

Članak III.-391.

Gospodarski i socijalni odbor bira svoga predsjedatelja i službenike iz redova svojih članova na mandat od dvije i pol godine.

Odbor saziva njegov predsjedatelj na zahtjev Europskoga parlamenta, Vijeća ili Komisije. On se može sastati i na vlastitu inicijativu.

Odbor donosi svoj poslovnik.

Članak III.-392.

S Gospodarskim i socijalnim odborom savjetuje se Europski parlament, Vijeće ili Komisija kada to predviđa Ustav. Te se institucije s njime mogu savjetovati u svim slučajevima kada to smatraju svrhovitim. Odbor može dati mišljenje i na vlastitu inicijativu.

Ako to smatraju potrebnim, Europski parlament, Vijeće ili Komisija određuju Odboru rok za podnošenje mišljenja koji ne može biti kraći od mjesec dana od datuma kada predsjedatelj o tome primi obavijest. Ako po proteku tog roka mišljenje ne bude donijeto, to ne sprečava daljnje djelovanje.

Mišljenje Odbora, zajedno sa zapisnikom o njegovom radu, upućuje se Europskome parlamentu, Vijeću i Komisiji.

ODJELJAK 3.
EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA

Članak III.-393.

Europska investicijska banka ima pravnu osobnost.

Njezini su članovi države članice.

Statut Europske investicijske banke utvrđuje se protokolom.

Odredbe Statuta Europske investicijske banke mogu se izmijeniti europskim zakonom Vijeća. Vijeće odlučuje jednoglasno, bilo na zahtjev Europske investicijske banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisije ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom investicijskom bankom.

Članak III.-394.

Zadaća Europske investicijske banke je, u interesu Unije, pridonijeti uravnoteženom i stalnom razvoju unutarnjega tržišta, pri čemu ima pristup tržištima kapitala i koristi vlastita sredstva. U tu svrhu, Europska investicijska banka, poslujući na neprofitnoj osnovi, osobito odobrava zajmove i izdaje jamstva koji olakšavaju financiranje sljedećih projekata u svim sektorima gospodarstva:

- a) projekti razvoja manje razvijenih regija;
- b) projekti modernizacije ili restrukturiranja poduzeća, odnosno razvoja novih djelatnosti, potrebnih zbog stvaranja ili funkcioniranja unutarnjega tržišta, ako su ti projekti takve veličine ili prirode da se ne mogu u cijelosti financirati iz raznih sredstava koja su na raspolaganju u pojedinim državama članicama;
- c) projekti od zajedničkoga interesa za više država članica, koji su takve veličine ili prirode da se ne mogu u cijelosti financirati iz raznih sredstava koja su na raspolaganju u pojedinim državama članicama.

U obavljanju svoje zadaće, Europska investicijska banka olakšava financiranje investicijskih programa zajedno s pomoći iz strukturnih fondova i drugih financijskih instrumenata Unije.

ODJELJAK 4.
ODREDBE ZAJEDNIČKE INSTITUCIJAMA, TIJELIMA,
UREDIMA I AGENCIJAMA UNIJE

Članak III.-395.

1. Kada Vijeće, na temelju Ustava, odlučuje na prijedlog Komisije, ono taj prijedlog može izmijeniti samo jednoglasnom odlukom, osim u slučajevima iz članaka I.-55., I.-56., III.-396. stavaka 10. i 13., III.-404. i III.-405. stavka 2.

2. Sve dok Vijeće ne donese odluku, Komisija može izmijeniti svoj prijedlog bilo kada tijekom postupka donošenja akta Unije.

Članak III.-396.

1. Kada se, na temelju Ustava, europski zakoni ili okvirni zakoni donose u redovnom zakonodavnom postupku, primjenjuju se sljedeće odredbe.

2. Komisija podnosi prijedlog Europskome parlamentu i Vijeću.

Prvo čitanje

3. Europski parlament usvaja svoje stajalište u prvom čitanju i priopćuje ga Vijeću.

4. Ako Vijeće odobri stajalište Europskoga parlamenta, dotični akt donosi u tekstu koji se podudara sa stajalištem Europskoga parlamenta.

5. Ako Vijeće ne odobri stajalište Europskoga parlamenta, ono usvaja svoje stajalište u prvom čitanju i priopćuje ga Europskome parlamentu.

6. Vijeće obavještava Europski parlament u potpunosti o razlozima koji su ga naveli na usvajanje stajališta u prvom čitanju. Komisija u potpunosti obavještava Europski parlament o svom stajalištu.

Drugo čitanje

7. Ako, u roku od tri mjeseca od tog priopćenja Europski parlament:

a) odobri stajalište Vijeća iz prvog čitanja ili ne donese odluku, smatrat će se da je dotični akt donesen u tekstu koji se podudara sa stajalištem Vijeća;

b) odbije, odlukom većine svojih članova, stajalište Vijeća iz prvog čitanja, smatrat će se da predloženi akt nije donesen;

c) predloži, odlukom većine svojih članova, izmjene stajališta Vijeća iz prvog čitanja, tako izmijenjeni tekst uputit će se Vijeću i Komisiji, koji o tim izmjenama daju mišljenje.

8. Ako, u roku od tri mjeseca od primanja izmjena Europskoga parlamenta, Vijeće, na temelju odluke kvalificirane većine:

- a) odobri sve te izmjene, smatrat će se da je dotični akt donesen;
- b) ne odobri sve izmjene, predsjednik Vijeća će, u dogovoru s predsjednikom Europskoga parlamenta, sazvati u roku od šest tjedana sastanak Odbora za usuglašavanje.

9. O izmjenama o kojima je Komisija donijela negativno mišljenje Vijeće odlučuje jednoglasno.

Usuglašavanje

10. Odbor za usuglašavanje, koji se sastoji od članova Vijeća ili njihovih predstavnika i isto tolikog broja članova koji predstavljaju Europski parlament, ima zadaću postići suglasnost o zajedničkom tekstu, odlukom kvalificirane većine članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većine članova koji predstavljaju Europski parlament u roku od šest tjedana od svoga sazivanja, a na temelju stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća iz drugog čitanja.

11. Komisija sudjeluje u radu Odbora za usuglašavanje i poduzima sve potrebne inicijative radi usuglašavanja stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća.

12. Ako, u roku od šest tjedana od svoga sazivanja, Odbor za usuglašavanje ne odobri zajednički tekst, smatrat će se da predloženi akt nije donesen.

Treće čitanje

13. Ako, u tom roku, Odbor za usuglašavanje odobri zajednički tekst, Europski parlament, koji odlučuje većinom glasova, i Vijeće, koje odlučuje kvalificiranom većinom, imaju svatko po šest tjedana od tog odobrenja za donošenje dotičnoga akta u skladu sa zajedničkim tekstom. Ako to ne učine, smatrat će se da predloženi akt nije donesen.

14. Rokovi od tri mjeseca odnosno šest tjedana iz ovoga članka produljuju se za najviše mjesec dana odnosno dva tjedna na inicijativu Europskoga parlamenta ili Vijeća.

Posebne odredbe

15. Kad se, u slučajevima predviđenim Ustavom, zakon ili okvirni zakon uputi u redovni zakonodavni postupak na inicijativu skupine država članica, na preporuku Europske središnje banke ili na zahtjev Suda pravde, ne primjenjuje se stavak 2., druga rečenica stavka 6. i stavak 9.

U tim slučajevima, Europski parlament i Vijeće upućuju Komisiji prijedlog akta sa svojim stajalištima iz prvog i drugog čitanja. Europski parlament ili Vijeće od Komisije mogu zatražiti mišljenje tijekom čitavoga postupka, koje Komisija može dati i na vlastitu inicijativu. Ako to smatra potrebnim, ona može sudjelovati i u radu Odbora za usuglašavanje u skladu sa stavkom 11.

Članak III.-397.

Europski parlament, Vijeće i Komisija međusobno se savjetuju i sporazumno odlučuju o oblicima suradnje. Oni u tu svrhu mogu, u skladu s Ustavom, sklopiti međuinstitucionalne sporazume koji mogu biti obvezujuće prirode.

Članak III.-398.

1. U obavljanju svojih zadaća, institucije, tijela, uredi i agencije Unije imaju potporu otvorene, učinkovite i neovisne europske uprave.

2. Europskim zakonima se utvrđuju odredbe u tu svrhu, u skladu s uredbama o službenicima i uvjetima zaposlenja donesenim na temelju članka III.-427.

Članak III.-399.

1. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije jamče transparentnost svoga rada i, u skladu s člankom I.-50., u svojim pravilnicima utvrđuju posebne odredbe o javnom pristupu svojim dokumentima. Sud pravde Europske unije, Europska središnja banka i Europska investicijska banka podliježu uredbama članka I.-50. stavka 3. i ovoga članka samo kad obavljaju svoje upravne poslove.

2. Europski parlament i Vijeće osiguravaju objavu dokumenata koji se odnose na zakonodavne postupke pod uvjetima utvrđenim europskim zakonom iz članka I.-50. stavka 3.

Članak III.-400.

1. Vijeće donosi europske uredbe i odluke kojima se utvrđuju:

- a) plaće, naknade i mirovine predsjednika Europskoga vijeća, predsjednika Komisije, ministra vanjskih poslova Unije, članova Komisije, predsjednika, članova i tajnika Suda pravde Europske unije i glavnoga tajnika Vijeća;
- b) uvjeti zaposlenja predsjednika i članova Revizorskoga suda, osobito plaće, naknade i mirovine;
- c) sve isplate koje se osobama iz točaka (a) i (b) isplaćuju kao osobni primetak.

2. Vijeće donosi europske uredbe i odluke kojima se utvrđuju naknade članovima Gospodarskoga i socijalnog odbora.

Članak III.-401.

Akti Vijeća, Komisije ili Europske središnje banke kojima se nameću novčane obveze pravnim osobama koje nisu države članice, ovršni su.

Na ovrhu se primjenjuju pravila građanskoga postupka koja su na snazi u državi članici na čijem se području ona provodi. Nacionalno tijelo, koje u tu svrhu određuje vlada svake države članice, o čemu obavještava Komisiju i Sud pravde Europske unije, odluci prilaže nalog za ovrhu, pri čemu nije potrebno obaviti nikakvu drugu formalnost osim provjere vjerodostojnosti odluke.

Kad se na zahtjev zainteresirane strane obave te formalnosti, ta strana može pokrenuti ovrhu izravnim obraćanjem nadležnom tijelu, u skladu s nacionalnim pravom.

Ovrha se može dogoditi samo odlukom Suda pravde Europske unije. Međutim, za prigovore o nepravilnosti u provođenju ovrhe nadležni su sudovi dotične države.

POGLAVLJE II. FINANCIJSKE ODREDBE

ODJELJAK 1. VIŠEGODIŠNJI FINANCIJSKI OKVIR

Članak III.-402.

1. Višegodišnji financijski okvir utvrđuje se za razdoblje od najmanje pet godina u skladu s člankom I.-55.

2. Financijskim okvirom utvrđuju se godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za obveze po kategorijama izdataka i godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za plaćanja. Kategorije izdataka, čiji je broj ograničen, podudaraju se s glavnim područjima djelatnosti Unije.

3. Financijskim okvirom predviđaju se sve druge odredbe koje su potrebne da bi se godišnji proračunski postupak odvijao neometano.

4. Ako se do kraja prijašnjega financijskog okvira ne donese europski zakon Vijeća kojim se utvrđuje novi financijski okvir, gornje granice i druge odredbe koje se odnose na prethodnu godinu toga okvira nastavljaju se primjenjivati sve dok se taj zakon ne donese.

5. Tijekom čitavoga postupka donošenja financijskoga okvira, Europski parlament, Vijeće i Komisija poduzimaju sve mjere koje su potrebne kako bi se olakšalo uspješno dovršenje postupka.

ODJELJAK 2. GODIŠNJI PRORAČUN UNIJE

Članak III.-403.

Financijska godina traje od 1. siječnja do 31. prosinca.

Članak III.-404.

Europskim zakonima utvrđuje se godišnji proračun Unije u skladu sa sljedećim odredbama:

1. Svaka institucija do 1. srpnja izrađuje procjenu svojih izdataka za sljedeću financijsku godinu. Komisija objedinjuje te procjene u nacrt proračuna koji može sadržavati različite procjene.

Nacrt proračuna sadrži procjenu prihoda i procjenu izdataka.

2. Europskome parlamentu i Vijeću Komisija podnosi prijedlog koji sadrži nacrt proračuna najkasnije do 1. rujna u godini koja prethodi godini izvršenja toga proračuna.

Komisija može tijekom postupka izmijeniti nacrt proračuna sve do sazivanja Odbora za usuglašavanje iz stavka 5.

3. Vijeće usvaja svoje stajalište o nacrtu i priopćuje ga Europskome parlamentu najkasnije do 1. listopada u godini koja prethodi godini izvršenja toga proračuna. Vijeće iscrpno obavještava Europski parlament o razlozima koji su ga naveli usvojiti to stajalište.

4. Ako, u roku od četrdeset i dva dana od tog priopćenja, Europski parlament:

- a) odobri stajalište Vijeća, donijet će se europski zakon o utvrđivanju proračuna;
- b) ne donese nikakvu odluku, smatrat će se da je europski zakon o utvrđivanju proračuna donesen;
- c) donese izmjene odlukom većine svojih članova, izmijenjeni će se nacrt uputiti Vijeću i Komisiji. Predsjednik Europskoga parlamenta će, u dogovoru s predsjednikom Vijeća, odmah sazvati sastanak Odbora za usuglašavanje. Međutim, ako u roku od deset dana od upućivanja nacrta Vijeće obavijesti Europski parlament da je odobrilo sve njegove izmjene, Odbor za usuglašavanje se neće sastati.

5. Odbor za usuglašavanje, koji se sastoji od članova Vijeća ili njihovih predstavnika i isto tolikog broja članova koji predstavljaju Europski parlament, ima zadaću postići suglasnost o zajedničkom tekstu, odlukom kvalificirane većine članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većine predstavnika Europskoga parlamenta, u roku od dvadeset i jednoga dana od svoga sazivanja, a na temelju stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća.

Komisija sudjeluje u radu Odbora za usuglašavanje i poduzima sve potrebne inicijative radi usuglašavanja stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća.

6. Ako se, u roku od dvadeset i jednoga dana iz stavka 5., Odbor za usuglašavanje dogovori o zajedničkom tekstu, Europski parlament i Vijeće imat

će svaki po četrnaest dana od datuma postizanja tog dogovora za odobrenje zajedničkoga teksta.

7. Ako, u roku od četrnaest dana iz stavka 6.:

- a) Europski parlament i Vijeće oboje odobre zajednički tekst ili ne donesu nikakvu odluku ili ako jedna od tih institucija odobri zajednički tekst, a druga ne donese nikakvu odluku, smatrat će se da je europski zakon o utvrđivanju proračuna konačno donesen u skladu sa zajedničkim tekstom, ili ako
- b) Europski parlament, odlukom većine svojih članova, i Vijeće odbiju zajednički tekst, ili ako jedna od tih institucija odbije zajednički tekst, a druga ne donese nikakvu odluku, Komisija podnosi novi nacrt proračuna, ili ako
- c) Europski parlament, odlukom većine svojih članova, odbije zajednički tekst, a Vijeće ga odobri, Komisija podnosi novi nacrt proračuna, ili ako
- d) Europski parlament odobri zajednički tekst, a Vijeće ga odbije, Europski parlament može, u roku od četrnaest dana od datuma kad ga je Vijeće odbilo odlukom većine svojih članova i tri petine danih glasova, odlučiti da potvrđuje sve ili neke od izmjena iz stavka 4. točke (c). Ako izmjena Europskoga parlamenta ne bude potvrđena, zadržava se stajalište usvojeno u okviru Odbora za usuglašavanje o proračunskoj stavci koja je predmet izmjene. Na temelju toga se smatra da je europski zakon o utvrđivanju proračuna konačno donesen.

8. Ako se Odbor za usuglašavanje u roku od dvadeset i jednoga dana iz stavka 5. ne dogovori o zajedničkom tekstu, Komisija podnosi novi nacrt proračuna.

9. Nakon što je postupak predviđen ovim člankom dovršen, predsjednik Europskoga parlamenta proglašava da je europski zakon o utvrđivanju proračuna konačno donesen.

10. Svaka institucija ostvaruje nadležnosti koje su joj dodijeljene na temelju ovoga članka u skladu s Ustavom i aktima donesenima na temelju njega, osobito u pogledu vlastitih sredstava Unije i ravnoteže između prihoda i izdataka.

Članak III.-405.

1. Ako na početku financijske godine europski zakon o utvrđivanju proračuna još nije konačno donesen, za svaki se mjesec može, u odnosu na bilo koje poglavlje prema europskom zakonu iz članka III.-412., potrošiti iznos ne veći od jedne dvanaestine proračunskih izdvajanja iskazanih za dotično poglavlje za prethodnu financijsku godinu; taj iznos međutim ne smije biti

veći od jedne dvanaestine proračunskih izdvajanja predviđenih za isto poglavlje u nacrtu proračuna.

2. Na prijedlog Komisije i u skladu s drugim uvjetima utvrđenim u stavku 1., Vijeće može donijeti europsku odluku kojom se odobravaju izdaci povrh jedne dvanaestine, u skladu s europskim zakonom iz članka III.-412. Tu odluku Vijeće odmah upućuje Europskome parlamentu.

Europskom odlukom utvrđuju se potrebne mjere koje se odnose na sredstva za osiguranje primjene ovoga članka, u skladu s europskim zakonima iz članka I.-54. stavaka 3. i 4.

Ona stupa na snagu tridesetog dana nakon donošenja, ako Europski parlament u tom roku većinom svojih članova ne odluči smanjiti te izdatke.

Članak III.-406.

U skladu s uvjetima utvrđenim europskim zakonom iz članka III.-412., sva proračunska sredstva koja na kraju godine ostanu nepotrošena, osim onih koja se odnose na izdatke za osoblje, mogu se prenijeti samo u sljedeću proračunsku godinu.

Proračunska se sredstva razvrstavaju po poglavljima u kojima su stavke izdataka grupirane prema svojoj prirodi ili namjeni i podijeljene u skladu s europskim zakonom iz članka III.-412.

Izdaci

- Europskoga parlamenta,
- Europskoga vijeća i Vijeća,
- Komisije, i
- Suda pravde Europske unije

iskazani su u odvojenim odjeljcima proračuna, ne dovodeći u pitanje posebne mjere koje se odnose na neke zajedničke stavke izdataka.

ODJELJAK 3.

IZVRŠENJE PRORAČUNA I ODOBRENJE

Članak III.-407.

Komisija izvršava proračun u suradnji s državama članicama, u skladu s europskim zakonom iz članka III.-412., na vlastitu odgovornost i u granicama proračunskih sredstava, uzimajući u obzir načela razboritog financijskog poslovanja. Države članice surađuju s Komisijom kako bi osigurale da se proračunska sredstva upotrebljavaju u skladu s tim načelima.

Europskim zakonom iz članka III.-412. utvrđuju se obveze država članica u pogledu nadzora i revizije u izvršenju proračuna i nastalih obveza. Njime

se utvrđuju obveze i iscrpna pravila prema kojima svaka institucija postupa u pogledu izvršenja svojih vlastitih izdataka.

U okviru proračuna Komisija može, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenim europskim zakonom iz članka III.-412., prenijeti proračunska sredstva iz jednog poglavlja u drugo odnosno iz jednog njegovog dijela u drugi.

Članak III.-408.

Svake godine Komisija podnosi Europskome parlamentu i Vijeću izvješće o izvršenju proračuna za prethodnu financijsku godinu. Komisija im upućuje i financijsko izvješće o sredstvima i obvezama Unije.

Komisija podnosi Europskome parlamentu i Vijeću i izvješće o ocjeni financija Unije na temelju postignutih rezultata, osobito u pogledu naznaka koje su Europski parlament i Vijeće dali na temelju članka III.-409.

Članak III.-409.

1. Na preporuku Vijeća, Europski parlament daje Komisiji odobrenje u pogledu izvršenja proračuna. U tu svrhu, Vijeće, a potom i Europski parlament provjerava račune, financijsko izvješće i izvješće o ocjeni iz članka III.-408., godišnje izvješće Revizorskoga suda, zajedno s odgovorima institucija obuhvaćenih revizijom na primjedbe Revizorskoga suda, izjavu kojom se utvrđuje pouzdanost iz članka III.-384. stavka 1. podstavka 2. i sva odgovarajuća posebna izvješća Revizorskoga suda.

2. Prije nego što Komisiji dade odobrenje, ili u bilo koju drugu svrhu koja se odnosi na ostvarenje njegovih ovlasti nadzora nad izvršenjem proračuna, Europski parlament može od Komisije zatražiti dokaze o ostvarenim rashodima ili djelovanju sustava financijskog nadzora. Komisija dostavlja Europskome parlamentu na njegov zahtjev sve potrebne podatke.

3. Komisija poduzima sve odgovarajuće korake kako bi postupila prema primjedbama iz odluka o davanju odobrenja i prema drugim primjedbama Europskoga parlamenta u vezi s ostvarenjem rashoda, kao i prema napomenama uz preporuke o davanju odobrenja koje je donijelo Vijeće.

4. Na zahtjev Europskoga parlamenta ili Vijeća, Komisija izvješćuje o mjerama poduzetim u svjetlu tih primjedaba i napomena, a osobito o uputama koje je dala službama nadležnim za izvršenje proračuna. Ta se izvješća upućuju i Revizorskomu sudu.

ODJELJAK 4.
ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak III.-410.

Višegodišnji financijski okvir i proračun izrađuju se u eurima.

Članak III.-411.

Komisija može, uz uvjet da o tome obavijesti nadležna tijela dotičnih država članica, svoju imovinu u valuti jedne od država članica prenijeti u valutu druge države članice, u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se ta imovina mogla iskoristiti za svrhe koje ulaze u okvir Ustava. Komisija u najvećoj mogućoj mjeri izbjegava takve prijenose ako ima gotovinu ili likvidna sredstva u valutama koje su joj potrebne.

Sa svakom takvom državom članicom Komisija posluje putem tijela koje ta država odredi. U obavljanju financijskih poslova, Komisija koristi usluge emisijske banke dotične države članice ili bilo koje druge financijske institucije koju ta država odobri.

Članak III.-412.

1. Europskim zakonima utvrđuju se:

- a) financijska pravila kojima se osobito određuje postupak koji se donosi za utvrđivanje i izvršenje proračuna, te za podnošenje i reviziju financijskih izvješća;
- b) pravila koja predviđaju provjeru odgovornosti financijskih kontrolora, a osobito dužnosnika koji daju odobrenja i računovodstvenih službenika.

Ti se europski zakoni donose nakon savjetovanja s Revizorskim sudom.

2. Na prijedlog Komisije, Vijeće donosi europsku uredbu kojom se utvrđuju metode i postupak prema kojem se proračunski prihod predviđen aranžmanima koja se odnose na vlastita sredstva Unije stavlja na raspolaganje Komisiji, kao i mjere koje se po potrebi primjenjuju za zadovoljavanje potreba za gotovinom. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Revizorskim sudom.

3. O svim slučajevima iz ovoga članka Vijeće odlučuje jednoglasno do 31. prosinca 2006.

Članak III.-413.

Europski parlament, Vijeće i Komisija osiguravaju raspoloživost financijskih sredstava koja Uniji omogućuju ispunjavanje njezinih pravnih obveza u odnosu na treće osobe.

ČLANAK III.-414.

Na inicijativu Komisije redovito se sazivaju sastanci između predsjednika Europskoga parlamenta, predsjednika Vijeća i predsjednika Komisije u okviru proračunskih postupaka iz ovoga poglavlja. Predsjednici poduzimaju sve potrebne korake za promicanje savjetovanja između institucija kojima predsjedaju i usuglašavanja njihovih stajališta, kako bi olakšali provedbu ovoga poglavlja.

ODJELJAK 5. Suzbijanje prijevare

Članak III.-415.

1. Unija i države članice suzbijaju prijevare i sve druge protupravne aktivnosti koje pogađaju financijske interese Unije putem mjera poduzetih na temelju ovoga članka. Te mjere djeluju kao sredstvo za odvraćanje i pružaju djelotvornu zaštitu u državama članicama i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije.

2. Radi suzbijanja prijevara koje pogađaju financijske interese Unije države članice poduzimaju iste one mjere koje poduzimaju radi suzbijanja prijevara koje pogađaju njihove vlastite financijske interese.

3. Ne dovodeći u pitanje druge odredbe Ustava, države članice koordiniraju svoje djelovanje u cilju zaštite financijskih interesa Unije od prijevara. U tu svrhu, one zajedno s Komisijom organiziraju tijesnu i redovitu suradnju između nadležnih tijela.

4. Europskim zakonima ili okvirnim zakonima utvrđuju se potrebne mjere na području sprečavanja i borbe protiv prijevara koje pogađaju financijske interese Unije, a u cilju pružanja djelotvorne i jednakovrijedne zaštite u državama članicama i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije. One se donose nakon savjetovanja s Revizorskim sudom.

5. U suradnji s državama članicama, Komisija svake godine podnosi Europskome parlamentu i Vijeću izvješće o mjerama poduzetim radi provedbe ovoga članka.

POGLAVLJE III. POJAČANA SURADNJA

Članak III.-416.

Svaka pojačana suradnja u skladu je s Ustavom i pravom Unije.

Takva suradnja ne smije štetiti unutarnjem tržištu ili gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Ona ne smije predstavljati prepreku ni diskrimi-

naciju u trgovini između država članica, niti smije narušiti tržišno natjecanje među njima.

Članak III.-417.

U svakoj se pojačanoj suradnji poštuju nadležnosti, prava i obveze onih država članica koje u njoj ne sudjeluju. Te države ne smiju sprečavati njenu provedbu od strane država članica koje sudjeluju.

Članak III.-418.

1. Nakon uspostave, pojačana suradnja otvorena je svim državama članicama koje poštuju sve uvjete sudjelovanja utvrđene europskom odlukom o ovlaštenju. Ona im je otvorena i u svako drugo doba, ako, uz sve takve uvjete, poštuju i akte koji su u tom okviru već doneseni.

Komisija i države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji vode računa o promicanju sudjelovanja što je moguće više država članica.

2. Komisija i, ako je primjereno, ministar vanjskih poslova Unije redovito izvješćuju Europski parlament i Vijeće o razvoju događaja u pogledu pojačane suradnje.

Članak III.-419.

1. Države članice koje između sebe žele uspostaviti pojačanu suradnju na jednom od područja obuhvaćenih Ustavom, uz iznimku područja isključive nadležnosti i zajedničke vanjske i sigurnosne politike, upućuju Komisiji zahtjev u kojem navode opseg i ciljeve predložene pojačane suradnje. Komisija može u tu svrhu Vijeću podnijeti prijedlog. U slučaju da ne podnese prijedlog, Komisija obavještava dotične države članice o razlozima zbog kojih to nije učinila.

Ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje daje se europskom odlukom Vijeća, koje odlučuje na prijedlog Komisije i nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Zahtjev država članica koje između sebe žele uspostaviti pojačanu suradnju u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike upućuje se Vijeću. On se prosljeđuje ministru vanjskih poslova Unije, koji daje mišljenje o tome je li predložena pojačana suradnja u skladu sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Unije, te Komisiji, koja osobito daje mišljenje o tome je li predložena pojačana suradnja u skladu s ostalim politikama Unije. Zahtjev se prosljeđuje i Europskome parlamentu za informaciju.

Ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje daje se europskom odlukom Vijeća koje odlučuje jednoglasno.

Članak III.-420.

1. Svaka država članica koja želi sudjelovati u pojačanoj suradnji koja je u tijeku na jednom od područja iz članka III.-419. stavka 1. svoju namjeru priopćuje Vijeću i Komisiji.

U roku od četiri mjeseca od primitka obavijesti, Komisija potvrđuje sudjelovanje dotične članice. Ona po potrebi konstatira da su ispunjeni uvjeti za sudjelovanje i donosi sve potrebne prijelazne mjere vezane za primjenu akata koji su već doneseni u okviru pojačane suradnje.

Međutim, ako smatra da uvjeti sudjelovanja nisu ispunjeni, Komisija navodi mjere koje je potrebno donijeti kako bi se ispunili ti uvjeti i utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva. Po isteku toga roka, ponovno ispituje zahtjev, u skladu s postupkom utvrđenim u podstavku 2. Ako Komisija smatra da uvjeti sudjelovanja još uvijek nisu ispunjeni, dotične države članice mogu se obratiti Vijeću, koje odlučuje o zahtjevu. Vijeće odlučuje u skladu s člankom I.-44. stavkom 3. Ono može na prijedlog Komisije donijeti i prijelazne mjere iz podstavka 2.

2. Svaka država članica koja želi sudjelovati u pojačanoj suradnji koja je u tijeku u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike svoju namjeru priopćuje Vijeću, ministru vanjskih poslova Unije i Komisiji.

Vijeće potvrđuje sudjelovanje dotične države članice, nakon savjetovanja s ministrom vanjskih poslova Unije i nakon što je, po potrebi, konstatiralo da su ispunjeni uvjeti sudjelovanja. Na prijedlog ministra vanjskih poslova Unije, Vijeće može donijeti i prijelazne mjere potrebne u pogledu primjene akata koji su već doneseni u okviru pojačane suradnje. Međutim, ako smatra da uvjeti sudjelovanja nisu ispunjeni, Vijeće navodi mjere koje je potrebno donijeti kako bi se ispunili ti uvjeti i utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva za sudjelovanje. U svrhe ovoga stavka, Vijeće odlučuje jednoglasno u skladu s člankom I.-44. stavkom 3.

Članak III.-421.

Izdatke koji nastanu u provedbi pojačane suradnje, uz iznimku administrativnih troškova koje moraju snositi institucije, pokrivaju države članice koje sudjeluju, osim ako svi članovi Vijeća jednoglasno odluče drugačije nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak III.-422.

1. Ako odredba Ustava koja se može primijeniti u kontekstu pojačane suradnje utvrđuje da Vijeće odlučuje jednoglasno, Vijeće može, jednoglasnom odlukom u skladu s pojedinostima utvrđenim u članku I.-44. stavku 3., doni-

jeti europsku odluku kojom se utvrđuje da će odlučivati kvalificiranom većinom.

2. Ako odredba Ustava koja se može primijeniti u kontekstu pojačane suradnje utvrđuje da Vijeće donosi europske zakone i okvirne zakone prema posebnom zakonodavnom postupku, Vijeće može, jednoglasnom odlukom u skladu s pojedinostima utvrđenim u članku I.-44. stavku 3., donijeti europsku odluku kojom se utvrđuje da će odlučivati prema redovnom zakonodavnom postupku. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

3. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na odluke vojne ili obrambene prirode.

Članak III.-423.

Vijeće i Komisija osiguravaju usklađenost aktivnosti koje se poduzimaju u kontekstu pojačane suradnje i sklad tih aktivnosti s politikama Unije, te u tu svrhu surađuju.

GLAVA VII. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak III.-424.

Uzimajući u obzir strukturnu gospodarsku i socijalnu situaciju Gvadalupe, Francuske Gvajane, Martinika, Réuniona, Azora, Madeire i Kanarskih otoka, koju otežava njihova udaljenost, izoliranost, malenost, teški topografski i klimatski uvjeti, gospodarska ovisnost o nekoliko proizvoda, čija trajnost i kombinirano djelovanje ozbiljno ograničavaju njihov razvoj, Vijeće donosi, na prijedlog Komisije, europske zakone, okvirne zakone, uredbe i odluke koji osobito imaju za cilj utvrditi uvjete primjene Ustava na te regije, uključujući i zajedničke politike. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Akti iz stavka 1. tiču se osobito područja kao što su carinska i trgovinska politika, fiskalna politika, slobodne zone, poljoprivredna i ribarstvena politika, uvjeti opskrbe sirovinama i osnovnom robom široke potrošnje, državne potpore i uvjeti pristupa strukturnim fondovima i horizontalnim programima Unije.

Vijeće donosi akte iz stavka 1. uzimajući u obzir posebne značajke i ograničenja najudaljenijih regija ne narušavajući pritom cjelovitost i dosljednost pravnoga poretka Unije, uključujući unutarnje tržište i zajedničke politike.

Članak III.-425.

Ustav ni na koji način ne dovodi u pitanje pravila koja u državama članicama uređuju vlasničkopravni sustav.

Članak III.-426.

U svakoj od država članica Unija ima najširu pravnu sposobnost koju njihovo pravo priznaje pravnim osobama. Ona, osobito, može stjecati pokretnu i nepokretnu imovinu i raspolagati njome, te biti strankom u sudskom postupku. U tu svrhu Uniju zastupa Komisija. Međutim, Uniju može zastupati i svaka od institucija, na temelju svoje upravne autonomije, vezano za pitanja koja su povezana s njihovim djelovanjem.

Članak III.-427.

Uredbe o službenicima i uvjeti zaposlenja za ostale djelatnike Unije utvrđuju se europskim zakonom. On se donosi nakon savjetovanja s dotičnim institucijama.

Članak III.-428.

Komisija može, u granicama i pod uvjetima utvrđenim europskom uredbom ili odlukom koju je Vijeće donijelo običnom većinom, prikupljati sve informacije i provoditi sve provjere potrebne za izvršenje zadaća koje su joj povjerene.

Članak III.-429.

1. Ne dovodeći u pitanja članak 5. Protokola o Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, europskim zakonom ili okvirnim zakonom utvrđuju se mjere za izradu statističkih podataka kad je to potrebno za obavljanje aktivnosti Unije.

2. Izrada statističkih podataka temelji se na načelima nepristranosti, pouzdanosti, objektivnosti, znanstvene neovisnosti, učinkovitosti u odnosu na troškove i povjerljivosti statističkih podataka. Ona ne smije pretjerano opteretiti gospodarstvo.

Članak III.-430.

Članovi institucija Unije, članovi odbora, službenici i drugi djelatnici Unije ne smiju, čak i nakon što im prestane dužnost, otkriti informacije za koje postoji obveza čuvanja profesionalne tajne, a osobito informacije o poduzećima, njihovim poslovnim odnosima ili komponentama troškova.

Članak III.-431.

Ugovorna odgovornost Unije uređena je pravom koje se primjenjuje na dotični ugovor.

U slučaju izvanugovorne odgovornosti, Unija, u skladu s općim načelima zajedničkim pravu pojedinih država članica, nadoknađuje svaku štetu koju su prouzročile njezine institucije ili djelatnici u obavljanju svojih dužnosti.

Unatoč stavku 2., Europska središnja banka, u skladu s općim načelima zajedničkim pravu pojedinih država članica, nadoknađuje svaku štetu koju je prouzročila sama ili koju su prouzročili njezini djelatnici u obavljanju svojih dužnosti.

Osobna odgovornost djelatnika Unije prema Uniji uređena je odredbama uredbi o službenicima ili uvjetima zaposlenja koji se na njih primjenjuju.

Članak III.-432.

Sjedište institucija Unije određuju sporazumno vlade država članica.

Članak III.-433.

Vijeće jednoglasno donosi europsku uredbu kojom se utvrđuju pravila koja uređuju uporabu jezika u institucijama Unije, ne dovodeći u pitanje Statut Suda pravde Europske unije.

Članak III.-434.

Na području država članica Unija uživa povlastice i izuzeća koji su potrebni za obavljanje njezinih zadaća, pod uvjetima utvrđenim u Protokolu o povlasticama i izuzeću Europske unije.

Članak III.-435.

Ustav ne utječe na prava i obveze koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih do 1. siječnja 1958., a u slučaju zemalja pristupnica do datuma njihovoga pristupa, između jedne ili više država članica s jedne strane i jedne ili više trećih zemalja s druge strane.

U mjeri u kojoj ti sporazumi nisu u skladu s Ustavom, države članice ili dotične države poduzimaju sve prikladne mjere za uklanjanje utvrđenih nespojivosti. Države članice u tu svrhu, po potrebi, pomažu jedna drugoj i, kada je to primjereno, usvajaju zajednički stav.

Primjenjujući sporazume iz stavka 1., države članice uzimaju u obzir činjenicu da prednosti koje svaka država članica priznaje u okviru Ustava čine sastavni dio Unije, pa su time i nerazdruživo povezane sa stvaranjem institu-

cija kojima su Ustavom dodijeljene ovlasti i priznavanjem istovjetnih prednosti od strane svih drugih država članica.

Članak III.-436.

1. Ustav ne isključuje primjenu sljedećih pravila:

- a) niti jedna država članica nije obvezna dostaviti informacije čije bi otkrivanje, po njenom mišljenju, bilo protivno bitnim interesima njene sigurnosti;
- b) svaka država članica može poduzeti one mjere koje smatra potrebnima za zaštitu bitnih interesa njene sigurnosti, a koje su vezane za proizvodnju oružja, streljiva i ratnoga materijala ili trgovinu njima; te mjere ne smiju negativno utjecati na uvjete tržišnoga natjecanja na unutar-njem tržištu vezano za proizvode koji nisu posebno namijenjeni uporabi u vojne svrhe.

2. Na prijedlog Komisije, Vijeće može jednoglasno donijeti europsku odluku o izmjenama popisa proizvoda na koje se primjenjuju odredbe stavka 1. točke (b) od 15. travnja 1958.